

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Praxis vivæ fidei, qvâ justus vivit, in duos divisa libros

urn:nbn:de:hbz:466:1-38621

: [1] :

VENERABILIS PATRIS
THOMAE à IESU,
Carmelitæ Discalceati,
PRAXIS VIVÆ FIDEI,
QVA IVSTVS VIVIT,
IN DUOS LIBROS DIVISA:

Ex Hispanico in Latinum idioma,

per alium ejusdem Ordinis Alumnum,
translata.

PIO LECTORI

Magnarum gravissimarumque hujus temporis calamitatum, non minima est, quod mundus se precipitem dederit in duos intolerabiles errores. Alter, isque maximus est hereticorum et atis hujus, qui solo fidei nomine & umbra gloriantes, spiritum, vitam, & veritatem ejus, que justitiæ opera sunt, prorsus abnegarunt. Alter verò Catholicorum, qui quamvis verâ & divinâ fide præditi sint, tamen eam exercere, & in praxin deducere non student.

Res quidem indubitata est, fidem esse lucem illustrem, ac certissimam, à DEO animabus nostris infusam, ad dandam scientiam salutis, ut dirigantur pedes nostri in viam pacis, æternæque beatitudinis, officinam insuper optimorum unguentorum & medicamentorum salutarium, quibus curentur infirmitates nostræ, & sanentur vulnera peccatorum; verum ea est hominum malitia, ut inde sibi non vram sumpserint peccandi occasionem; unde DEUS destina-verat peccati destructionem, & quod à Deo emanavit, ad virtutum incitamentum, illud pigritiæ tegumentum fecerint, & ad deliciarum, & voluptatum suarum traduxerint fomentum: Sicque divina permissione, medicina eis in virus lethale versa est, dum fide, qua utebantur, justo DEI judicio privati, obscuratis oculis non videant, pro luce & veritate meram amplectuntur ignorantiam. Sed relictis his, qui infidelitate excacati, veritatis lumen non attingunt, non minus deploranda est eorum miseria, quos videmus in populo Christiano veram fidei lucem, quam in manibus habent, quasi extinctam gestare, & perinde ac si justitiæ lumen, quod mandatorum Dei observatione viam vitæ æternæ demonstrat, non illuxisset eis, sese in omnes vitiorum sordes precipitare.

Sed calidioribus lacrymis deplorandum est, etiam eos, qui spirituales viri ab alijs judicantur, quod exercitijs orationis, & mortificationis addicti sint, in has casses quodammodo incidere. Cum enim suis imaginationibus, & devotionibus particularibus, magis quam firmo, solidoque fidei fundamento innituntur, si foret ventis contrarijs, & tentationibus varijs, que in vitæ hujus decursu non desunt, agitentur, facile cum uni-verso spiritus, & devotionis sue, quod super arenam fundarunt edificio ingenti ruina prosternuntur. Pro utrorumque igitur efficaci remedio, nihil eque necessarium videbatur, quam de salutari fidei usu, ejusque informatione vitali, que cum meditatione, tum operibus exercetur, modo ad praxin accommodato, breviter translatione disserere. Opus certe maximi momenti, quandoquidem, ut in libri decursu

Thom. à Iesu Oper. Tom. 2.

A

pleniùs

plenius demonstrabitur, fides sit substantia & alimentum, quo in huius exilij peregrinatione sustentamur, & pharos lucidissima, portum futurae gloriae communitrans: & non solum ad excellentissimam deducat divinorum mysteriorum cognitionem, sed insuper & vitam largiatur supernaturalium veritatum comprehensionem, adeoque animam quasi cibo quodam suavissimo, ac nutrimento vere divino deliciofissime oblectet, & oblectando saluberrime pascat. Et quandoquidem iusto DEI iudicio tot homines ob multitudine peccatorum a via declinaverunt salutis, quia neglectis charitatis operibus, & utraque rerum sacrarum expensione, ignem, lumenque veritatis male custodito mori permiserunt, nihil profecto presentibus necessitatibus efficacius succurrere poterit, quam si Fidei ignem istum & lucem per praxin, operumque DEO placentium exercitationem, excitemus & vivificemus: In qua re una vita perfectioque iusti sita est, ut Propheta ait: Iustus in fide sua vivet.

Est enim fides generalis medicamentorum omnium spiritualium officina, robur debilitatis nostrae, sanitatis fomentum, augmentum gratiae, conservatio vitae, spirituale oculorum collyrium, praestantissimum vulneribus emplastrum, ac contra omnia morborum genera theriaca universalis. Et hoc est, quod deinceps in decursu Libri huius Deo dante trademus.

LIBER PRIMUS,
Fidei divinae naturam, & proprietates, & quomodo iustus ex fide vivat, exponit.

CAPVT I.

Quid sit Fides divina?

Vea, quae in hoc Tractatu dicenda sunt, melius intelligantur, Primum declaranda videtur ipsius fidei natura, modi, & differentiae. Fides divina est lumen supernaturale a Spiritu sancto intellectui nostro infusum, eum ad credendum omnibus, quae Scriptura sacra, & S. Ecclesia nobis proponit, efficacissime inclinans, majori modo cum certitudine, quam si cernerentur oculis, & palparentur manibus. Sicut namque habitus charitatis voluntatem nostram movere ad Deum super omnia diligendum, licet eum nequaquam videamus; ita & fidei divinae habitus inclinatur intellectum, ad credendum articulis fidei, licet eos naturali rationis acie comprehendere, aut discursu attingere, nullo modo valeamus.

Luculenter indubitam hanc fidei certitudinem demonstrarunt Sancti Christi D. N. Martyres, inter quos simplices, & idiotae multi, ut & mulieres, sine ullo scientiae Theologicae adminiculo, solo isto fidei divinae habitu, seu luce ista interiori Spiritus sancti, tam animose & constanter persequuntur in firmissima certitudine & cognitione veritatis, ut pro ea tradiderint corpora, catenasque suas, ignibus assanda, & in frustra concidenda.

Sciendum porro, quod & S. Thomas docuit 2. qu. 8. 2. 2. dupliciter res in sacra Scriptura ad fidem pertinere. Primum directe: ut mysterium sanctissimae Trinitatis, Incarnationis, & Eucharistiae: Altero modo, indirecte; (prout Theologi loquuntur.)

quae intellectus nostri capacitatem non excedunt, quas tanquam per Scripturam divinam revelatas credimus quidem, nihilominus tamen facile eas intelligimus, & comprehendimus: ut Christi Domini nativitatem in stabulo, passionem, mortem, resurrectionem: verum mysteria directe ad fidem pertinentia non solum credimus, quia ea non videmus; Sed insuper, quia omnem sensuum nostrorum vim subterfugientia, & omnem intellectus nostri capacitatem exsuperantia, solo divinae veritatis nituntur testimonio.

Quo ex principio bifariam Theologi fidem divisere: in *speculativam*, quae intellectum elevat ad cognitionem DEI, & altissimarum perfectionum divinarum, & augustissimae Trinitatis, Incarnationis, aliorumque similibus mysteriorum, quam ideo speculativam vocant, quia in sola luce, & speculatione subsistit.

Alteram *practicam* est, cognitionem DEI rerumque divinarum ad operationem dirigens, cum, ut inquit S. Hieron. ad Hedibiam, *Fidem ad animam & huiusmodi convertimus*; de qua S. Paulus ad Coloss. 1. *Orantes & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius in omni scientia, & intellectu spirituali: ut ambuletis dignè DEO per omnia placentes: in omni opere bono fructificantes & crescentes in scientia Dei: in omni virtute confortati, secundum potentiam claritatis eius, in omni potentia & longanimitate.* Fides haec nobis facem praebet, ut curamus viam mandatorum & consiliorum divinorum, ceterarumque virtutum, & exercitiorum, quibus magis magisque appropinquemus DEO, notque inclinatur, ut divinae voluntati in omnibus obtemperemus.

Plures aliae sunt fidei divisiones, ut in fide *vivam & mortuam*; de qua in sequentibus hoc eodem libro: nunc aperuisse iudicatur, nos isto Tractatu de fide divina agere, in quantum.

Oper
T
O

tum inclinatur, & movet nos ad certissimè credendum omnibus, quæ DEUS sive per sacram Scripturam, sive Ecclesiam suam sanctam (quæ vulgariè *Verbum Dei* appellantur) nobis credenda proponit.

Ista fidei notione universa complectimur, tum supernaturalia, vim omnem intellectus nostri excedentia, ut Sanctissimæ Trinitatis, Incarnationis Filii DEI, aliaque similia arcana: tum etiam alia in Scripturis sacris comprehensa, quæ nequaquam intellectus humani aciem excedunt: qualia sunt, quæ ad nostram instructionem, & doctrinam divinitus inspirata & conscripta sunt: ut vitia esse detestanda, amandas virtutes.

De his igitur omnibus, utroque modo ad fidem pertinentibus, hoc *Tractatus* dicturi sumus; quandoquidem ambabus istis fidei partibus iustus alatur, ac enutriatur, ut postea explicabitur.

CAPVT II.

Fidem divinam parte sui præcipua eorum esse, quæ omnem humanæ mentis intelligentiam superant.

Fidei divinæ ratio & essentia in hoc proprie, & præcipue consistit, quòd ea, quæ omnem sensum, & intellectum humanum excedunt, luce superniori credenda proponat.

De sensibus animæ interioribus; quòdque fides eos omnes excedat. §. 1.

Sensus autem non solos quinque illos intelligimus exteriores; satis enim manifestum est, angustos & corporeos nimis esse, ut iis fidei divinæ natura constringatur, sed & sensus quinque interiores: nam ut D. Augustinus, & ipsa experientia docent, mens hominis interior, parti eum exteriori proportionata, quinque etiam sensibus à materiæ corporisque contagio secretis utitur, spiritaliter videndo, audiendo, gustando, odorando, tangendo, quos ex sacra Scriptura percensere licebit. De visu habemus Deuteronomii

Deut. 32. Videte, quòd ego sim Solus. De auditu: audi Plal. 44. filia & vide. Plal. 44. De gustu: Gustate & respice, quoniam suavis est Dominus. Plal. 33. De odoratu: Curremus in odorem unguentorum tuorum. Cantic. 1. Ac denique de tactu: Venter meus intremuit ad tactum ejus. Cant. 5.

Pulchre de intellectualibus istis animæ sensibus S. August. l. 1. confess. c. 6. *Quid autem amo, quando te amo? non speciem corporis, non decus temporis, non candorem lucis, ecce isti amicum oculis, non dulces melodias cantilenarum omnimodarum, non florum & unguentorum & aromatum suaveolentium, non manna & mella, non membra acceptabilia carnis amplexibus. Non hac enim amo Deum meum: & tamen amo quandam lucem & quandam vocem, & quandam odorem, & quandam cibum, & quandam amplexum, cum amo Deum meum, lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum, interioris hominis mei: ubi fulget anima mea, quod non capit locus, & ubi sonat, quod non rapit tempus, & ubi olet, quod non spargit flatus, & ubi sapit, quod non immittit edacitas, & ubi haret, quod non divellit satietas. hoc est, quod amo, cum Deum meum amo. Spirituales igitur ani-*

Thom. à Iesu Oper. Tom. 2.

me visus in Deo lucem invenit serenissimam; auditus; harmoniam jucundissimam; olfactus, odorem suavissimum; tactus, amplexum inestimabili voluptate dulcissimum.

Verum enimverò actus Fidei divinæ omnem sensuum istorum cognitionem supervolant, infra enim ipsam est, quidquid intellectus videre, voluntas complecti, gustare aut experi potest. Objectum namque Fidei præcipuum est DEUS, prout in se est, ad quod nequaquam attingere potest lumen ullum naturale, quantumvis præclarissimum. Etenim, ut docuit S. Dion. à S. S. Dion. Thom. citatus cap. 1. de divinis nominibus, omnibus ipse (nimirum DEUS) est universaliter incomprehensibilis, neque sensus est ejus, neque phantasia, neque opinio, nec ratio, nec scientia: Et S. Gregor. homil. 14. in Ezechielem, ubi allegans Gregor. locum Isa. 6. Vidi Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum, & ea, quæ sub ipso erant, replebant templum, subiungit: Quicquid de illo modo conspiciatur, adhuc non est ipse, sed sub ipso est.

De sublimitate Fidei supra omnem actum intellectus, & de cognitione Dei per negationem. §. 2.

Colligit insuper ex his S. Thom. 2. 2. qu. 8. s. Th. 2. art. 7. *Quòd tantò in hac vita Deum perfectius cognoscimus, quantò magis intelligimus eum excedere, quòd quicquid intellectu comprehenditur. Quæ cognitio, Fidei divinæ actus est, ut ibidem S. Doctor docet, quo supra omne id, quod de Deo intelligere, ac concipere possumus, aliquid altius inintelligibile, & inconceptibile intelligimus; unde intellectus obscura ista fidei cognitione illustratus, remanet in doctissima quadam ignorantia, quam Theologi cognitionem Dei per negationem nuncupant. Si igitur attentius prædicta discutiamus, ibi exordium reperimus fidei, ubi est operationum humanarum fastidium & complementum.*

Rem familiaris exemplo demonstrabimus: Cognoscit aliquis de DEO, quòd sit bonus, omnipotens, iustus, &c. gustat & videt, quàm suavis est Dominus, multaque alia sublimia, de Deo cognoscit. Sed fides divina altius progrediens, docet DEUM, quem sic cognoscimus, & gustamus esse supra omne id, quod de eo cognoscimus, & gustamus: quæcumque namque Deo intelligendo attribuimus, angustæ sunt, & limitatæ similitudines perfectionum quarundam divinarum: Sed ipsum, quod DEUS est, superaugustissimum est, & infinite omnes creaturæ limites superexcedens.

Simili quodam modo ad declarandam angelicæ naturæ essentiam, forma, qua possunt præstantissima, juvenem depingunt alatum, &c. Ita cum volumus divinæ Essentiæ comprehendere Majestatem, quidquid magnum aut perfectum inter hos reperitur, ad Deum atollimus, & perfectiores creaturarum Creatori attribuentes, magnam quid Deo nos præstitisse, magnaque de Deo sensisse existimamus: verum sicut Angeli natura supra omne id est, quod pictura corporalis exprimere potest, sic omnes istarum creaturarum laudum similitudines, omnemque perfectionem, aut magnitudinem, quam ratione effingere possumus, infinite exsuperat DEUS, atque hoc excessu suo terminat supernaturalis fidei cognitionem.

A 7 Altif.

IESU

spirit.

Altissimus hic DEUM cognoscendi modus idem planè est, quia à S. Dionysio pluribus locis dicitur *Cognitio divinarum tenebrarum*: mystéria enim directè ad fidem pertinentia; ut SS. Trinitatis, Incarnationis, Eucharistiæ, eo ipso aliter cognoscere non possumus, nisi intellectus nostri tenebras ad divini Solis splendorem caligantis ingrediamur. Nam teste S. Basilio præmio de vera fide: *li, qui Dei beneficio ampliorem quam cateri, cognitionem sunt consecuti, maximè intelligunt, quàm sapientia omnem cuiusque ad ipsam comprehendendam captum exuperet.* Consonat & S. August. egregia hæc, quam habet *Serm. 1. de Trin.* sententiã, *Credo quod nescio, & propterea scio, quia me scio nescire, quod nescio*: Sic in his Fidei nostræ arcibus plus ille scit, qui minus intelligit, nondum enim in vita hæc mortali ea intelligendi tempus advenit.

Basilius proem. de vera fide.

S. Aug. Serm. 1. de Trin.

Deliciare hic anima mea, & gaude gaudio magno valde, quod non exiliter de Deo tuo, sed supra modum in sublimitate, supra omne, quod de eo intellectus intelligit, sentite valeas, & clausis rationis tuæ januis laxa vela voluntatis, bina brachia tendens amoris, & adipsar puelulæ lactentis cantu, & suspiria cum Sponsa, *Can. 10* meliora sunt ubera tua vino. Ecce quomodo infantulæ sine discursu ad ubera trahuntur matris, ita & tu clausis oculis, ad dulcissima aspires ubera Deitatis, quorum, cum scrutando deficiat intelligere ubertatem, fuge amando dulcedinem.

Can. 10

Magna certè stultitia & superbia est, nostris ratiunculis divinarum mysteriorum profunditatem, soli fidei perviam intelligere, & scrutari velle, & qua tandem ratione, toto licet conatu annitatur, aliquem arcanorum istorum conceptum formare poterimus? Sicut enim, exemplum est S. Greg. lib. 4. *Dialog. cap. 1.* *Si pregnant mulier mittatur in carcerem, ibique pariat filium, qui natus puer in carcere nutritur, & crescat, cui si forsasè mater, qua hunc genuit, Solem, Lunam, fluvios, montes & campos, volantes aves, currentes equos, nominet, ille verò, qui est in carcere natus, & nutritus, nil aliud, quàm tenebras carceris sciat, & hæc quidem esse audiat, sed quia per experimentum non novit, revaciter esse diffidat: ita in hac exilij sui cæcitate nati homines, &c.*

C A P V T III.

Cur voluerit obligare nos DEVS ad credendum mysteriis omnem intellectus nostri aciem excedentibus?

Inter plurimas huiusce rei rationes aliquot nobis nunc obvias asseren. us.

R A T I O I.

Voluit DEUS ineffabili sua bonitate creaturam rationalem de tenebris transferre in admirabile lumen, extrahens eam de regione umbræ mortis, elevans ad altiorum sui luminis spheram, ei communicans lucem & cognitionem, qua seipsum cognoscit, cateraque creata, quo divini luminis illustrata splendore, magna procul dubio nobilitatur dignitate, & non secus, quàm radio solari aër, & ferrum

igne splendet, purificatur & perficitur. Sciendum enim hic est, siuem Christianæ Philosophiæ esse, animas nostras modo altissimo, & hujus vitæ supernaturalissimo unire & conjugere Deo, quia autem in nobis nihil est nil vultus & scoria, ac per consequens mera impedimenta ad tam sublimem cum tanta majestate unionem, necessarium est, totum, integrumque mutari & reparari hominem, omnibusque suis expoliari facultatibus, fabricam domus istius rationalis, & omnem ejus suppellectilem dissolvi, aliudque noviter ædificari, & exornari dignum tanto Regi habitaculum. Sicut Salvator noster ait: *Qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam*: si enim DEUS & homo unum fieri debent, quod Christus Dominus docet Patrem suum rogat, ajens: *Rogo Patrem, ut sint unum.* Clarissimum certè est, non Deum, sed hominem in aliud esse commutandum, secundum illud S. Augustin. *Nec tamen me in te mutabis, sicut cibum carnis tuæ, sed tu manebis in me*: Quamobrem, cum homo, si accurate deus natura expendatur, quatuor constet rebus, una essentia naturali, & tribus ad Teragustissimæ Trinitatis similitudinem, proprietatibus, quæ sunt posse, velle, & intelligere, hæc omnia, quantum possibile est, destrui & deperdi necessarium est, proutquam possit admitti ad sublimem cum Deo conjunctionem. Atque idcirco imprimis quidem ipsum esse naturæ in jactis, certo modo transformatur in esse supernaturale gratiæ, quod agnoscens S. Paulus, inquit: *Gratia autem Dei sum id, quod sum, quo nimirum esse deo, in novam regeneratur creaturam, quinamque renascimur infantiam.*

Velle similiter nostrura, ut nobilissimam illam amplecti possit Divinitatis essentiam, transformari oportet in eam, quæ supra naturam est, divinam charitatem, quæ diffusa est in cordibus nostris per Spiritum sanctum, qui datum est nobis. Nimirum quoque impotens potentia nostra, suo fini consequendo insufficientissima, abneganda est, & etradicanda, ut ad omne opus bonum reprobos, & nihil valere nos eliminantes, potentia divinæ per virtutem spei conjuncti, nobis communicata quodammodo Salvatoris omnipotentia, *Omnia possimus in eo, qui nos constituit.* Eodem itaque planè modo necessarium est, ut intellectus se seipso & omni sua naturali facultate, & acumine, tanquam parvis tenebris, meraque ad tam profundarum rerum intellectum caligine funditus exuat, ut possit supervestiri luce celesti, & sapientia divina, per quam, modo supernaturali, & divino ipsum DEUM cognoscat.

Porro, sicut gratia participatio quadam est divinæ naturæ, attestante Apostolorum Principe, *Vt per hæc efficiamini divina consortes natura*: & charitas, communicatio quadam est sancti Spiritus & divini amoris, quo seipsum DEUS amat, unde & per illam unimur, secundum illud S. Joannis: *Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Ita & mediante habitata fidei, infunditur pars quadam eum communicatio divini luminis, per quod remanet unita & conjuncta divinæ sapientiæ & luci, qua seipsum Deus, & arcana omnia mysteria, aliaque ad salutem nostram condycencia clarè cognoscit: nam de isto quoque fidei lumine intelligi voluit Prophetæ David, quod dixit Psalm. 35. *In lumine tuo respicimus lumen.*

O verè magna intellectus nostri excellentia, qui

The
Oper
Te
Or

qui per vi
ad Dei, S
tione, &
militarum
nos candi
nimam il
est, & d
fons dera
nolla tam
nam, qu
tur digni
Que
culum e
lino est
frigidum
impolita
tæ, ut li
gustam
mismom
sed totum
eris, &
vitas ex
dam est
ras; sic
nem, &
modum
bus fer
nis cæm
nionæ,
ne, ut
dam et
Not
qui ex
lingula
no; de
dij
tar, Fh
lectus in
lus tenu
gat, u
alibim
peret
homin
accept
tellect
li, q
super
no si
ita die
muri
sublie
te T
fecta
litax

S
pe
in
a
o
ii

qui per virtutem Fidei, tam familiariter & amice ad Dei, & divinorum secretorum cœclave admittatur, & ipsiusmet divini luminis splendore illustratur? Sicut tamen majus lumen Solis, minus candela lumen obfuscat, ita irradiante in animam isto Divinitatis Sole, obscurari necesse est, & deperdi naturale intellectus lumen, ut suis deinceps nequaquam nisi principis possit, nulla tamen facta ei injuria, cum potius ad maximam, quam in hac vita consequi potest, sublevetur dignitatem.

Quæ jam diximus, apta hac similitudine ad oculum quasi declarari possunt, Ferrum metallum est terreste, nigrum, obscurum, deformè, frigidum, durum, nulliusque activitatis, sed igni impositum, in eandem usque aded transformatur, ut licet naturam suam non deperdat, in reliquis tamen omnibus non aliud appareat quàm ignis: non jam enim obscurum amplius, aut nigrum: sed totum lucidum est & splendidum, jam frigus ejus, & impotentiam, maxima calor vis & activitas expulerunt, & quod erat durissimum, factum est molle, & in varias transformabile figuras; sicut ergo per istam ignis communicationem, & sui quasi transformationem egregis admodum qualitatibus, effectibus, & proprietatibus ferrum nobilitatur, ita & de divina hominis cum Deo, per fidem, spem, charitatem unionem, & divinorum perfectionum participationem, modo paulò superius declarato, ratiocinandum erit.

Non tamen prætereundus est hic excellens, qui ex prædictis sequitur, divinae fidei effectus, singularis videlicet & mirabilis animæ purificatio; de qua loquitur S. Petrus Act. 15. dum dicitur, *Fidei purificatio corda eorum*: nam cum intellectus noster naturaliter rudi sit, & inferioribus his tenaciter affixus, cum sublevar, & expurgat, ut modo intelligendi purissimo & divino, altissima luce torquet, & profundissima arcana penetrat: unde ulterius colligere licet, quanta homini accedat dignitas ex illa, quam à DEO accepit, obligatione credendi, ea, ad quæ intellectu pertingere non potest, sicut etiam ex illa, quam habet amandi Deum tanquam finem supernaturalem; ad quam tamen vires naturales non sufficient; nam consequenter obligat se, si ita dicere possumus, etiam Deus, suam ei communicare, & infundere sapientiam, magis quæ sublimem sui, suorumque mysteriorum median- te Theologica Fidei virtute notitiam: unde profectò magnus creaturæ rationali honor & nobilitas promanet.

CAPVT IV.

Quinque alia adducuntur rationes.

Alias præterea rationes consideratione dignas subiungemus.

RATIO I. §. I.

SI intellectu nostro cognoscimus, aliquem DEUM esse, eumque infinita sapientia & potentia præditum, incomprehensibilem, & intelligibilem, necessitudo etiam fieri debemus, arcana ipsius mysteria, ut ipso digna sint, incomprehensibilia quoque esse debere; ut ergo intelligibilem Deum homo intelligere possit, Thom. à Jesu Opera Tom. 2.

necessaria sunt alia, & excellentioris ordinis cognitio, quæ intellectum alicui supernaturalis luminis claritate super omnem naturalem cognitionem, ad eum qui omnem divinæ Majestatis incomprehensibilitas aliter, quàm arcanissimis, quæ à nobis intelligi non possint, operibus manifestari, nec sine divinæ lucis participatione cognosci.

Quanta ergo stultitia est, velle intellectus suavitatem comprehendere & mensurare illimitatam & incircumscriptam Dei naturam, omnipotentiam & sapientiam, & opera infinitæ magnitudinis DEI ad parvitatē humanæ appendere stateram? Audiant quæso, qui tantā delirant dementiæ cæcitate, S. Augustinum dicentem: Si intelligerem judicium profunda & secreta Dei, non esset DEUS quod est: Quomodo enim verè Deus esset, si eum intellectu nostro comprehenderemus, & quàm limitata essent ejus opera, si non posset facere supra quàm possumus intelligere, & quàm tenuis sapientia, quæ scientiæ nostræ circumferberetur angustis?

Quàm optimè ergo hic exclamare possumus cum Tertulliano: Cedat curiositas fidei, cedat gloria, humanæ scilicet sapientiæ, saluti. Agnoscere enim debemus imbecillitatem & ignorantiam nostram, quæ tantum abest, ut supernaturalia Dei opera valeat penetrare, ut etiam acutissima quæque ingenia rerum naturalium efficaciam investigare non possint. Sapientissimus erat Salomon, & tamen de seipso Ecclesiast. 8 testatur: *Et intellexi, quod omnium operum Dei nullam possit homo invenire rationem; eorum quæ sunt sub Sole: & quânto plus laboraverit ad quaerendum, tantò minus inveniat: etiamsi dixerit sapiens se nosse, non poterit repetere, & quomodo ascendere volumus & scrutari supernaturalia divinæ omnipotentiae arcana? Summa igitur erit sapientia, nostram prohiere insipientiam, ut sub divina omnipotentia & infinita sapientia captivantes intellectum nostrum, sequamur consiliū Ecclesiast. 3. *Altirate ne qua fieri, & fortiorate, ne scrutatur fuerit: sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus, ne fuerit curiosus.* Et ad divina mysteria cernenda clausis rationis humanæ luminibus, solos aperiamus oculos fidei in obsequium JESU Christi redactos.*

RATIO II. §. 2.

Voluit præterea, isto modo testatam relinquere magnitudinem, potentiam, & sapientiam suam; quis enim attentè considerans fidem nostram, ex una parte mysteria tam sublimia & incognita credenda proponere, ex alia autem, tam distinctè præcipere, appetitui omninò reluctantiæ, & nihilominus, quòd unus Jesus Christus pauper, & nudus, & cruci ignominiosissime affixus per viles, pauperculos, rudes, & indoctos piscatores subjecerit sibi scepra & coronas Imperatorum, & Regum, subtilissima captivavit Philosophorum ingenia, idololatiam prostraverit, converterit universum mundum, & inveteratas mutavit universarum gentium consuetudines, non statim cum Centurione exclamet, Verè filius Dei erat iste!

Quisnam dominium alicuius ambiens, ut eos sibi reddat sua sponte subjectos, incognita planè præcipiet credenda, & ad mandatorum, quæ

JESU

spiritu

omnino gustui, inclinationi, & consuetudini contraria sunt, observationem coget? Ad hæc insuper persuadenda eliget magistros ignaros, imbeciles, & despectos. Nemo procul dubio, tale quid præsumere audebit: sed etiam præsumpserit, quodnam aliud videbit desideriorum, & machinationum suarum complementum, quam risum & cachinnum? quidve obtinebit aliud, quam confusionem & fumum? Quæ enim vires humanæ sufficere possunt ad tantos, tamque sublimes fines, mediis tam imbecillibus, imò contrariis, assequendos? Soli hoc reservatum est sapientiæ divinæ, quæ ea concipere, soli potentia, quæ ea valeat, prout voluerit, solo nutu complere, & gloriosissimo fine, quicquid aggredi statuerit consummare, ut tam stupenda tanti operis executio nos in admirationem rapiens, non creatæ sed divinæ se virtutis esse demonstrat, ac infinitæ sapientiæ, & potentia Dei sigillo consignatam.

Quòd si Deus pro admirabilibus fidei suæ effectis, Sapientes elegerit Græciæ, armaque & exercitum Alexandri, proculdubio & hostium armis, & illorum industria, & subtilitati, mundi adscriberemus conversionem: nunc autem domuit mundum, non ferro, sed ligno: *Quia non multi Sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles; sed quia stultitia sensu mundi elegit Deus, ut confundat Sapientes; & infirma mundi elegit Deus, ut confundat fortia*: quod enim in Deo apparuit stultitia, & infirmitas, super modum in sublimitate incomprehensibilem Dei sapientiam, & omnipotentiam manifestissimè deprecatur.

TERTIA RATIO. §. 3.

Majorem meriti occasionem præbere nobis voluit Deus, dum ad ea, quæ supra nos sunt credenda, subjicientes intellectum nostrum, majori cumularemur gratia, & sublimiori digni redderemur gloria, & multò certè præstamus amplius, fide intellectum nostrum refrænando, & firmiter Deo omnibusque ab ipso revelatis assentiendo; quam aut ipse in eum sperando, aut charitate amando: tota enim arduitas & difficultas in recta Dei notitia consistit. Atque hæc est urbana & grata fidei reverentia, qua lemel firmiter animo concepta; & mente in vera omnipotentia divinæ, & infinitæ bonitatis cognitione radicata, quid magnum est in Deum sperare & eum amare? ad quod alludens, S. Paulus Apostolus, de his meritis conqueritur, *Qui cum Deum cognovissent, non sicut DEUM glorificaverunt.*

Rom. 1.

Similitudo huic rei admodum quadrat. Si Rex quidam habitu mutato in ipsis noctis tenebris ad suam adventarem arcem, tota Præpositi arcis in exhibitione reverentiæ ipsi debita difficultas ex sola regis personæ cognitione dependet: mox enim, ubi Regem recognoverit, nequaquam amplius cunctabitur claves, arcemque in ejus potestatem tradere, & venerabundo honoris cultu beneficia sperare, & tanquam Regem suum adorare.

RATIO IV. §. 4.

Deinde, quid magni est obligati nos ad sublimitia credenda, cum sublimem quoque DEUS nobis infuderit fidei lucem, qua ad alta patenter elevamur, & ad arcana Dei cognoscenda fortissimè & suavissimè inclinamur? Ubi certè cernere

& admirari licet singularem divinæ providentiæ erga miseros mortales curam: noverat quippe Deus figmentum nostrum, & quod facile quidem iis, quæ ratio naturalis dicitur, assentiamur, non perinde autem, sed maxima cum difficultate iis, quæ vim intellectus nostri superant, dum statim impossibile judicamus, quod cerebro nostro comprehendere non possumus; unde, quotquot fuerunt, aut sunt, originem sumptere hæretes, quia nimis multi, & maxime, qui sapientes sibi videntur, amplius, quam par est, suo iudicio attribuant, usque adeò, ut nolentes cum humilitate intelligere, nisi quod suo iudicio obstinati, & pertinaces in errorum suorum tenebris, & cæcitate permanent. Divina igitur sapientia signavit super nos lumen vultus sui, & habuit fidei nobis in Sacramento Baptismatis infuso, intellectum nostrum ad firmiter & magna cum integritate articulis Fidei credendum inclinatum, statuens insuper, & dirigens pedes nostros in certam, & securam ab omnibus erroribus, dubiis, & opinionibus, libera veritatis viam, ut eam constantes & intrepidi cum sanctis Christi Domini martyribus animosè curramus.

RATIO V. §. 5.

Ultimò, non possumus in hac mortali vita sine aliqua saltem fidei luce degere, nec est secta aut religio, quæ non aliqua credit, & præsupponit, neque visa, neque intellecta. Interrogemus Judæum, Gentilem, aut Saracenum, quid de Deo credat? & dicet eum esse æternum, immensum, sine principio, &c. Si ulterius interroget quomodo, aut qualiter iste DEUS sit æternus, & sine principio, suam necessariò facere debet ignorantiam, cum Dei æternitas & immensitas, nec verbis explicari, nec cogitatione possit intelligi. S. Augustinus hac consideratione motus, penitentiam ad fidem Christianam commoveri cepit, ut de se scribit *l. 6. conf. c. 4.* miserabilem animæ suæ statum, ante susceptæ fidei splendorem explicans, sublequentibus verbis: *Sicut evenire adest, ut meolum Medicum expertus, etiam bono timeas se committere: ita erat valetudo animæ meæ, quæ, atque nisi credendo sanari non poterat. Ac postea eodem lib. c. 5. subjungit: Sed tu Domine manus misericordissimæ & mitissimæ pertractans & comperens cor meum; considerans, quàm innumerabilia crederem, quæ non viderem, neque cum gererentur, admissum, sicut tam multa in historia Gentium, tam multa de locis, atque urbibus, quæ non videram, tam multa amicis, tam multa medicis, tam multa hominibus alijs, atque alijs, quæ nisi crederentur, omnia in hac vita nihil ageremus. Postremo, quàm inconspicibile fixum retinerem, de quibus parentibus ortus essem, quod scire non possem, nisi audiendo credidissem, persuasisti mihi, non qui crederent libris tuis, quæ tanta in omnibus serè Gentibus auctoritate sanctas, sed qui non crederent, esse culpandos. Ideoque cum essemus infirmi ad inveniendam liquidam rationem veritatem, & ob hoc nobis opus esset auctoritate sanctorum literarum, jam credere ceperam nullo modo te fuisse tributurum tam excellentem illi. Scriptura per omnes jam terras auctoritatem; nisi & per ipsam tibi credi, & per ipsam te quærere voluisses. Hæc ulque S. Augustinus.*

Præterquam autem, quòd omni omnino sectæ commune sit, supra omnem rationem credere, hoc privilegium habemus Christiani, quòd non leviter, aut gratis, sed optimis testimonijs, quibus evidenter credibilia facta sunt nimis, fidei

Theo
Oper
Te
Or

fidei not
inter leg
& nihil
allicenti
conferre
Inhil
TUM
nec La
deamur
tatis co
ere, q
enim n
monum
testis el
Nun
ubique
peris n
num, re
bata, in
nata. c
testim
hic Ric
hic Ric
dei, uti
in ca
confite
ciani po
tie DE
so docet
prodigi
te fieri
nobis tr
sione p
manete
fideles
gare: n
quod a
Qu
mata n
graviss
quam
notum
vident
quod
clariss

Qu
F
te
quæ
tudo
falli
S. Inge
sim. lib.
de miste
crede
tit cap.
11.
Galat. 1.
18.
Ca
Pis
ve
ce
ip
su
nu
te

Eodem omnino modo infallibile Dei iudicium, quo Deus de vanitatibus honorum, periculo divitiarum, & mortifero deliciarum veneno, verissime iudicat, magnam quoque Dei aestimationem, qua plurimi pendit vilipensionem, labores, charitatem, &c. ipse etiam habet, qui habet fidem.

Et quamvis in Deo fides locum non habeat, à quo omnis procul exulat obscuritas, ipsius tamen hominis viatoris fides, & Dei clarissima comprehensio, & infinita penetratio, eadem absque ulla differentia pollent certitudine, & eadem cognitione, iudicio, pondere, quo DEUS, etiam fides ea cognoscit, diiudicat, & ponderat, quæ licet oculos habeat velatos, attamen tam certos, & directos, ut nullo modo falli possit.

Divina ista fidei luce sublimatur, & supra se ipsum elevatur homo, jam modo supernaturali, & divino res cognoscens, & discernens, jamque recepta Spiritus sancti luce aliquid plusquam humanum possidens, aliam à frigida, & septentrionali sensuum, & rationis humanarum, ingredi incipit regionem planè caelestem, ubi alio vivunt aere iusti, alio Sole, alia luna, stellisque differentibus, ibi regio est vitæ divinæ, quæ nisi homo semetipsum propria voluntate dejicere & perimere velit, eum dirigit, & perducit ad vitam æternam.

Hactenus pleraque de fide inscrutabilium mysteriorum: verum ut supra dictum est, de tota fidei latitudine, seu verbo Dei, quæ scriptura sacra, & Ecclesia sancta nobis proponit credenda, in consequentibus tractaturi sumus.

CAPVT VI.

Fidem esse iusti substantiam, qua alatur & sustentur.

Hebr. 11. S. PAULUS fidem definiens inquit: *Est autem fides sperandarum substantiarum rerum, argumentum non apparentium: substantiam vocat rerum sperandarum, sive speratarum, quia ut dicunt Theologi, est basis, & fundamentum earum rerum, quas in gloria possessuros nos speramus, nam quomodo Deum & bona sperabimus æterna, si ea non cognoscamus? eam, ut inquit S. Bernardus, non credit a nemo sperare non plus, quam super inane pingere possit.*

Serm. 10 in Psal. Qui habitat.

Alij per substantiam, firmitatem, sive certitudinem intelligunt, quia fides certam nobis rerum, quas speramus cognitionem, tribuit, & consonat verbo Syriaca, quæ sic legitur, *Est autem fides, certitudo, de ijs rebus, quæ sunt in spe, ac si existerent auctus non desunt etiam, qui substantiam interpretentur possessionem, & divitias, eo sensu, quo filius prodigus patri, inquit, da mihi portionem substantiæ, quæ me contingit, neque ceterè à veritate aberrant, cum fides sit locupletissimus omnium spiritualium divitiarum, & bonorum thesaurus.*

Luc. 15.

Aug. Ep. 112. ad Paulin.

S. Augustinus: ubi nos habemus, fides est sperandarum rerum, legit: *Fides est substantia sperantium: id est, quæ sustentantur sperantes vitam æternam; & isto sensu intelligit istud Habacuc: iustus autem in fide sua vivet. Est ergo fides non solum basis, quæ certas spes suas fundat iustus; sed insuper amplissima substantiæ portio, & locupletes divitiæ, ac denique instrumentum, quo sustentatur, & vivit, quæ omnia cuilibet doctrinæ revelatæ, sive verbo Dei communia sunt.*

Abac. 2.

Fides seu verbum Dei cur vocetur semen. §. 2.

Nam ut inquit Salvator, *semen est verbum Dei.* **Luc. 8.** Sicut enim in semine totum virtute tenetur, quid in planta aut herba, vel pulchritudini servit, vel ad hominis alimentum decerpitur; ita quid in anima producitur boni spiritualis, totum virtute continetur in verbo Dei. Sane tibi, alicujus plantæ, aut arboris, semen aut granum, & c. ubi in parvo isto grano radix, truncus, flores, & fructus, ubi luxuriantes comæ, odoris suavitas, fructus dulcedo, ubi tota arboris, aut plantæ varietas & pulchritudo? In modico isto semine, licet nec gustentur, nec percipiantur, universa hæc inclusa delitescunt.

Ita & in fide seu verbo Dei tanquam in semine iusti charitas, humilitas, obedientia, gloriæ pulchritudo, & cætera inclusa, & abscondita latent, cum autem semen istud in terra cordis sui seminaverit, eam diligenter operibus excolens, & calore charitatis fovens, copiosissimum fructuum, quo alatur, colligit, ut dicitur sumus.

Cur vocetur virtus DEI? §. 2.

Idem significare voluisse videtur S. PAULUS **Rom. 11.** Apóst. quando Evangelium virtutem Dei nuncupavit *in salutem omni credenti:* virtutem alicujus rei, lapidis, aut avis, illam parvam materię quantitatem dicere solemus, in quam tota corporis majoris substantia, energia, & proprietates per artificium distillationis resolutæ, & fortius condensatæ sunt: simili modo in minimo Evangelij semine tota immensæ DEI virtus, quæ animam sustentat, & vivificat, quasi in parvo quodam, qui facile deglutiri possit, bolo continetur. Nam, si dicere fas est, DEUS igne charitatis distillatus, magis proficiam ex se nequit animæ indere virtutem, quam verbum suum, cum ipsum omnia tanquam Dei instrumentum operetur, & possit. Unde eadem universa primæ Causæ attribuantur effectus, verbum enim Dei resuscitat mortuos, sanat infirmos, conservat sanos, illuminat cæcos, accendit tepidos, patet famelicos, confortat debiles, animat pusillanimes. *Verbum DEI,* tanquam celeste manna, in quod quisque vult, convertitur, & desiderantibus præstat omnem gustus, affectus, & saporis suavitatem, in illo haurit consolationem tristis, inflammatur indevotus, tribulatus lætificatur, durus ad pœnitentiam compungitur, compunctus magis magisque colliquefit.

Pulchrè virtutem, dignitatem, ac suavitatem, quam in verbo anima pura, & religiosa degustat, complexus est Regius Propheta David **Psalm. 118.** *Lex Domini immaculata, convertens animas, testi-* **Psalm. 118.** *monium Domini fidele. sapientiam præstans parvulis. iustitiæ Domini refulget: sicut artes corda: præceptum Domini lucidum, illuminans oculos: Timor Domini sanctus permanens in sæculum sæculi: iudicia Domini vera, iustificata in semetipsa, desiderabilia super aurum & lapidem præciosum multum: & dulciora supra mel & savyum. Et alibi: Quam dulcia faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo? Nec his contentus, insuper ostendit, quanta lucis, & sapientiæ prerogativa perfundantur, qui divinæ legis meditationi diligenter insistant: *Quomodo, inquit, dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est. super inimicos meos prudentem me fecisti mandato tuo: quia in æternam mihi est. super omnes docentes me intellexi: quia testimonia tua meditatio mea est. super senes intellexi: quia mandata tua quasi.**

Quæ

Timor
Oper
Te
O

Quæ
genes 55
vires, & n
locutio a
sua illud
& nobis
maneat
dramen
exercitum
ditio e
Uti
vota ge
autur li
vivacitat
cocog
lam, sed
Fidetur
Scrip
D
&
est
Saceram
in prior
tino sp
latas e
piscen
deperd
divini l
deglut
vata, est
triede
Me
pollat
ab ista
rum p
phicus
vero l
tamq
& vit
sedit
laccu
D
tame
In 9. Prov
colu
rimu
voc 4
par v
veni
mife
Uti 1.
tia i
exc
cra
tot
ob
vir
pu
de
se
te
vi
qu
ti
le

Quæ Scripturæ sacræ vultus probe intelligentes SS. Patres. & ordinum Patriarchæ & institutores, admodum sollicitè in regulis suis lectionem, & meditationem librorum sacrorum consueverunt ac præceperunt, & præsertim regulari-
stra illud nobis inungit particulare præceptum, & nobilissimum proponit scopum, dum inquit: *maneant singuli &c. nocte & die in lege Domini meditantur, & in orationibus vigilantes, ut continuum exercitium nostrum esse debeat S. Scripturæ meditatio cum oratione conjuncta.*

Ue autem illa utilis & proficua sit, & fructus juxta genus suum sapidissimos afferat, & gustum animæ suavissimè oblectet, fidei, quam diximus, vivacitate, tanquam nativo calore fovenda, & concoquenda, quod consilium non religiosis solum, sed omni hominum statui est saluberrimum.

CAPVT VII.

Fidem sive verbum Dei meritò in Scriptura sacra appellari *mensam, panem, vinum, lac, aquam.*

S. 1.

Duas mensas posuit DEUS pro refectione & convivio servorum suorum: unam sanctissimi Corporis & Sanguinis sui, & reliquorum Sacramentorum; alteram verbi Dei: Sicut autem in priori sacrosanctum Christi Corpus, est ali-
tini spirituale animæ, quo, ut suo loco inferius latius explicabitur, animæ vires continis concupiscentiæ & vitiorum ardoribus consumptæ, ac desperatæ restaurantur & reparantur; quo in super divini saporis & dulcedinis suavitate in suo fonte degustata anima saturatur: eosdem proportionem servata, effectus producit verbum Dei; animam nutriendo, oblectando, & satiendo.

Mensam istam utramque in domo sua sic disposuit DEUS ut ambas inter commemorans iustus, ab ista verbi Dei, piorum affectum, atque operum iustitiæ Christianæ, ut præcedenti capite explicamus, acceptum semen mandicaret. Ab illa vero sacrosancti Corporis & Sanguinis, cæterorumque Sacramentorum, hauriret fecunditatem, & vitam quouique in perfectam Evangelicæ perfeccionis ætatem de virtute in virtutem paulatim lucrificat.

De utraque mensuram istarum, sub veterum tamen figurarum umbris, inquit Spiritus sanctus Proverb. 9. *Sapientia edificavit sibi domum, excidit columnas septem, immolavit victimas suas, miscuit vinum, & posuit mensam suam: misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad nenia civitatis: si quis est parvulus, veniat ad me, & insipientibus locuta est, venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod misit vobis. Edificavit Christus Dominus sapientia incarnata sibi domum, quæ est Ecclesia Dei vivi, excidit columnas septem, septem novæ legis Sacramenta, quibus tanquam firmis columnis totam Ecclesiæ ædificium imposuit, sacrificium obtulit pretiosissimi Corporis & Sanguinis sui, vinum doctrinæ commisit, neque enim in sua puritate, & claritate illud nobis erat propinandum, sed obsecuitate, figuris, & similitudinibus, secundum capacita-
em nostram commixtum, & temperatum, misit prædicatores & Apostolos invitare omnes gentes ad Ecclesiam & arcem ejus, quæ Christus est: ac denique dulcissima illa sapientia incarnatæ verba, quæ parvulis & insipientibus locuta est: *Venite, comedite panem meum, & bibite**

vinum, quod misit vobis S. Dionys. Areop. in Epist. ad Titum. sic explicat: Sed quis est solidus, quis liquidus, & fluctuans cibus? hos enim quod det, atque provideat, divina laudatur sapientia: Solidum quidem cibum significare arbitror mentis participem stabilemque; ac eodem in statu manentem perfectionem, qua divinorum rerum participes sunt sensus illi mentis perstantem, potentem, singularem individuumque scientiam, quibus cum divinus Paulus à sapientia acceptum revera solidum cibum communicat: liquidum autem fluxionem que vim habet diffusionis, & foras excurrere studet, variisque etiam ac multis & dividuis eos, qui educantur pro captu & modo suo ad simplicem stabilemque Dei scientiam benignè deducit. Itaq; & rori & aquæ & lacti, & vino, & melli divina, spiritaliaque scripta, & verba comparantur, similiaque dicuntur esse propter vim & proceduntur aqua, & augendi ut lac, & recreandi ut vinum, & prægandi pariter & tuendi ut mel habent. Hæc divina sapientia dat ijs, qui ad ipsam accedunt, ipsas largè perpetuorum conviviorum affluentes suppeditans profundensque copias.

Licet verò per mensam omnia ciborum genera sufficiens intelligamus, ad particulariorem tamen alimentorum, & virtutis in verbo Dei latentium specificationem aliis quoque cibis Dei verbum comparatum legitimus; in primis panis: *comedit illum Dominus pane & vitæ, & intellexit; vino, comedite amici, & bibite, & inebriamini charissimi, meliora sunt ubera tua vino: lacti, tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi; aqua: aqua sapientia salutaris potavit illum.* Omnia autem ista, cæteraque ciborum nomina, verbo Dei attribuntur, ad significandos varios, & diversos effectus, quos operatur: mensa est, ob ciborum abundantiam, & ferculorum uniuscujusque gustui accommodatorum varietatem; panis, quia apprime reficit, & nutrit; vinum, tum quia debilitatem nostram confortat, ut itinerantibus viam, quæ ducit ad vitam, sitant prava indirecta, & aspera in vias planas, tum quia cælestium bonorum promissione animas puras inebriat; lac, quia non solum gradium, sed & parvulorum est nutrimentum; aqua, quia peccatorum fordes eluit, & no velas Ecclesiæ plantas irrigat, ac in laborum, & tribulationum ætibus refrigerat.

Itas Propheta breviter, sed magna cum inergia hæc describens, omnes, inquit, sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, prostrate, emite, & comedite venite, emite absque argento, & absque ulla commutatione vinum & lac: quare appenditis argentum vestrum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? quasi diceret; quouique extrema dementia, sublimitate vestre portionem, in vanitates, quæ animam satiate non possunt, stulti consumitis: venite, venite ad aquas vivas, quæ cum impetu fluunt ex fonte Scripturæ sacræ, venite & repetitis mensam positam, mensam deliciosissimam & abundantissimam, ubi gratis usque ad satietatem epulemini, ubi cum gaudio bibatis vinum, & lac, & omne quod desiderat anima vestra: venite omnes, quia suas hic unusquisque haurire potest delicias magni & parvi, sani & infirmi, debiles & fortes, incipientes & proficientes, perfecti & imperfecti.

Porro prædictæ comparationes egregiè manifestant verbi Dei necessitatem; sicut enim impossibile est corpus sine prædictorum ciborum alimento subsistere, ita necesse est animam cibo verbi Dei destitutam continuo interire.

Alia

IESU

spiritu

Ecc. 18. Cant. 4. Cant. 1. 1. Cor. 3. Ecc. 15.

Isa. 55.

Dei cur vocat S. 2. sem virtute tenetur... vel pulchritudine... boni spiritus... no Dei. Sume tibi... en aut granum, &... dx, truncat flores, &... coma, odorata... rboris, aut plateæ... odico isto semine, &... antur, univertalaco... Dei tanquam in... obedientia, gloria... & abscordita... terra cordis sui... operibus extolens, &... piofissimum fructum... ei sumas.

Alia verbi DEI nomina fructusque
multiplices. § 2.

Alijs præterea nominibus quibus verbum Dei insignitur, varios & excellentes effectus quos fidei divinæ lux in corde iusti operatur, exprimit Scriptura sacra; verum quia de his ex professo non tractamus, sufficiat præcipuos quosdam qui divini eloquij vel lectione, vel auditione reportantur fructus annexisse, ut ad medicinalem istum fontem viva fide tam in adversitatibus, quam in prosperitate properemus animosi.

Audiamus imprimis S. Hieronymum in præmio, super Psalmos breviter, sed sententiosè eos enumerantem, *Omnia, inquit, quæ homini dirigendo utilia sunt, hic inveniuntur; hic enim omnis sexus, omniq; ætas instruitur: hic habet insans quid lætetur, per quid lædet, adolescens quid corripat, juvenis quid sequatur, senior quid precatur: hic discit femina pudicitiam, pupillis inveniunt pietatem, vidua iudicem, pauperes protectorem, advena custodem. Hic inveniunt Reges quid audiant, iudices quid timeant. Hæc tristem consolatur, lætum temperat, iratum mitigat, pauperem recreat, divitem ut se agnoscat increpat, omnibus se susipientibus medicamentum tribuit, nec peccatorem despicit, sed remedium ei per penitentiam inungit. Post, per hanc DEVS ostenditur, simulachra irridentur, fides offeritur, perfidia destruitur, iustitia ingreditur, prohibetur iniquitas, misericordia laudatur, crudelitas abdicatur, veritas requiritur, mendacium damnatur, dolus accusatur, prædicatur penitentia, pax sequenda promittitur, spes certa nutritur & quod his omnibus excellentius est Sacramenta laudantur.*

S. Greg.
lib. 23.
moral. c.
2. in cap.
33. Job.

Huic adjungemus S. Greg. lib. 3. mor. ad verba ista Job. 33. *Semel loquitur Deus, & secundo id ipsum non repetit, ita dicentem: ac si diceret DEVS singularum cordibus, privatis vocibus non respondet; sed tale eloquium construit per quod cunctorum questionibus, satis facit, in scriptura quippe ejus eloquio, causas nostras singulis si requirimus invenimus, nec opus est in eo quod specialiter quisq; tolerat, responderi sibi divina voce specialiter querat: ubi enim nobis omnibus in eo quod specialiter patimur communiter respondetur, ubi vita præcedentium sit figura sequenti. Non ergo Deus ad omnia verba nobis respondet, quia semel loquitur, & secundo id ipsum non repetit, i. e. in his quæ per Scripturam sacram ad Patres nostros protulit, nos erudire curavit, nisi antea quæ SS. Doctores Ecclesie, disant & arrogantes, cum intra eam laborare quosdam pusillanimitate conspiciant, quia in nobis Deus ad verba omnia non respondit, & hoc illa nona in Ezechielem: *Quid enim cæli nomine nisi sacra scriptura significatur: de qua nobis & sol sapientia, & Luna scientia, & ex antiquis Patribus stella exemplorum, atque virtutum lucent.* Hucusque S. Gregorius.*

S. Greg.
hom. 9.
in Ezech.

Ex hac doctrina apparet quam non necessarie sint revelationes, visiones, perceptiones, aut similia sentimenta, ijs qui vivam possident fidem, cum in omnibus dubiis suis ex scriptura sacra responsum audiant, & hauriant satisfactionem, consolationem in angustiis, in prosperitatibus frenum, in adversitatibus fiduciam, & fortitudinem: nam vivacitate fidei suæ, nec immerito, omnes revelationes, dogmata, & exempla quæ in ea continentur, tanquam sibi particulariter dicta, & revelata suscipiunt, & reverenter accommodant, sicque est ijs Scriptura sacra ad instar veteris testamenti propitiatorij, unde Moyse & filijs Israel responsa dabantur. Vel eam tanquam epistolam à DEO sibi transmissam grata exofcultatione venerantur; secundum

Exodi 33

quod alibi dicit S. Augustin. & hæc de illa civitate Cant. *unde peregrinatur littera nobis venerunt, ipse homo in se habet enim ut inquit S. Gregorius, est scriptura sacra, nisi quæ tam Epistola omnipotentis DEI ad creaturam suam.*

Est denique verbum Dei vindictarium, & hoc totus floribus pulcherrimis exornatus, amœnissimis irrigatus fontibus, deliciosissimis abundans fructibus ac ut verbo absolvam, universalis, & omnibus accommodatissima totius spiritualis profectus officina.

Qui verò accuratius ex Scriptura sacra proficiendi modum scire desiderat, consulat S. Greg. homilia 15. in Ezechielem, differrentem qualiter munimentum & præsidium sit contra omnes insultus, & tentationes dæmonum, ubi, & in particulari per exempla & varios casus, ac particulares uniuscujusq; necessitates congrua applicatione descendit.

Idem autem & qui sacram scripturam legere nesciunt, aut non possunt, ne & ipsi tanto bono frustrentur, confessarii sui opera secundum necessitates suas aliquibus utantur sacris sententijs, quibus lumine fidei vivæ adjuvi, expedit, & contentes currant viam mandatorum Dei, usque ad portum salutis æternæ.

CAPVT VIII.

Solam Fidem vitam non autem mortuam ad sustentandum iustum sufficere.

Cum clarissima ad oculum experientia con-
citer, quam vis omnes fides habeant Christi-
ani, non omnes tamen ex lethargo fraudum mundi, & frivolæ de rebus caducis existimationis expurgati; Sed e contra plurimos (quod non absque gravissimo interni doloris sentu dici potest) in profundissima vitiolorum, & passionum suarum abyfso jacere sepultos, quasi sol iustitiz non illuceret eis, & omnino ignorarent lumen veritatis.

Manifestissimum igitur est, habitum fidei ad Dei verbum revelatum, ad bene salubriterque vivendum, haudquamquam sufficere; sed necessarium esse, & opera fidei, & operibus exerceri fides: alioquin enim sicut generosus nimia quiete, equus degenerat, & ferrum sua ferrugine seipsum consumit, ita si turpi & culpabili admodum otio cæleste fidei lumen, talentumque fecundissimum abscondamus, & sinamus torpescere, emendum est ne, quod sæpe contingit, iusto Dei iudicio, ablatum à nobis magno isto beneficio, tradatur in reprobum sensum, & ignominiosam caritatem,

Tres porro assignantur fidei differentie.
Prima cum fides in eodem subjecto adjunctâ secum habet aliam virtutem Theologicam, dicitur *fides formata* seu *viva*, quia charitas ut docent Theologi, est anima, vita, forma fidei, ceterarumque virtutum, Alia fides vocatur *informis* & *mortua*; & est, quæ expulso per peccatum mortale charitatis habitu remanet in peccatis; *mortua* dicitur, non quia non sit vera fides, sed quia deest illi splendor, & vita, quam sola tribuit charitas; ac præcipuè, quia non operatur, sed sicut aquæ in fœtido lacu stagnantes, quas mortuas appellare solemus, sine ullo vitæ concursu, aut influxu, quasi compurrefcit: fides vero viva, sicut fons aquæ vivæ salientis in vitam æternam, con-

tinuo

tinuo se ad operationem movet, sicut enim ex animalis operatione vitam tanquam principium colligimus, ita ex virtutum operibus, fidei vivacitas comprobatur.

Verum cum multi iusti, non æque, ac ipsius fecunditati superiori capitulo explicatae par est, fructificatio ideo Tertia superest explicanda fidei differentia, quam *fidem aduam*, vel *practicam* dicere possumus, quodam modo aliori, quam significet fides viva primo loco posita; potest enim quis habens fidem vivam bene operari, etsi non ex motivo lucis fidei, cuius fortasse nullo modo recordabitur: verum eum in sancto aliquo exercitio aut bono virtutis opere, nobis ipsis fidei face prælucemus, & ex certitudine, aliisque ejus proprietatibus, ad bene operandum movemur, fidem licet antea charitatis vita formatam, *adjuare*, seu *vivificare* dicimus: simili modo, quo sopitum ignem, antea quidem sub cineribus viventem, ijs remotis, adductisque lignis, flatu reluscitamus ac vivificamus, ut sic fides practica aliud nihil sit, quam sui ad bene operandum applicatio a naturali advertentia, & ponderatione veritatis fidei, secundum occasionum diversitatem sese offerentis.

Hinc manifestè apparet differentia fidei nostræ vivæ, seu practicæ, ab ea quam communiter Theologi etiam vivam appellant, quæ in omnibus iustis reperitur, sed non omnes lumine fidei utuntur, quando & applicando illud operibus suis: præterea in multis peccatoribus potest reperiri fides ista aduata; cum nimirum illuminatione fidei in peccati detestatione, & ad summum bonum conversione, ad impetrandam justificationis gratiam, utuntur, ut tradit Conc. Trid. sessio 6.

Sic igitur ista fidei praxis, quam tradimus, communis est iustis, & peccatoribus, sed ad veram penitentiam per hanc sese præparantibus, qui licet vitæ gratiæ careant, fidem tamen habent excitatam, & si dicere liceat vivificatam; non enim absolute mortua dici potest: fides enim ut ait S. Iacobi sine operibus mortua est. Hæc autem peccatorem ad bene operandum incitat, estque principium, & radix justificationis, ut in sequentibus trademus.

Infalibili ergo hac veritatis regulâ in extruendo ædificio in æternum permanenti sollicitè & diligenter utatur artifex Christianus, & videbit admirabiliter exercecere opus in manibus suis.

CAPVT IX.

Qualiter ad praxim deducendum vivæ fidei exercitium.

GRANO sinapis cõparatam à Christo Salvatore nostro fidem legimus; si habuerit, inquit Matth. 12. fidem sicut granum sinapis, eam ob causam, quod virtus sinapis, & efficacia tam diu frustantur, & abscondita lateat, usque dum molatur, & conteratur, ac dum demum vim suam ac miram acrimoniam exerat; vis experiri virtutem verbi Dei admirabilem sanè, & salutarem, cominuit illud, & diligenter considerationis mola conterere, dentibus malicia, & ipsum te suavissimè ac delicatissimè enutriet.

Efficaciam verbi DEI ad hominem in omne opus bonum irapellendum agnovit etiam Apostolus, dum inquit: *Vivus est enim sermo Dei & efficax, & penetrabilior omni gladio accipiti, & pertinens usque ad divisionem animæ & spiritus, compa-*

rum quoque & medullarum, & discretor cogitationum, & intentionum cordis. Præmisit sanctus Apostolus, *vivus est Dei sermo*, ac deinde subiungit, & *efficax*, quia ex vita profluit efficacia, neque efficax erit sermo Dei, nisi fuerit vivus; vivus autem non in charta, aut atramento librorum sacrorum, aut habituali Christianorum sapientia, sed in vitali sanctæ considerationis motu.

Sic autem vivificatum, ad compellendam etiã quantumlibet rebellem voluntatem esse efficacissimum, & supra omnem persuasionem & considerationem humanam fortissimum, manifestè probatur; nam rationes quascunque voluntati proponit intellectus, omnes in solida veritatis ponderatione fundantur, qua moveatur & convincatur voluntas ad sequendam, quod intellectus persuadere nititur, quanto igitur major fuerit certitudo veritatis, tanto majori pondere voluntatem ad operandum inclinabit, & quæ proportio lucis ad tenebras, & humanæ incertitudinis ad divinam infallibilitatem; quam laborat intellectus ut quasi ex profundissima abyssu tenebrarum paulatim eruat ratunculam quandam, à principio ad principium, à conclusione ad conclusionem pedetentim elevando: Fides verò planissima incedens via sincerè, simpliciter, ac nudè certissimam & infalibilem veritatem proponit; tanta procul dubio est distantia, inter intellectum rationis lumine, ac ipsum media vivacitate fidei operantem, quanta inter rem mortuam & vivam, naturalem ac supernaturalem, ac denique humanam & divinam.

Prærogativam istam fidei virtus præcipuè ex Dei ordinatione accepit, qua eam proportionavit DEUS, dediq; vim & efficaciam supernaturalem & divinam, ad excitandam & impellendam voluntatem in spem inensæ bonitatis suæ, quam nobis revelat. Hinc fides canalis est præcipuus, per quem derivat Deus fluentia gratiæ & auxiliorum sicutum: Scintilla est modica, sed quæ inflammat & urit voluntatem nostram, à divini numinis beneficijs inflammata: Hinc iustum ex fide vivere Propheeta asseruit, quia ordinariè DEUS divitias, Thesauros, & alimenta gratiæ suæ mediante vivo fidei habitu communicat.

Qui ergo in hac soliditate fundamentum sui spiritualis ædificii collocat, *assimilabitur viro sapienti, qui ædificavit domum suam supra petram, & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in domum illam, & non cecidit, fundata enim erat supra petram: Qui verò se in veritate humanorum discursuum fundare nititur, similis erit viro stulto, qui ædificavit super arenam, & descendit pluvia, & venerunt flumina, & flaverunt venti, & irruerunt in illam, & cecidit, & fuit ruinâ domus illius magna.*

Ampliori autoritate dignum est, quod ipse D. Salvator noster non argumentationibus naturalibus, sed vivæ fidei exercitio, in auditorum suorum cordib; Evangelium suum plantari voluerit: Apertè id videte licet in historia Evangelica, ubi pleræque Christi Domini responsiones testimonia sunt ex scripturis factis de prompta, quibus interrogantes in viam vivæ fidei dirigeret. Rogabat Scriba Lucæ 10. *Magister quid faciendo vitam æternam possidebo?* at ille dixit in lege quid scriptum est: *quomodo legisti? illi respondens dixit: diliges Dominum Deum tuum ex toto corde, & ex tota anima tua &c.* Ac denique subiungit, *rectè respondisti: sic hoc & vives.* & alibi scrutamini: inquit, *scripturas, illa loquuntur sunt, quæ testimonium perhibent de me.*

Porro exercitium vivificationis fidei his duobus

IESU

spirit.

Matth. 7.

ibid.

Luc. 10.

&c.

Joan. 5.

bus

VIII.

non autem secundum iustum

Conc. Trid. sess. 6. c. 6.

1. Cor. 13.

in experientia omni habent. Christus ergo fructum nostris estimationsis est (quod non abiecit) dici potest: in dissolutionem suam sol justitiae non illum veniens habuit fidei ad salubriter exercere necessitates exerceri fidei omnia quere, oportet ne scriptam modum omnem facundiam scire, timere Dei iudicio, admodum in am cecitatem, differentia, obiecto ad iudicium logicam, dicitur aristas ut docet dei, ceterum in formis & mortuam mortale auctoribus; met fides, sed qua sola tribuitur, sed sicut a mortuus apparuit, aut in eternam, conditio

bus potissimum punctis in praxim deduci poterit. Primum, quandocunque se offert aliquod opus virtutis arduum, aut alia quacunq; occasione occurrente consideremus, quid circa hoc fides dicat, idque tanta certitudinis vivacitate, imo & majori, quam si oculis corporeis cerneremus, atque exinde, quod alterum punctum est, moveamur ad operandum, unde de ista fide S. Cyril. Hierosol. qui meretur fide illum invari ante hujus mundi consummationem, iudicium jam videt, & promissionum retributionem. rem exemplis declarabimus,

Cyrril Hierosol. catech. 5.

CAPVT X.

Exempla vivae fidei.

Præcipit superior subdito, ac iungit, rem aliquam. Præcis vivæ fidei erit statim isti particulari actui obedientia: applicate regulam Fidei considerando, quid circa hoc dicat, nimirum prælatum esse vicarium Christi Domini dicentis Lucæ 10. qui vos audis me audis: atque ex illa luce superiorem, non ut hominem, sed ut DEUM, fidei oculis intuebitur, eique quasi Deo obediet.

Luc. 10.

Ita faciebat S. Pater Xaverius societatis IESU, qui literas prælato, in quo Christum Dominum cogitabat, destinandas flexis genibus exarare solitus erat. S. Gregorius ista fidei vivacitate recipi vult peregrinum: a d. mensas vestras Christum suscipite, ut vos ab eo suscipi ad convivium aeterna valeatis: præbete modo peregrino hospitium, ut vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat, sed ut proprios recipiat ad regnum. Dixit enim Hostes eram, & collegistis me, unde & ipse S. Gregorius Dominum in peregrini habitu suscipere meruit.

S. Greg. hom. 23. in Evāg. Matt. 26.

Resignatur Fidei occurrentes, ita actualiter considerate ac certo apprehendere debemus, quasi eas oculis corporeis ante nos cerneremus; neque hoc novum est inventum, S. Paulus Moysem laudans: Invisibilem enim (inquit) tanquam videns sustinuit: & alibi servos, in dominis carnalibus Christum Dominum intueri docet. Servi obedite dominis cum timore & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo. non ad oculum servientes, quasi hominibus placentes: sed ut servi Christi factentes voluntatem Dei ex animo. Atque istud est, quod laudans

Ad Heb. 11.

Ad Ephes. 6.

Gen. 17.

Gen. 24.

4. Reg. 17.

4. Reg. 20.

1. Ion. 4.

scriptura sacra veteris testamenti iustos, eos coram Deo ambulasse dicit: Unde Deus ad Abraham: Ambula coram me & isto perfectus: & Abraham ad servum suum: Dominus ait, in cuius conspectu ambulo. Stabat S. P. N. ELIAS in conspectu multorum hominum, sed clariori fidei oculo DEUM sibi præsentem attentè contemplans dicebat: Vivit Dominus DEVS Israël, in cuius conspectu sto. Virorum & Regum sanctorum, ut Davidis, Ezechias hoc reperimus in signo, quod coram Deo ambulaverunt; ipse etiam Ezechias, Dominum orans inquit: Obsecro Domine, memento quæ ego, quomodo ambulaverim coram te in veritate, Quid est aliud ambulare coram Deo in veritate, nisi in fide, quæ veritas est, apertis fidei oculis exquirere viam mandatorum Dei, ad sanctissimam ejus voluntatem exequendam, & omne quod Dei lex reprobabat, divitias honores, delicias pariter abominari; prout coram Deo ambulaverunt Sancti, de quibus Christus Dominus Samaritanæ dicebat: Sed venit hora, & nunc est quando verè adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Deum nequam templi Hierosolimitani angustijs circumscriptum, sed ubique præsentem aspicient. Conversioni quoque Sanctorum ordinariè repe-

rimus dedisse principium, fidei vivæ impulsam. S. Antonius, recte S. Athanasio, in ejus vita, templum ingressus, illa Evangelij verba: Si vis perfectus esse vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus: tanquam sibi à Christo D. dicta suscepit, & continuo perfecit, fugitque in desertum. Scribit quoque S. Bogav. Sanctum Patriarcham Francisicum ex auditu Christi D. Evangelio: Nolite possidere aurum neque argentum, neque pecuniam in zona vestra: non peram in via, neque pecuniam neque calceamenta, neque virgam, statim instituit sui, & regulam rationem arripuisse.

Matth. 23.

Luc. 11.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Idem ferè de sancto P. N. Hilarione refert S. Hieron. in ejus vitæ Imo, si accuratius examinemus Sanctorum vitas, de hac vivacitate fidei dicere possumus, Hac est, quæ monachis claustra replet, ut olim deserta anachoretis: Hæc est quæ puritatis martyrum cohortibus, & candidato confessorum, virginumque agmine ruinas restituit angelicarum: vixque repetitur exitum aliquid peccatoris conversationem, aut vanitatum sæculi repudium sine vivæ fidei impulsu, & virtute.

Virgines invitant dulcia Evangelij verba

Math. 5. Beati mundo corde, quoniam isti Deum videbunt: Religiosus qui non renuntiat viti omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus, & si vis perfectus esse, vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus; & habebis thesaurum in celo: Altorum timor inferni intrare compellit, & ingrediuntur per portam fidei, alios attrahit atentorum bonorum promissio, & reportare cupiunt finem fidei suæ, salutem animarum.

Matth. 5.

Luc. 13.

Matth. 23.

Herocis præterea, & admirabilibus Sanctorum factis, aliisque prærogativis fidem vivam nobilitavit Apostolus Epistola ad Hebræos toto capite ad ultimum undecimo post multa, ita subiungit: desicet me tempus enarrantem Gedeon Barac. &c. qui per silem vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones, aliaque ibidem adjuncta egregia virtutum opera.

Ista fidei vivacitate ornatus erat S. Spiridon Episcopus, de quo scriptis traditum est, quod in Concilio Niceno 308. Episcoporum Philosophum quandam, quem nullus antea redargute potuerat, ipse simplex, & illiteratus viva fide convicerit: ita historiam hanc profecquitur Concilium Nicenum. Quidam ex confessoribus, simplicissime nature vir, & nihil aliud sciens nisi JESUM Christum, & hunc crucifixum, inter ceteros adorans Episcopos aderat: qui eum vidisset Philosophum insultantem nostris, & callidè se disputationis arte jactantem, poscit ab omnibus locum, vult se paucis cum philosopho sermocinari: tum vero nostris, qui simplicitatem viri, & imperitiam de sermone duntaxat noscunt, pavere, & velut pudorem quandam pati, se forte apud callidos homines risui essetetur sanctæ simplicitatis: persistit tamen senior, & hinc motu sermone exordium, tu nomine, inquit, JESU Christi philosophie audi, quæ vera sunt. DEUS unus est, qui fecit Cælum & terram, quique homini, quem de limo terrea formaverat spiritum dedit, universa, quæ videntur & quæ non videntur, virtute verbi sui creavit, & spiritus sui sanctificatione, formavit. Hoc verbum, ac sapientia, quem nos Filium dicimus, humanis miseratus errores ex virgine nascitur, & per passionem mortis, à perpetua morte nos liberavit, ac resurrectione sua aeternam nobis consultit vitam, quem expectamus iudicem omnium, quæ gerimus esse venturum; credis hoc ita esse philosophus? At ille, velut nunquam ullum sermonem contradicendum dedisset, ita obstupescens, virtute dictorum, mirus ad omnia hoc solum potuit respondere, ita sibi videtur, nec aliud

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

Matth. 23.

verum esse, quam quod dixerat. Tum senior, si hoc, inquit, ita esse credis, veni & sequere me, ac dominicum, & hujus fidei signaculum suscipe. & Philosophus conversus ad discipulos suos, vel ad eos, qui audiendi gratia convenerant, audite, inquit, donec verbis mecum res gesta est, verba verbis opposui & quæ dicebantur, dicendi arte subverti, ubi verò pro verbis virtus processit, ex ore dicentium, non potuerunt resistere verba virtuti, nec homo adversari DEO, & ideo si quis vestrum potuit in his, quæ dicta sunt sentire, quæ sensisti, credat Christo & sequatur hunc senem, in quo locutus est DEUS. Ita Philosophus Christianus effectus est, tandem se gratulatus est illi. Hincque Acta Concilii: Vir enim sanctus ita mysteria Fidei, quasi ante oculos verfabat, ut sicut de te clarè visa & ad oculum manifesta solemus, admirans diceret philosopho, non hoc vides? placuitque Domino Deo tantam fidei vivacitatem, conversione tam celebri approbare.

Sanctus Egidius socius S. Francisci, ut in fratrum minorum chronicis scriptum legimus, cum semel recitari audiret fidei Symbolum, magnis vocibus exclamare cepit: Ne dicatis credo, sed video.

Excellerat plurimum in hac fidei vivacitate Sanctissima mater nostra TERRESIA, quæ præ plenitudine fidei dicere solebat: se nequamquam hunc videre, qui Christum Dominum in carne viderent, cum nihil minus per venerabile Eucharistica Sacramentum ad omnem animæ consolationem possideremus.

CAPVT XI.

Similitudinibus magis declaratur vivam Fidem exercendi modus

SI in divino itinere celeriter, & expedite progredi voluerimus, imitari debemus mulierem illam evangelicam, drachmam perditam mox accensa lucerna diligenter quaritantem. Gratiam enim, virtutesque, quas peccatis nostris perdidimus, non aliter recuperare poterimus, quam accensa Fidei face nobis præluentem, & omnem dispellentem errorum caliginem.

Mos est vigilibus civitatem nocte obscura circumambulans latercula, quam secum absconditam deferunt, ex improvise objecta, quemlibet sibi occurrentem detegere, contingit autem sapissime, ut qui inter noctis tenebras videbatur esse vulgaris note, per lucem appareat vir gravis, & venerabilis, & è contra, qui putabatur esse aliquid, in luce deprehendatur esse pedisequus, aut aliquis similis latine noctivagus. Ita si fascino peripicilijs mundi hujus, paupertatem, humilitatem, obedientiam, & labores pro Christo exantlatos confideraveris, execraberis rem vilem & abominabilem, sed aufer fascino nem nugacitatis, & attolle fidei lucernam, admiraberis pretiosissimos thesauros: si verò deceptoria sæculi luce, honores, cæteraque, quæ mundus adorat, aspexeris, magnum aliquid esse putabis, sed diffugientibus irradiante veritatis luce tenebris remanet vanitas, futius, mendacium.

Divina quoque veritas, tanquam verus probationis lapis, ad singula discernenda nobis in promptu erit. Exemplum esto. Offerret sese superbæ præsumptio, & dicit, certè es æstimandus, & hoc aut illo honore dignus: Applica fidei examen, videbisque quam omni confusione, & dedecore, ob innumerabilia peccata sis dignif-

Thom. à Arsu Oper. Tom. 2.

simus: item lapide hoc Lydio honores tange, & fumigabunt: si ingreditur blandè voluptatum, & divitiarum amor, objice fidei lucem, detrahe muliebrem larvam, & ex sacco immunditiæ & turpitudinis exiliet scorpium, videbis, quòd omnis caro foenum, & divitiæ sint spinæ acerrimè pungentes; quarum novissima mordeant ut coluber.

E contratio autem, inhonoratur aliquis, tribulatur, & affligitur, è vestigio verbi Dei faculam manibus atollens, ipsa veritatis luce cognoscit, quanta sit beatitudo, ab hominibus contempti, & persecutionem pati, viamque cæli regiam esse cruce, & afflictiones; atque ideò cavet quam studiosissime, ne ullam confusione occasionem præterlabi sinat, sed tanquam probatus aurifex, obvisi susceptam ulnis pretiosissimam crucis gemmam in secreto cordis venerandus recondit.

Si igitur luculentum fidei ignem in te cupis succendere, debes rebus omnibus larvam detrahere, & eam faciem, qualem in conspectu divinæ veritatis habent, investigare diligenter, judicia autem mundi altissime despiciere, & quasi in alia regione versareris, ubi diverso pondere, mensura, ac pretio, res distrahuntur, stateram & æstimationem sæculi hujus, ut adulterinam repudiare, atque ex officina cordis tui eiecere; & res omnes, prout in se sunt, & ineffabili Dei censura dijudicass, sententiam adversus cæcitate mundi pronuntiabis irrevocabilem: Honorem nihil aliud esse, quam summam vanitatem, contemptum summam gloriæ, delicias fercus, tormenta delicias, divitiis onus, & inquietudinem, paupertatem allevationem, & quietem, &c.

Egregium nobis circa hæc documentum dedit Seneca, dum in Epistola vigesima quarta verbis notatu dignissimis, sic inquit: Quod accidit Seneca pueris, hoc nobis quoque majusculi pueris evenit. Epist. 24 Illi quos amant, quibus assueverunt, cum quibus ludunt, si personatos vident, expavescunt: non autem hominibus tantum, sed & rebus, demenda persona est, & reddenda sua facies, &c. Et interius modum personam cuique suam reddendi, sic tradit: Pauper siam? inter plures ero. Exul siam? ibi me natum putabo, quò mittar: Alligabor? quid enim, nisi solutus sum? ad hoc me natura & gravis pondus mei corporis adstrinxit. Moriar. hoc dicit; desinam egrotare posse, desinam alligari posse, desinam mori posse. Hucusque Seneca: ut revera pudendum sit, vanis nos terribilamentis, & falsissimis apprehensionibus à via Domini, tanquam dura & aspera deterteri, quam si generosè, & magnanimiter calcare inceperimus, mox ineffabilium bonorum certa spes, gratia insuper, & protectio Dei cæli, non irritabili promissione firmata, unbram timoris fugabit, & incredibili nos circumdabit lætitia.

CAPVT XII.

Germanus sensus verborum Prophete, Iustus autem in fide sua vivet.

PRæcedentibus capitibus, DEO favente, ostendimus, modum & praxim exsuscitandi gratiam, quæ data est nobis in illuminatione lucis fidei,

B in

LESU
spiritu

in qua iustus omni ætati & statui suo convenientem cibum utiliter, & suaviter manducare possit, & quia plurima circa explicationem illius loci *Iustus in fide sua vivet*, in prologo annotavimus, quæ ibi videri facile poterunt, ideo superfedebimus ab ampliori huius loci expositione.

CAPVT XIII.

Quòd non solum iustus, sed etiam peccator ex fide vivat.

Cum absque ulla controversia in confesso sit, vitam animæ spirituales esse gratiam, certum quoque esse debet, quidquid ad illam fovendam & consequendam conducit, dici quoque debere principium & fomentum vitæ spiritualis; hoc igitur capitulo probare intendimus, peccatorem ordinariè ex morte peccati ad vitam reduci gratiæ, vi, efficaciam, ac virtute fidei, omnesque ad justificationem dispositiones fidei vivacitate foveti, donec igne charitatis succendantur.

Non enim docere volumus, quod falsò sibi imaginantur hæretici, fide solâ hominem justificari; verùm, quia prolixas hinc non prosequimur disputationes, eos depravatis suis affectibus potius, quàm veritate S. Scripturæ motas apud alios confutatos, pertranfivimus, solumque brevi, & pio Tractatu Christianum Lectorem instruere volumus, qualiter à peccatis, in quæ fortè lapsus fuerit, resurgere, & ad justificationis gratiam se disponere fidei, quæ remanet, ex suscitatione valeat.

Primò itaque pro certo statuimus, veritatem istam in sacro Concilio Tridentino determinatam, solam fidem ad justificationem non sufficere, sed alias requiri dispositiones, quas ibidem recenlet, timorem DEI, spem misericordiam, affectum amoris, propositum suscipiendi Sacramenta, vitæque per veram mandatorum DEI observationem in melius commutandæ.

Istorum tamen omnium primum & radicale fundamentum est fides, ut docet sanctus Augustinus libro de prædeterminatione Sanctorum, capite 7. *Quia ipsa prima datur, ut impetrentur cætera.* Et S. Prosper: *Fides enim, inquit, quæ est iustitiæ fundamentum, quam nulla bona opera præcedunt, & ex qua omnia procedunt, ipsa nos à peccatis omnibus purgat, mentes nostras illuminat, DEO conciliat, cunctis participibus natura nostra consociat, spem nobis futura remunerationis inspirat, auget in nobis virtutes sanctas, ac nos in earum possessione confirmat.* Atque insuper reliquas ad justificationem dispositiones debetè ordinat, in praxim reducit, & modum iis fructuosè utendi docet; nam fides est velut lucerna, quam mulier evangelica, id est, anima nostra, ad disquirendam drachmam gratiæ perditam accendit, quæ non seipsam solum illustrat, sed & omnes, quæ circumquaque oboriuntur tenebras, sua luce dispellit, cæteraque consequendæ justificationis media manifestans, viam clarat, ac facilem æternæ salutis præbet.

Modus justificationis peccatorum per vivam fidem praxim. §. 1.

AD majorem horum intelligentiam, modum ipsum justificationis peccatorum, per

fidei vivæ praxim attingamus. Sæpissimè ergo homini in profundissima vitiorum voragine demerso, subito irradiat à DEO Lux quædam, id est, exsuscitatur fidei scintilla sub peccatorum cæno emortua, & exoritur intellectui supernaturalis cognitio, qua quasi ex gravi somno excitatus, quasdam fidei veritates vivaciter cognoscit, ut abominabilem peccati foeditatem, vanitatem rerum mundanarum, præsentissimum, in quo degit, periculum: quibus adjungitur viva exactissima DEI Justitiæ representatio, & ab alia parte sese offert verè poenitenti amplissimus divinæ misericordiam sinus.

Atque hæc lux lapis fundamentalis est, quo ædificatore DEO supercrefcit ædificium spiritus, usque ad perfectum structuræ cælestis tabernaculum. Hinc soluta à vinculis diaboli naris, semper cum luce hac procedens, tandem ad patriam securitatis, & portum gratiæ feliciter appellit.

Hic primus fons, fides est, unde cætera profuunt, prima planta, quam DEUS in anima plantat, ex qua reliqua germinant.

Primum, quod ab informis mundi creatione fecit DEUS, primumque quod dixit, erat: *Fiat lux, & facta est lux;* ita quoque anima per peccatum deformata, tenebrisque abyssum peccatorum circumambientibus, primum dicit DEUS: *Fiat lux;* sive accendatur emortua fidei candela, & statim fit lux; & accensa candela dispelluntur tenebræ, apparent fertidissima erimium cloaca, coruscant flammans divina ultionis gladius, deteguntur præcipitia, & coangustata extremis anxietatibus anima, elata lucerna ad serenitatem aspirat bonitatis divinæ, ad quam quia affectibus timoris, amoris, spei, contritionis, &c. per eandem fidei lucem sibi demonstrari cœnit viam, incipit toto corde detestari peccati foeditatem, & gravitatem, & divinam justitiam, peccatorum simul æternarum horribiles cruciatu perimere, quibus dignam se esse cognoscit; tum per auxilium divinæ misericordiam gratiam, aliæque vitæ æternæ bona fiducialiter sperare: Ac denique discussa diligenter conscientia, veram de peccatis suis contritionem, quam ad justificationem efficacissimam esse cognoscit, firmamque satisfaciendi, & de cætero non peccandi propositum concepit, universa sua crimina clavibus Ecclesiæ sibi fide revelatis subjicit, & Sacramento reconciliationis emundata gratiæ splendore, in novam transformatur creaturam.

Ecce, qualiter omnium horum actuum directrix & magistra est fides etiam peccatoris, quæ licet initio sine charitate informis sit, ac per consequens etiam mortua dici possit, secundùm tamen sanctum Jacobum, qui fidem mortuam eam vocat, quæ sine operibus est, viva & vivificans appellari debet, cum ex ea nascantur opera, quæ sunt semina vitæ æternæ, & fit principium unde incipit justificatio.

Cur in Scriptura sacra justificatio fidei attribuitur? §. 2.

Colligi ex prædictis potest, cur in Scriptura sacra justificationem fidei attributam legimus, non quod sola ad eam sufficiat, sed quia, ut inquit Conc. Trid. *Fides est humana salutis initium, fundamentum, & radix omnis iustitiæ, sine qua impossibile est placere Deo, &c.* ac præterea, quia reliquarum dispositionum praxim, plurimum à fidei luce & magisterio dependet.

Non

Non minus notata dignum est, sacram Scripturam variis ac diversis operibus, gratiam Justificationis solere attribuere: hinc de elemosyna legimus: *ignem ardentem extinguit aqua, & elemosyna reficit peccatum.* De timore Domini: *Timor Domini fons vita.* Et alibi: *Timor Domini expulit peccatum.* De spe: *Qui verò sperat in Domino, sanabitur;* ut intelligamus, singula quidem plurimum juvare, sed nequaquam sine aliorum confortio, & promerendam justificationis gratiam sufficere.

Denique, si diligenter, quæ de Fide in Scriptura sacra dicuntur, expendimus, reperiemus eam, tanquam virtutem universalem cæterarum virtutum aëribus insigniri, ut amplè patet in *Epistola ad Hebræos*, ubi Apostolus admirabilia opera Sanctorum Fide perpetrata enumerans, aliarum virtutum exercitia fidei attribuit: unde, quot, inquit, qui *per fidem vicorum regna*, fortitudini proprium est, *operati sunt iustitiam, adepti sunt re-promissiones*, iustitiam & spei: præterea sacrificium Abel, obedientiam Abraham, cæterosque virtutum ibi recensitarum actus, fidei, tanquam universali, cæterisque imperanti attribuit: Atque hoc etiam sensu fidem justificare dicimus, quia ad eam reliquarum virtutum actus referri intelliguntur.

CAPUT XIV.

De mundi fallacijs, & qualiter eas fides cor expurgando detegat ac dissipet.

SANCTUS Petrus in Actibus Apostolorum, patris verbis, præclaros fidei effectus complectens, *Fide* (inquit) *purificans corda eorum*, egregiam aperiens fidei prerogativam: quantum enim bonum sit cordis puritas, ex verbis Domini Salvatoris aperit liquet, quibus eam inter præcipuas enumerans beatitudines, ait: *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt*: ipsa enim animam capacem reddit, ad summæ Divinitatis contemplationem sublimem, ac altissimam, quæ in hoc exilio peregrinantibus permissi solet. Cordis porro mundiciem operatur fides, errorum & affectuum, qui animam commaculant, evacuatione, idque tribus præsertim modis.

Primo: Purificat fides cor nostrum ab ignorantia & ruditate, ut depuratus intellectus, facilius possit ad rerum divinarum cognitionem asurgere: nam quemadmodum latius supra est explicatum, sicut DEUS infinite excedit omnem naturam creatam, ita quoque Dei cognitio omnem naturalem intelligendi capacitatem infinite transcendit, & idcirco impura merito censetur acies humanæ rationis, non ob errorum corruptionem solum, sed insuper ob naturalem ad res divinas ineptiam, & terrenæ domus suæ stricteffimam unionem, ut ad rerum divinarum splendorem amplius caliget, quam oculus nocturnæ ad Solem.

Naturale præterea est homini, nisi viderit, non credere, sed in omnibus fluctuare & dubitare, à qua etiam inconstantia, & mobilitate mirabiliter expurgat lucis supernaturalis fidei sublimitas, & certitudo, quæ intellectum à rebus his terrenis, & infamis subulizatum, elevat, & tanta

Thom. à Jesu Oper. Tom. 2.

firmitate confortat, ut certius & constantius incomprehensibilibus mysterijs credat, quam si aut cernerentur oculis, aut scientifica demonstratione cognoscerentur, quod invicta Martyrum innumerabilium constantia abundè attestatur.

Secundò per virtutem fidei emundatur cor à fermento errorum circa Deum, & res divinas. Hinc per eam exulat idololatria, & indies, ut noctis tenebræ ad exortum Solis, expelluntur ac intereunt hæreses: verum hæc ad speculativam intellectus expurgationem solummodo pertinent, sed fides practica ulterius procedit, & ab iis erroribus potentias emundat, quæ sunt inordinatarum affectionum, & passionum seminaria, & fontes macularum animæ, quas dum eluit, sentinam quoque affectuum expurgat.

Propter peccati cæcitate omnes quasi in-nascimur, & involvimur spinis & tribulis errorum & falsitatum; unde ad tantam pervenimus miseriam, ut etiam ii, qui religione Christiani censentur, eadem, quæ gentiles idololatræ, circa res agendas iudicii inordinatione, & passionum affectione obtrebentur. An aliquando inter Romanos tantò inter Christianos? aut minus, à quibusdam ex ovili Christi, toto corde quærentur divitiæ, & voluptates, quam olim ab Epicuri de grege porcis? quid dicemus? aut unde tantum populo Christiano malum? somno profundissimo sepulti sunt, passionum suarum phrænesi dementati sunt, sub Dæmonis tyrannide fascinati sunt: quas tres rationes, admirabilium deceptionum mundi deinceps hoc capite latius prosequemur; unde sit

§. I.

Cur ita in rerum iudicio homines decipiuntur?

PRIMA CAUSA.

PRIMA tam miserabilis Christianorum deceptionis causa est, profunda dormitancia & vitiorum lethargus.

Docet quotidiana experientia, homines inter dormiendum somniantes decipi: nam ut S. Augustinus tradit *l. 12. super Genesim, cap. 12. Vera corpora esse arbitrantur, quorum similitudines in somnis videntur*; & S. Thomas probat, per ligamentum sensus, ligari iudicium intellectus: sic somniantes terribiliter quidem, sed vanè, ad solam rei imaginem exhorrescunt; sic avarus thesauri in somnis invento sibi congratulatur, & nihil aliud possidet, quam propriæ imaginationis figmenta invicem sibi succedentia, quæ vana spe illudunt gaudentem; nam cum prædominetur imaginatio, iudicio rationis sopito, necessarium est omnia confundi, & delirare, quemadmodum in amentibus manifestum est.

Imaginatio enim tunc suum necessariò exercet officium, id est, figuras varias, & multiplices chimæras adeò ad vivum, ac si realiter adessent, repræsentat: & hoc fortasse intelligi voluit Aristoteles, dum dixit, imaginatio facit casum, quæ si non corrigantur à potentia aliqua superiori, manet homo illusus, & suismet apprehensionibus deceptus.

Quoniam porro pacto somnians à vanis suis illusionibus excitabitur? illucescat necesse est lux

B 2 ratio.

IESU

spirit.

gamus. Sepissime...
a virtutum...
à DEO...
scintilla...
exortur...
quæ quali...
fidei verit...
lem peccat...
narum, præ...
quibus ad...
e repræsent...
peccatis am...
fundamental...
crecit ad...
structuræ...
vinculis...
cedens, tan...
gratiz felicit...
s est, unde...
DEUS in...
nt.
tmis mundi...
quod dixit...
noque anima...
isque abyss...
peccati dicit...
enortia fidei...
centis candela...
ridi dicitur...
divinæ ultion...
, & coangust...
elata lucerna...
vinæ, ad quæ...
pei, contumaci...
demonstrati...
estis peccati...
iustitiam, pe...
siles cruciat...
cognoscit; un...
diz gratiam, a...
aliter sperate...
scientia, veru...
tam ad iustitio...
oscit, firmo...
peccandi prop...
mina clarific...
it, & Sacram...
tiaz splendore...
m.
eum actum...
peccatoris, quæ...
nis sit, ac per...
it, secundum...
em mortuum...
viva & vivific...
antur opera, quæ...
principium...
atio fidei...
2.
cur in Scriptu...
attributum leg...
iat, sed quia...
manu saltem...
no iustificatus...
re, ac præterea...
taxis, plurimū...
t.
Non

rationis superior, quæ imaginationem corrigens, somniorum vanitatem manifestet & dissipet: unde videmus hominem expergefactum, rationis luce, antea simul cum sensibus sopita, evigilante, omnia tanquam vanitatem & mendacia rejicere, ac tandem reflexum supra seipsum petfectum de rebus ferre judicium.

Ita planè contingit peccatoribus in somno, & in somniis peccatorum volutatus; de quibus *Psal. 127.* Regius Propheta: *Velut somnium surgentium Domine in civitate tua imaginem ipsorum ad nihilum rediges.* Et alibi: *Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.* Quid est, dormierunt somnum suum, nisi quòd talem transegerint vitam, ut non vita, sed somnus dici debeat: cum vixerint sine vita, legato judicio, sepulta ratione, vanis rerum imaginibus decepti, & absorpti terrenarum voluptatum, ceu blando syrenum cantu consopiti, & quasi perpetuo peccatorum somno demersi. Eheu, quantum erit lamenti, & va, quando apertis rationis oculis verè, sed nimium serò in medio se conspicient horribilium cruciatuum inferni, & præ peenarum, quas tolerabunt, extremis doloribus indicibiliter ululate incipient!

Ephes. 5. *Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus.* Surge, & ter sis oculis considera totius mundanæ felicitatis fallaciam; nonne ei apprimè congruit, quod inquit *Isaias:* *Sicut somniat esuriens, & comedit, cum autem expergefactus fuerit, vacua est anima ejus; & sicut somniat sitiens, & bibit, & postquam fuerit expergefactus, lassus natus sit, & anima ejus vacua est.*

Quoties jactat homo se divitem & opulentum, & congratulatur sibi reconditis bonis in annos plurimos: sed somnium solùm est & imago tenuissima, aut quid tandem est, cum dicitur: *Stulte, hac nocte reperit animam tuam à te, qua autem parasti, cujus eris?* Quoties trepidat timore, ubi non est timor; aut exultat, cum districtus divini judicii ensis super impia cervice pender: quid est hoc aliud, nisi quòd delusus vanis phantasmaticis sæculi hujus, sub apparentia alicujus boni lucent fidei ligatam & emortuam jactare permittit.

Secunda causa, ab infirmitate corporali similitudine desumpta. §. 2.

Nascitur etiam perversum & stultum hominis de rebus mundi hujus judicium ex infirmitate, phrænesi, ac dementia quadam spiritali: nam sicut ex infirmitate corporali, & humorum intemperie, judicium rationis corrumpitur, ita quoque & multò amplius, vitiosis passionum æstibus, & inordinatarum affectionum intemperie, necesse est, rectum rationis judicium confundi, ac delirare.

Medici discernendæ phrænesis causa observare solent, num adhuc sanum & rectum, tum sensuum, tum rationis in verbis & factis appareat judicium: si non, infallibiliter phræneticum pronuntiant, & ut talem arctè custodiri demandant. Quo argumento se fundabat magnus ille Philosophus Democritus, ut probaret Hippocrati, omnes homines esse ægros & stultos: quod ita vivaciter intellexit, ut semper ac continuo tota vita ridens, non aliter sibi representaret mundum, quam velut domicilium stultorum, & delictorum, quorum vita, gratiosa esset ad excitandum risum comedia. Quod

quidem Democrito tam extraordinarij risus causa: Heraclito è contra fuit continui plangens & lachrimarum; sicut cum filius familias gravi morbo periclitatur, plorat Pater? Mater velut mœrore & dementata contorquet brachia, vel lit crines: famoli, quos ægroti salsus, aut mors non attingit, intra se ægroti rident deliria, & insanos gestus: ita representantur mihi isti duo philosophi: unus quidem, tanquam fidus hominum amicus, qui suorum infirmitate admodum contristetur, & doleat: Alter tanquam extraneus, qui à foris phræneticam hominum videns stultitiam, continuum præ admiratione cachinnum non valeat cohibere.

Apparet perspicuè hæc stultitia, & exerebrata dementia, ex varietate & inconsistentia judiciorum, quibus mundani & peccatores, salò quisque, secundum passionis & affectionis suæ appetitum, res æstimant. Naturalistæ philosophi in hoc conveniunt, quod, ut potentia cognitivæ verum, & sanum, judicium serent, deputatæ esse debeant, & nequaquam objecti sui qualitatibus infectæ, alioquin gravissimè deceptæ. Fingamus homines quatuor, potentie visivæ organum, verbi gratia, humorem crystallinum habentes infectum: unum gutta sanguinea, alium coleta, tertium phlegmate, ac quartum denique melancholia? apponatur illis pars panni cartulei, ut ex visu de colore dijudicent, continuo primus robri coloris esse pronuntiabit, alter flavi, tertius albi, ac quartus denique nigri: Similiter si linguam diversorum quatuor istis humoribus infecteris, hauritum aquæ potum primus judicabit dulcem, secundus amarum, tertius salsum, & quartus acidum. Ecce, quanta judiciorum in duabus istis potentijs diversitas, & falsitas, cum nullus veram objecti sui, sed suæ tantum infectionis attingat qualiterem? Idem omnino reperire est in interioribus anime potentijs, quæ secundum prædominantem vitiorum diversorum humorem, & variarum passionum impetum, in multiplicia ordinariè judiciorum turpissimè labuntur: nam teste Aristote: qualis quisque est, tales alios æstimat. Avarus felicitatem suam in divitijs collocat, superbus honorem, ut Idolum suum veneratur, voluptuosorum Deus venter est, & gloria in confusione ipsorum. Sed quid? oculos habent, & non vident, aures habent, & non audiunt; increasatam enim è hebetatum est cor eorum, & interni anime sensus blanda mundi fraude infecti ac decepti sunt, & inebriati Babylonice metreticis aureo poculo, sed abominationibus pleno, pro bonitate amplectuntur umbram, pro felicitate miseriam, turbati enim & moti sunt, sicut ebrius & omnis sapientia eorum devorata est.

Tertia deceptionis mundanorum causa est Dæmon. §. 3.

Qui veneficio, alicujus incantatoris fascino- tos habent oculos eximia palatia, præta, pomaria, aliaque similia multa videt & arbitrat, & non est aliud, quàm, quod ligatis oculis Dæmon species istas, & imagines representet, cum in rei veritate, nihil horum videant, multò porro subtilius in interioribus anime sensibus rerum mundanarum dæmon depingit imagines, quas, licèt tantummodo sint lineæ superficiales veri boni, ita tamen vivaciter & efficaciter impingit, ac representat, ut veri boni felicitate relecta,

Theo

Oper

ejus umbram (ut loquitur Plato) apprehendere nitantur.

Hinc vivunt homines, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus, ut apprens pro vero, pictum pro vivo, sine discretionem amplectantur: sicque vitam hanc omnium felicitatis expectem, boni apparentia delusus, ut inquit Propheta David: In imagine pertransiit homo, & torus insuper mundus aliud nihil, quam imago aut pictura boni est, aut tragica representatio, qua distinetur & occupantur mundani à prætereunte figura hujus mundi, ne attollere valeant oculos, ad veræ beatitudinis lucem, & veris animam effluentem satiare bonis: Fascinatio enim nungatur (ut inquit Sapiens) obscurat bona, & inconstantia concupiscentia transvertit sensum sine malitia.

14.4

Ex omnibus istis capitibus & principiis falsa hominum de rebus opinio & æstimatio, & iniquum pondus profuit; nam ita sopiti, vitiati, corrupti, inebriati, incantati, exæcati sunt terrenarum voluptatum veneno, sensus eorum, ut non sit, qui valeat reprobare malum, & eligere bonum: & idcirco ita aperte omnes homines mendaces appellat David: Vani (inquit) filij hominum mendaces filij hominum in stateris, ut decipiant isti de vanitate in idipsam. Et alio loco: Omnia colore mendax.

psal. 61.

psal. 115.

Mendaces merito homines dixit in stateris suis Spiritus sanctus, qui tam iniquo pondere, & statera utuntur dolosa, ut punctum honoris univervo præponderet celo, & si momentaneam voluptatem in una, & cuncta emendationis vitæ pondera in altera posterius bilancis parte, descendet cum suis amatoribus, voluptatis umbraticæ instans, tam profundè, ut in inferno positos mors æterna deprecatur.

Fidei adversus prædicta collyrium. S. 4.

Verum non ista iniquitatis statera creaturas suas vult ponderare DEUS, sed in pondere Sanctuarum, quod est pondus fidei, verum & fidele. Hic appende caelestia & temporalia bona, & videbis unicum gratiæ & caritatis gradum, aut optobrium Christi nomine toleratum, ut veris præponderare divitis, voluptatibus, honoribus.

Istud est infallibilis veritatis certissimum pretium, quod omnium artifex & Rex Christus Dominus doctrina & exemplo suo imposuit. Considerabat namque Dominus è caelorum habitaculo forum, & mundanas hujus mundi, mercatores & negotiatores ejus, contractus futiles, & pretiosissimæ substantiæ pro rebus inutilibus & vanis stultam commutationem, & tactus dolore cordis, per Prophetam suum clamat: Quare appendit argentum non in panibus, & laborem vestrum non in saturitate? Cumque non sufficerent voces multifariæ Prophetarum, novissimè ipse DEI Filius in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo, in isto mundi foro visus, & cum hominibus conversatus, mercium istarum quisquilias opere contemnens, & sermone earum vilitatem aperiens, potentia & sapientia sua detexit, & petripit fraudulentiam venditorum demonum, tam carè mortem æternam vendentium, singulisque valoris imponens pretium, abrogato priori pretio contractum, quæ censebantur vilia, sublimavit, ut nobilissima, & quæ pretiosa, ut vilissima, damnavit, ut latius sequenti libro dicetur.

Thom. à Jesu Oper. Tom. 2.

Unde adversus prædictas fascinoes, deliria, phræneses, collyrium, & præstantissimum remedium erit, ut lux ista fidei, & illuminatio vitæ doctrinæ, ac appreciationis JESU Christi fulgeat in cordibus nostris, quæ profunda penetrans, superficialiæ rerum æstimationem, sensuumque phantasma corrigit.

Videmus enim somniantes mille intricatos impertinentiis, expergestos luce rationis suis erroribus expediti, una nimirum potentia interiori aliam illuminante, eodem etiam modo unum sensum ab alio corrigi, experientia docet: nam quædam camporum gramina visus minus arbitratur formosissima, quæ si appropinquas decerpseris, mox præ festore à te excussa abominaberis, tactu & odore visum corrigentibus: Ita quoque necesse est peccatorem, facientem, ac emortuam fidei faciem attollere, ac vivificare, & cor suum tor phantasmatis & erroribus illustrare, & pollutum diligenter illustrare, ut tandem à somno mortis expergestus, correctis & purificatis tam sensibus, quam judicio rationis, antiquos demeritæ suæ errores penitus à se profligatos pethorrescat.

Simile quiddam accidere solet viatori nocte tenebrosa ab itinere in avia aberranti; qui in antrum concedens obdormit, porro expergestus Sole illucescente, proximum se reperit hinc leonis aut basilicæ speluncæ, istinc altissimo præcipitio vix duobus distante passibus, & admirans non cessat signare se, & ad tam præsentium periculorum evasione obtupestere.

Periculosius multo jacent somno mortis sepulti peccatores, quando Sole fidei internam mentis aciem illustrante, novos spiritus oculos aperiant, & se cernentes circumquaque periculis constipatos, satis mirati non possunt, quomodo pro vita mortem, pro felicitate miseriam, pro bonis amplexati sint mala, ac pro malis abominati bona. Ita illucescens aurora fidei, fulgentissima luce sua, mentis tenebras tranverberat, visum animæ sanat, oculorum cataractas, animi nimirum passionem, & perturbationes dissolvit, sicque abundanter officium sibi proprium adimplens expurgat, & purificat corda mundanorum, ut intoxicata illa infectione, & demoniacæ fascinatione ablata, infallibiliter judicet homo, & certissimè discernat inter veritatem & mendacium, & vivas diaboli picturas, vacuaque felicitatis effigies, jam in veritate degens, veritatem apprime cognoscat, & larvas fallitatis detrahens, nativam rerum dereget faciem.

Hæc omnia intellexit Propheta, cum dixit: Justus autem in fide sua vivet. Sicut enim peccator pascitur somniis, nutritur figuris, & imaginibus sustentatur, vanisque perpericiorum mundi stulticiis, phantasmatis, & apprehensionibus convivatur: Ita è contrario justus alitur veritate, & relicta superficialium rerum apparentia, medulla impinguatur, & vera roboratur fidei substantia; idcirco enim fidem substantiam appellavit Apostolus, ut eam à transitoriarum rerum accidentibus, & umbris discerneret. Sicut præterea ex falsa æstimatione incidunt peccatores in deceptionem mortis, ita per vitale lucis fidei principium in veritatem vitæ aspirant justus.

* * *

B 3

CAP. XV.

JESU

spirit.

am extraordinari...
ra fuit contenti...
um filius famulus...
at Pater? Mater...
torque bracia, v...
egroti salus, aut...
egroti vident d...
elecentur mihi...
infirmis fidem...
infirmis adhibe...
Alte tanquam...
icam hominum...
oz admiratione...
ec stulticia, &...
etate & incantat...
ani & peccatores...
oms & afflictio...
Naturaliter philo...
quod, ut potentia...
judicium ferat, de...
quam objecti in...
in gravissimè dep...
quæque, & pot...
tia, humorum...
a: unum genus...
phlegmaticum, ac...
apponatur hujus...
de colore impu...
oloris esse p...
ac quartum...
diversorum qua...
haustum aque pur...
secundus an...
idum. Ecce, quo...
suis potentij d...
eram objecti in...
tingat qualitate...
interionibus...
dominantem...
, & variam p...
cia ordinant...
ste Aristot: qui...
nat. Avaritio...
, superbiu...
ur, voluptat...
consultatione...
non vident, aut...
cris sum enim...
intectu ante...
ti ac decip...
ticis aureo p...
pro bonitate...
licitate nullum...
ut ebrius & c...

Isai. 55.

causa est Domini.

antatoris f...
palatia, f...
idere se an...
mod ligas oc...
nes repræsent...
videant, m...
innæ sensib...
ngit imagines...
æz superbia...
ficaciter imp...
elicitate red...
eju

CAPVT XV.

Conclusio hujus Libri, adjunctis quibusdam documentis.

CUm igitur tot, tantique sint virtutis Fidei fructus, & effectus, præcipuus Christiani conatus huc eniti debet, ut virtutem illam, & radicem tot bonorum feracem, egregiè excolat, ac labore & sudore suo fœcundet. Præcipuus enim hortulani diligentia radicem irrigat arboris, expurgat, fimo cooperit, & ut magis aquæ, Solisque penetrationi pateat, tetram adjacentem remouent, non ignari, quidquid radici præstatur beneficii, ab ea in totam arborem derivari. Ita quoque Christianæ perfectionis avidum, & salutaris animæ suæ cultorem, maximo labore decet Maria 2. virtutem fidei exercere, ut de die in diem in se & 4. Tomo Oper. Dei cognitionem augmentans, in ejus quoque amore cæterisque virtutibus exerceatur.

Legendu
de h. V.
P. à Jolu
Maria 2.
& 4. Tomo
Oper.
suorum,
qui in
diversis
opusculis
præclarè
de hac
argumēto
differit,
& optima
tradit
documenta.

Nec penitendo labore fatigabitur, sed vix ullo negotio, mox quidem promptissimus erit ad assensum altissimorum mysteriorum, & incomprehensibilem artuculorum Fidei nostræ tam vivaciter ea apprehendens, ut admirabili penetratione ad eorum medullam, & intimam dignitatem pertingat, tum etiam excorticatis difficultatibus, in purissimis ac nobilissimis veritatibus divinis, omnem scientiam humanam excedentibus, suavisimum animæ suæ pastum ac nutrimentum repetiet: Confirmabitur insuper in fidei nostræ veritatibus tam efficaciter, ut eas non tanquam præteritas, sed quasi sibi jam nunc præsentis, vivaci oculo contempletur, & manibus (sicut dicere liceat) arcana ejus contrectet.

Et quamvis hæc doctrina sit omnibus Christianis communis, particulariùs tamen, & uberi admodum fructu is utilissima est, qui exercitio orationis invigilant, quibus præcipuum fundamentum ponimus, indes magis magisque Fidem exultant: si enim Dei charitatem frequentibus, & ferventibus amoris actibus augere allaborant, non minori cura & sollicitudine, in fundanda ejus solida basi, quæ est viva fidei cognitio, anniti debent: nam pro mensura fidei, erit & charitatis modus.

Admonuit id Apostolus, dum ad Rom. scribens, ait: *Non enim erubescit Evangelium, virtus enim DEI est in salutem omni credenti, iudæo primùm, & Græco. Iustitia enim DEI in eo revelatur ex fide in fidem.* Ecce quomodo sanctus Apostolus non contentus, Evangelium, virtutem DEI nuncupasse in salutem omni credenti, quod superius à nobis explicatum est; insuper, iustitiam Dei revelari docet de fide in fidem: quasi diceret, nobis manifestari Dei iustitiam, sive modum veram obtinendi, & perficendi iustitiam ex fide in fidem, id est, secundum fidei augmentum, ad majorem accretionem fidei imperfectæ in perfectam, ac in eam, quæ dono Spiritus sancti attribuitur; ac denique in eam, quæ *gratia gratis data* nuncupatur, quæ heroicis actibus, ac tanta certitudine pollet, ut fidei mysteria evidenter cernere, non obscure credere videatur; ut de sancto Agadio exclamante: *Ne dicatis credo, sed video*, lupertus narratum est.

Rom. 1.

Veritatum fidei diligens exploratio, quanta super omnes alias consideraciones prerogativa polleat. §. 1.

QUòd si ad tantam exercitio hoc pertingatur, ut revera pertingitur, fidei certitudinem: magna certe compassione dignum est, & unum ex præcipuis divinæ iustitiæ in Ecclesiâ, ob peccata nostra flagellis, infallibiles istas veritates, quasi in aigulos rejici, & cæca oblivione sepeliri, & vivum istum ignem, animam non solum irradiantem, sed admirabiliter inflammantem negligi, & extingui, & viros etiam spirituales venari speculatiunculas, & tenues aliquot confidatationes, quæ in tantum profunt, in quantum ad excusitandum sepultum fidei ignem, altiusque radicandas fidei veritates adhibentur.

Quàm pauci certe sunt, qui in hoc tam solido infallibilium, & æternarum veritatum fundamento pedem figunt: nam licet aliqui utantur, non insistant tamen, sed leniter, & siccè, ut reliquis consideraciones, eas quoque prætergrediantur: quibus tamen non vulgariter aut trivialiter, sed cum matura ponderatione certitudinis, æternitatis, infallibilitatis, & infallibilitatis earum foret inhaerendum, attentè perpendendo, qualiter in divina veritate radicatas, & ab ore Divinitatis promanantes, tamò majori efficaciar prærogativa intellectum illuminare, & incendere voluntatem valeant, quantò reliquis omnes veritates majori, imò & infinito intervallo post se relinquunt.

Hinc causam assignare poterimus fati mitæ eujusdam experientiar, quam quotidie in personis spiritualibus advertere licet: videmus namque repetiti sæpiùs personas idiotas, admodumque simplices, absque discursu, & consideratationibus, ita in veritate confirmatos, ita ab omni mundana deceptione immunes, tam in virtute radicatos, in mortificatione, & labore constantes, ut stupore, & admiratione dignissimum sit, ex adverso autem, alios videmus plenis buccis perfectionem venditantes, ingenio etiam, & doctrina præstantes, post multos exercitio orationis, & divini colloquii, in agglomerandis ac constancinandis rationibus, medijs ac motiva virtutis acquirendæ, annos indefesso studio exantlatos, veræ tamen veritatis, ac divinæ lucis vacuos, sine soliditatis fidei pondere, inconstantes, & absque firmo Christianæ iustitiæ fundamento, in lubrico rationum humanarum labiles, & ad singulas difficultates ruitæ proximatos.

Ingenue id mihi confessus est vir quidam spiritualis, qui introgressus hoc vivæ fidei iter, multis lachrymis perditum antea vitæ tempus deflexis, spatio plurimorum annorum studii orationis, minus se fructus percepisse asserbat, quàm paucis diebus exercitii vivæ fidei, neque ulli veræ soliditati hæctenus innoxium, quousque divinæ læci virtutis hujus appropinquasset.

Hinc, ut diximus, nascitur tot hominum in virtute inconstancia, & tanta orationis ipsorum inutilitas, & infecunditas, imò & multorum deceptio, qua jam optimè se meditato esse persuasum habent dum studio & discursibus vacantes, ne punctum quidem veræ orationis attingerunt.

Quenam igitur est hujus differentiar radix & ratio? non alia certe, quàm quòd priores viam intrarunt, per quam spargitur lux: viam fidei, quam

quam DEVS cordibus nostris infudit ad illuminandam rationem, & voluntatem inflammandam; sicque ingressi sunt, per divinæ dispositionis ostium. Alij vero, etraverunt in solitudine rationum humanarum, & argumentationum naturalium, quæ amori divino instillando, minus proportionatæ, cum supernaturali, & efficacissimo fidei vivæ medio, comparari nequaquam possunt.

Qualiter alijs considerationibus uti possimus. §. 2.

Non intendimus sanctas meditationes, & considerationes, quæ multum etiam utilitatis habent, improbare, & profligatæ duos tantum admodum volumus. Primum, ut ad refuscitandam

fidei gratiam directæ, magis magisque, divinas fidei veritates, in animam instillent, & radicent. Secundum: quod animæ in via spirituali provectæ, ut brevissimo temporis spatio multum itineris expediant, non ita inhaereant considerationibus, quibus tamen aliquando, ariditatis præsertim tempore, sicut & rebus quibuscunque fidem excitantibus, uti debent, sed magis in omnibus operibus, & occasionibus, fide, tanquam præcipuo accendendæ voluntatis nostræ, & divinæ adimplendæ instrumento sedulo utantur. Sic igitur vivit justus ex fide sua, & in omnibus necessitatibus, tribulationibus, prosperitatibus, & adversitatibus, eam si bello considerationis exsiccans, divini Numinis in se accenso amore, nutritur ac sustentatur.

FINIS LIBRI PRIMI.

LIBER SECUNDUS,

Fidei vivæ in virtutum singularum exercitio praxis.

CAPVT I.

Fidei practicæ exercitium singularum virtutum perfectioni plurimum conducit.

FIDEI virtus vivaciter exercitata, efficacissimum est virtutum acquirendarum medium, & securissimum vacuum in vorticibus periculorum, & laborum hujus vitæ; solidum enim, & unicum est, totius operæ spiritualis fundamentum.

Sicut ergo prima & possissima artificis sollicitudo est in ponendo ædificij fundamento, cui reliqua superstruatur machina, ita quoque omni diligentia, & studio anniti debet Christianus, ut fidem veram reliquarum virtutum basim tam aptè firmiterque concinet, ut totam ædificij structuram ad caelos supererectentem, non gravatæ, & absque ruinæ periculo sustineat; ideoque enim Apostolus fidem substantiam nominavit, tanquam fortiter subsistens terrenis sperandarum fundamentum, & reliquorum, quasi accidentium, substantiale subiectum.

In libro Apocalypsis S. Joannis Apostoli, primum civitatis illius Dei fundamentalem lapidem legitur fuisse Jaspidem; quod si penitus introspectetur, mysterio non vacat; nam videtur in uno Jaspide natura cæterarum omnium gemmarum, colores quasi deposuisse: album Adamantis, rubeum Rubini, viridem Smaragdi, caeruleum Topazij, & flavum Amethysti: quod aptissime vivæ fidei naturam exprimit: nam patimodo, in illam unam, omnium virtutum semina deposita & coadunata sunt: sicut autem fides, omnes alias virtutes, ut Deo placitæ sint, debet præcedere *sive fide enim*, ut inquit Apost. *impossibile est placere DEO*: Ita exercitium & praxis

fidei, reliquarum virtutum actus, ut merito, & perfectione excrecant, præcedere, manuducere, & sublimare debet.

Quia igitur tanti momenti est, de quo agimus, exercitium, ut superius latè ostensum est, operæ præcipuum existimavimus, ad particularia descendendo, quasi oculis subicere, qualiter, tum in virtutibus interendis, tum eradendis vitij & passionibus, alijsque quæ in decursu vitæ hujus exortantur occasionibus & exercitijs, vivæ fidei praxi, non sine magno fructu, uti possimus, & debeamus.

Inter virtutes potro, quia præcipue sunt tres istæ Theologicæ, *Fides, Spes, Caritas*, de ijs proximè agemus, ac in primis docebimus, qualiter fide fidem succedere, & magis, magisque augete debeamus.

CAPVT II.

Qualiter Fidei virtus continuo exercitio augenda, & confirmanda sit.

Fidei virtutem succedere, aut vivificare, nihil aliud est, quam offerentibus sese supernaturalibus divinorum mysteriorum arcibus, calligantem, & quasi natura sua reluctantem intellectum, diligenti promptitudine, & certitudine indubitata subdere, & captivare in obsequium fidei, & incomprehensibilis veritatis: mox in memoriam revocando Apostolicum istud: *O altitudo divitiarum sapientia & scientia, DEI: quam incomprehensibilia sunt judicia ejus & investigabiles via ejus!* & quod ex Isaia adjungitur, *quis enim cognovit sensum Domini?* sicque admirari, & revereri debemus, articulos fidei nostræ: utpote, tam incomprehensibiles, & ineffabiles, sicut ipse DEVS hoster.

Illud quoque credendi difficultatibus objice, *noli altum sapere sed time: nam qui scrutator est* Prov. 25.

LESU
spirit.

maiestatis, opprimetur à gloria, neque aliter fidei esse, quam quod incomprehensibilia, & inscrutabilia sunt.

Sed præterea non modicam in nobis exultationem, & lætiam excitare debemus, quod dignatus sit Deus, tam admirabiliter illuminare tenebras nostras, & infundere supernaturale fidei lumen, & ineffabilis suæ sapientiæ particeps, tantorum mysteriorum efficiere cognitores, quo nobilissimam Deo consecrantes animæ potentiam, gratissimum fieret de optima possessione nostræ holocaustum suavissimi odoris Domino. Intimè quoque nobis applaudere, & congratulari debemus, quod DEUM habemus tam magnum, infinitum, & superadmirabilem; ut & opera ipsius obstupescenda, & mysteria incomprehensibilia, omnem intellectus nostri capacitatem exsuperent. fidei quoque certitudinem in nobis ipsa fidei praxi excitare, & vivificare poterimus, si consideremus, fidem nos docere, ipsa mysteria revelata, esse infallibilia, & certius divina veritate cognosci, quam si ea pro palam videremus, aut sensibus contrectaremus, ut testatur S. Petrus. *Habemus firmiorem propheticum sermonem, &c.*

Hinc nasci debet firmissima determinatio, omnia potius mundi tormenta perpetuendi, pro minima cæremoniæ fidei confessione & protestatione, quam vel tantillum in ejus detrimentum, rectorum deflectere, etiam si ut Apostolus inquit, *Angelus d. calo evangelizet vobis, præterquam quod Galat. 1. et angeliz. avimus.*

Exercitium fidei circa Scripturam sacram.

§. 1.

Huc pertinent, maxima eorum omnium, quæ acceptura sacra tradit ponderatio, qua non quasi ab homine, sed tanquam à Spiritu Sancto, qui per os servorum suorum loquebatur audiremus, ea accipimus ita vera & veracissima, ut *do nec transeat calum & terra, nisi unum, aut unus apex non præteribit à lege donec omnia fiant, & quod calum & terra transibunt potius, quam verba Dei nullo modo prætere possint; sicque introspiciendæ, & penetrandæ sunt veritates istæ, ut veritates infallibiles, & æternæ; & cum tali legendæ reverentia & attentione, qualem merentur sacratissima oris divini pronuntiata.*

Particulari autem veneratione suspicienda, & suspicienda sunt, Sacrosancti Evangelij, præsertim sacro Christi Domini ore prolata verba, quorum altissimi cordi nostro infixorum solidum, verum, ac litteralem intellectum (ut S. Francisco DEVS revelavit) scrutari debemus non ad nostræ libidinis phantasias contortum, aut ab eo, quod circa sanctum Evangelium Apostoli aut Sancti JESU Christi Spiritu viveutes practicaverunt, ullo modo alienum.

Circa Sanctam Ecclesiam ejusque exaltationem.

§. 2.

Circa Sanctam Ecclesiam Jesu Christi sponsam, ejusque caput Christi in terris vicarium Romanum Pontificem, virtus fidei vivificanda erit, magnificando hunc Christi vicarium, quem pro se Deus in terra constituit caput visibile, & Judicem Ecclesiæ suæ supremum, cui cæli, terræque claves tradidit, quibus sacræ Scripturæ signacula, & loca difficilia, infallibili autoritate aperiat, ut ab eo tanquam capite, totius veræ lucis

influxus, in Ecclesiæ membra descendat.

Eodem fidei vivæ intuitu, venerabundi considerabimus columnam & firmamentum veritatis sanctam Ecclesiam visibilem, invisibili Spiritus sancti assistentia, & infallibili DEI providentia subnixam, & circumdatam, ut in fidei determinatione, nec error ullus possit subreperere, nec portæ inferi adversus eam prævasere: ac idcirco fidei, spei, charitatis, aliarumque virtutum semen unquam deficiat, à sponso suo JESU Christo amantissimè, usque ad finem mundi obumbradam.

Singularis hinc nascitur filiorum S. Ecclesiæ ad obediendum promptitudo, dum illud Christi Domini merentur: *Si autem Ecclesiam non audieris, sit tibi sicut ethnicus & publicanus;* ac idcirco omnia quæ Ecclesiæ determinat, etiam de fide non sint; libentius amplectuntur, quam aut proprii judicij, aut quorumlibet vitiorum doctrinam sentia.

Non vulgariter quoque eam amant, & reverentur, quam ex fide ita sciunt à Sponso adamatam, ut pro ea sanguinem suum non dubitent effundere.

Omnes Ecclesiæ ritus, ita venerantur, ut pro eorum minimo, si ita DEI gloria postulare, libentissimè vitam impenderent: veros Ecclesiæ filios, magni aestimant, magno favore pro ejus augmento, pro prælatis gubernatoribus, aliisque ejus membris, Deum orant, indeclinenter supplicantes, pro confortatione eorum, qui eam defendunt, & muniant, vel armis, ut Christiani Principes; aut inobedientium, & rebellium castigatione, ut sancta inquisitio; aut calamo, ut vigilantis studio, quod Catholicorum Doctorem est officium.

Hinc ulterius procedit, certa legitimum filiorum nota, ardens propagationis, & exultationis sanctæ matris Ecclesiæ zelus, omnibus quidem Ecclesiæ filijs communis, Prælati tamen, ac Religiosis eum ob finem præsertim institutis, ipsi etiam, qui aptis ad hunc finem talentis à Deo instructi sunt vel maximè necessitantur quamvis & multa obeunda sint pericula, multi exanthlandi labores, ipsa etiam vita non sine tormentis plurimis, ad Ecclesiæ libertatem, & gloriam, aut animarum salutem, ponenda sit, ut Apostolicæ dignitatis participes effecti, cum Apost. PAVLO dicere possint, *gaudeo in passionibus Christi, in carne mea, pro corpore ejus, quod est Ecclesiæ, tanquam fideles nimirum cooperari Sacrosancti sanguinis JESU Christi, suo adjutorio disponentes animas, ad recipiendam gratiæ sanctificationem, quæ est ex passione, & membris Christi.*

Veri quoque divinæ gloriæ, quæ maximè Ecclesiæ dilatazione promovetur, zelatores, istis evangelicis prædicatoribus toto orbe dispersis, dum aliter nequeunt, perpetuo orationis exercitio collaborant, sanctæ matri suæ Ecclesiæ, toto affectu subvenire desiderantes, ac propterea, ipsi qui id faciunt, ardentissimo amoris, & benevolentia nexu junguntur: è contrario vero hæreses, summa aversione abominantes, hæreticorum consuetudinem, & conversationem oderunt canapeius & angue. Ipsas etiam opinionum novitates, volatili magis ingeniorum subtilitate, quam doctrinæ antiquitate, & soliditate fundatas, tanquam veræ veritatis Ecclesiasticæ inimicas, & majorum errorum seminaria averfantur; à recta namque & sincera, vivæ fidei via, in ipsas etiam, quæ determinata non sunt, tantò quis amplius aber-

aberrat, quando à communi sanctorum Patrum doctrina recepta & usitata magis recedit.
Unde & in libris legendis, & concionibus audendis, non gustum, aut sensum delectationem, sed ædificationem inquirunt, majoremque devotionis ex scriptura sacra, præsertim sacrosancti Evangelij lectione, fructum hauriunt, quam quorumlibet aliorum librorum: quanquam & hi, dum sanam doctrinam continent, quia magnæ utilitatis esse solent, in pretio & veneratione sint habendi.

CAPVT III.

Qualiter fides circa suos articulos sit vivificanda, & primo circa DEI cognitionem.

Hæc autem est vita æterna, inquit Salvator, æternam Patrem suum alloquens, ut cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti JESUM Christum; Ita Dei, & JESU Christi cognitio, fidei nostræ substantia, principium, & fundamentum est totius felicitatis, & beatitudinis æternæ: imo & perfecta sanctorum, quæ in clara Dei visione consistit, beatitudo. Sed cum hanc carnis nostræ mortalitas nondum admittat, ad fidem recurrere debemus, ejus obscuritate contenti; quia DEVM ut in se est, & DEVM incarnatum cognoscetes, fontem attingimus præcipuorum operum creationis mundi, & redemptionis generis humani; quæ principalia sunt fidei nostræ fundamenta.

Prima namque prædictarum cognitionum, primam symboli partem, quæ ad primam Trinitatis personam refertur: *Credo in DEUM Patrem omnipotentem, Creatorem celi & terra, ceterosque divinitatis articulos complectitur*, qui ad hunc primum referuntur.

Alteram verò, alteram eiusdem Symboli partem, & articulos Sacrosanctæ humanitatis Christi Domini: sicut enim corpora cælestia duobus voluntur polis, arctico, & antarctico, ita & omnes fidei orbes five articuli, duplici cognitione fundantur, DEI, & JESU Christi.

Quia ergo hæc cognitio fide acquiri, & augeri debet, necessarium erit declarare, qualiter circa ipsum DEVM fidem exercitare, & praticare debeamus, unde copiosus promanabit fructus, magna Dei æstimatio, quam individua sociabunt comites, reverentia, amor, & gratiarum actio.

De divinis perfectionibus S. 12

Primò, quid sit DEVS, non manifestat fides, neque enim possibile est humanæ mentis aciem, eo in hac vita pertingeret verumtamen, quæ de Deo per fidem revelata accipimus, tanta, tamque sublimia sunt, ut ipso Deo sint digna. Fide enim confitemur, Deum ita esse magnum, immensum, ac incomprehensibilem, ut major, aut æqualis cogitari non possit: unde eidem omnium omnino rerum magnitudines, & perfectiones, intellectu hominis, & Angeli imaginabiles, in summo perfectionis gradû attribuiamus, infinitam sapientiam, bonitatem, potentiam, sanctitatem, pulchritudinem, justitiam, misericordiam, ac specialiter omnipotentiam tantam, tamque universalem, ut totius mundi, omnique creaturæ fabrica, non amplius consisteret Deo, quam

quod inquit David, *ipse dixit: & facta sunt, ipse mandavit, & creata sunt: & quod omnem excedit admirationem eadem, qua hunc mundum facilitate, alios quoque milenos æqualis, imò & majoris pulchritudinis, magnitudinis, & ornatus unico momento, & nutu creare possit.*

Fide agnoscimus, & fatemur: DEVM res istas omnes sine necessitate creasse, sine lassitudine gubernare, sine ulla mutatione eundem permanere, & unicuique sine distractione providere, omnia à Deo dependere, ipsum verò à nullo, res omnes mutabiles, Deum sine ulla mutatione eundem permanere, omnia ex diversis composita, Deum nec compositionem pati, nec divisionem, cætera innovari, & veterascere, Deum autem semper eundem ipsum esse, & annos ejus non deficere, Creaturas omnes temporum motibus, & differentijs mensurari, præterito, præsentis, & futuro, sed Deo in immutabili æternitatis suæ instanti, præteritum & futurum semper esse præsentissimum.

Denique fide profitemur: omnem rerum creaturam essentiam, sapientiam, potentiam, secundum divinæ voluntatis beneplacitum, limitata esse, & finita; Sed divinam naturam, omnesque ejus perfectiones infinitas esse, neque, à quoquam coangustari posse, res omnes, principio incepisse, & sine finire, posse, sed solum DEVM sine principio & sine omnium esse principium, & finem omnia solo Dei nutu annihilari posse, cum solus ipse essentialiter existat.

Tanta porro, & tam angusta Dei magnitudo est, ut inquit Sapiens, *tanquam momentum statera, sic est ante te orbis terrarum; & tanquam gutta roris ante lucem, quæ descendit in terram.* Tanta pulchritudo, ut omnis creaturarum decor, ad Dei conspectum offuscetur, tanta sapientia, ut omnia alia, hujus respectu, stulticia sit & ignorantia.

Est præterea DEVS summus bonorum amator, gratus, & copiosus servitorum sibi exhibitorum remunerator: è contra summus impiorum inimicus, abominator iniquitatum, & justissimus peccatorum castigator.

Ac denique, in omnibus omnino perfectionibus suis est infinitus, immensus, ineffabilis, incomprehensibilis, ut revera quidquid perfectionum divinarum intelligendo attingere possunt sublimissimi seraphini, quasi nihil sit respectu ejus, quod ipsorum aciem superexcedens, adhuc infinitum, & immensum intelligendum restat.

Fidei praxis circa operationes DEI ad extra, & de creatione animationalis. S. 2.

Facile hinc videre licet, quam altè, & sublimiter de Dei magnitudine fides catholica tentat, cuius, hoc, quod diximus officium est, prænumeratas perfectiones omnes, animo Christiano insculpere, & ad tanti Dei profundam reverentiam, & supremam lætitiæ, quæ soli DEO debetur adorationem, promovere, & ita vivaciter convincere, ut se, vitamque suam paratissimus sit, pro veritatis testimonio impendere.

Majestatem hanc supremam, duobus modis se communicasse fides docet. Primò *ad extra* (ut vocant) videlicet per creationem. Altero verò *ad intra*, id est, per generationem, & spirationem æternam mysterij Sanctissimæ Trinitatis, Circa utrumque fidei praxim tradere non abs re fuerit.

Primum itaque, fidei oculis intuebimur, qualiter

JESU

spirit.

liter Deus infinita potentia sua cælum, & terram, & omnia, quæ in eis sunt, ex nihilo trahens, unicuique proprium esse, & naturam tribuerit, & quamquam reliquis causis secundis, virtutem producendi, & sibi similia generandi contulerit, reservavit tamen, animarum rationalium, quas adhuc quotidie de novo creat, productionem: nolens tam nobile opus suum, sigillo luminis vultus sui signatum, ab alio, quam à se, primo omnium Effectore procedere: neque enim conveniens est, Regis effigiem tyronum penicillo exponi.

Opportunum hinc fuerit, intimo recognitionis affectu, omnia Deo accepta referre, cum omnia ab ipso promanent, cum & ipsius simus multis quidem capitibus, præsertim verò, quia ipse fecit nos, & non ipsi nos: sed & admirabilem providentiam, qua Deus esse nostrum conservare dignatur, humiliter suscipere debemus, quasi hoc luteum fragilitatis nostræ figmentum cerneremus, inter tot varios casus, & continuum periculum, à potenti supremæ Majestatis manu, integrum, illæsumque custodiri. Profunda ista consideratio infinitæ bonitatis, sapientiæ incomprehensibilis, & omnipotentis immensæ, cæterarumque divinarum perfectionum in opere Creationis, omnibusque creaturis, cum Scripturæ veritatibus circa ea revelatis, ponderando insitimus, & affectibus, nunc admirationis, nunc amoris, nunc gratitudinis, laudis, venerationis, æstimationis, cor ad Deum erigimus, una est ex præcipuis fidei, & religionis Christianæ partibus, & schola securissima, qua è tenebris ignorantis nostræ, ad cælestem abundantis lucis fidei regionem conscendere valeamus.

Apparent iis, qui se hoc Fidei munere exercent, omnes creaturæ quasi divinæ bonitatis rore penitus madidæ, & penetratæ, & in qualibet ipsarum, solum Deum intuentibus, sic DEUS, ut inquit Apostolus, *omnia in omnibus.*

Atque hanc fidei lucem quidam Dei servus debuit habuisse, qui ab oratione veniens, arbores ita amplectebatur, quasi in iis amplecteretur Creatorem.

De mysterio sanctissimæ Trinitatis.

§. 3.

TER augustissimæ Trinitatis mysterium non intelligendo, aut comprehendendo (hoc enim impossibile est) sed ignorantiam nostram humiliter confitendo, vivaciter credere debemus, & in mediis tenebris cum sancto Augustino exclamare: *Credo quod nescio, & propterea scio, quia me scio nescire, quod nescio.*

Sufficiat lumine fidei scire, in DEO perfectissimè uno, tres esse personas Patris, Filii, & Spiritus sancti, & unamquamque earum verè esse DEUM, & habere eandem prorsus Divinitatem, Filium à Patre solo æterna generatione procedere; Spiritum sanctum, à Patre, & Filio, spiratione per modum amoris. Tres istas personas perfectissimè sibi esse coæquales, neque unam perfectiorem altera: quæ illiteratis, & idiotis sufficere debent, qui in hoc, sicut & in cæteris mysteriis, clausis intellectus oculis, iis quæ Ecclesia credenda proponit, contenti, verè summo intra se gaudio exultabunt, quod DEUS, in quem credunt, tam superlucis, & immensus sit, ut se nec videri, nec contingi intellectus nostri vilitate permittat.

* * *

CAPVT IV.

Quomodo fidei vivacitate erga Christum Dominum Salvatorem nostrum uti debeamus?

SANCTÆ fidei nostræ fructus principalis est, cognitio JESU Christi Salvatoris, & Domini nostri, & eam idè in præcitato Joannis loco, Christus vocat vitam æternam; & Apostolus ad Coloss. inquit: *Instruati in charitate, & in omnes divitias plenitudinis inveniatis: in agnitionem mysterij Dei Patris, & Christi ESU, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ absconditi:* Quandoquidem ergo tam excellens sit ista Christi Domini cognitio, ut vita æterna dici mereatur, sique omnis boni origo, & fons, adeo ut ab ea fluxerit conversio mundi, divitiarum contemptus, virginitatis puritas, Monachorum & Eremitarum solitudo, innumerabilium Martyrum in acerbissimis tormentis constantissima perseverantia, idololatriæ, reliquorumque vitiorum dissipatio: virtutum quoque, ac donorum, & gratiarum, quæ in iustis reperuntur, flumina processerint, non abs re erit, aliquid de hac, quam fide accepimus, Christi Domini cognitione in præxim deducenda disserere.

Prærogativa Humanitatis Christi Domini.

§. 4.

Primò, ut altissimam illam citra Christum Dominum fidei cognitionem debite exerceamus, eam considerare debemus, non solum ut hominem, neque solum ut DEUM, sed ut Deum hominem, & hominem Deum; sicut cum videmus carbonem accensum, & in ignem transformatum, ita quoque, modo tamen eminentiori, concipere debemus sanctissimam illam Christi Domini Humanitatem, namque sua vilem, hypostatica tamen, & ineffabili Divinitatis unione penetratam, absorptam, & in Deum transformatam.

Sanctissimæ ergo Humanitatis JESU Christi dignitas ex fidei doctrina penitenda est, quæ altissima proculdubio est, & quæ majore excogitari non possit, cum unita VERBO habeat esse Dei infinitum, tamque immediate Dei personalitate sustentetur vinculo in illo, & unione tam intima, ut hominem verè efficiat Deum.

Hinc habet ortum ille, quem fidei discipulis erga sanctam illam Humanitatem amor, omnem totius Universi amorem incomparabiliter excellens, nam quidquid Deus reliquis omnibus creaturis dedit, finitum fuit, & limitatum; soli Humanitati Filii sui esse communicavit suum infinitum, non creatum, sed se ipsum Creatorem, simulque auctoritatem, & potentiam tantam, ut jus dominiumque possideat, in omnem omnino creaturam, & universalem potestatem miracula, aliaque admirabilia, & quidquid ipsi placitum fuerit in cælo & in terra, perpetrando: sic ergo oculis fidei contemplabimur Christum Dominum, non solum ut DEUM, sed etiam ut hominem, cæli terræque, hominum, & Angelorum verum absolutamque

que Dominum, & Imperatorem augustissimum.

Perfectiones animæ IESU Christi. S. 2.

His luce, & bilance fidei probe consideratis, & ponderatis Humanitatis Christi perfectionibus, magis in particulari descendendo, accedemus, fide duce, ad ejus animam infinitè pulcherrimam, ab ipso nimirum creationis momento plenam gratia infinita, in genere gratiæ, ut inquit Theologi: sive, ut dicamus clarus, habentem omnem gratiam possibilem, quam creare poterat DEUS, & creaturæ infundere, gratiam sine modo, & mensura, non sibi solum, sed etiam tanquam cæterorum Caput, mundi, & infinitotum, si essent mundorum hominibus, si ea uti vellent, sufficientissimam.

Ex hac plenitudinæ consequenter quoque ratiocinari licebit, quàm plena fuerit anima ista sanctissima charitate, & amore erga DEUM, & homines; & quanta plenitudine possederit omnes virtutes acquiras, & infusas, gratiasque & dona Spiritus sancti, ita ut sola majori polleret, & adhuc polleret virtute, amore, & gratia, quam omnes simul homines, & Angeli, Beati, qui sunt aut esse possunt, idque excessu, & excellentiæ prærogativa incomparabili.

Maximè verò fide ponderandum est, qualiter anima ista à primo instanti suæ creationis clario divinæ Essentiæ intuitu gloriosa, eadem, qua nunc beatitudine fruëbatur; & quam admirabili dispensatione, nec corpori eam communicaret, nec parti inferiori, ut velut homo pati posset pro homine.

Sapientia gloriofissimæ animæ Christi Domini, cæteris donis haud minor, quasi immentum pelagus mirabiliter eam nobilitavit.

Si ineffabiles hæ perfectiones animæ Redemptoris nostri, gratia, charitas, humilitas, mansuetudo, misericordia, quæ in singulis ejus vitæ operibus resplendent, diligenter fidei vivæ oculo indagentur, ingenerant animo admirationem maximam, & profundam æstimationem infinitæ istius bonitatis, sapientiæ, & amoris erga nos, voluntatem etiam multis, amoris, reverentiæ, & gratitudinis, aliarumque virtutum affectibus inflammant, quodque meritò magni pendendum est, ad clariorem perducunt Divinitatis cognitionem, & fidem, quæ circa Deitatem est, magis perficiunt: quamvis enim in omnibus creaturis divinæ perfectiones resplendant; in iis tamen maximè, quæ in sacrosancta hac Humanitate operatus est mysteriorum, tanquam in speculo clarissimo, incomparabiliter amplius, quàm in toto universo, ad vivum demonstratur infinita DEI Bonitas, immensa Liberalitas, Pietas, Misericordia, Charitas, Amor immensurabilis, incomprehensibilis Sapientia, Omnipotentia, & Justitia infinita.

Hic aperire incipit fides reliquarum omnium perfectionum fontem Divinitatem, sive DEUM ipsum, quem cum exigua humanitate absconditum, & intimè unitum, tam stupenda redemptionis nostræ opera facientem, & pro salute nostra tolerantem pœnas, sustinentem opprobria vivæ fidei aeternatione consideramus, mysteria ista altissimo, & dignissimo animæ sensu (quantum quidem in nobis est) tanquam maximi, & potentissimi DEI opera ponderare incipimus; quantum hæc humilia, viliora, magisque ignominiosa, & acerbiora sunt, quæ sustinuit, tantò major oculo fidei illucescit gloria, pulchritudo, valor, &

æstimatio, eoque ampliori dulcedine, & amabilitate suavitate amoris, & affectus tencitudinem excitant, dum clarissimè divinam Bonitatem, Misericordiam, Charitatem, & Suavitatem ostendunt, cum Dominus tantæ Majestatis ac potentæ, ad liberandum à mileria, & peccatorum servitute hominem, eumque Divinitatis, & gloriæ suæ participatione sublimandum, seipsum ita exinatire, & ad tam profundam sui humiliatorem, laboresque demittere dignatus sit.

Idcirco Crucis Christi ignominiam, tanto amore & veneratione prosequuntur justii, illa enim sapientiæ, potentæ, & charitatis, Dei sublimitatem, fidei face demonstrat; & hoc forte voluit intelligi Apostolus, cum dixit: *Quod stultum est DEI, sapientius est hominibus, & quod infirmum est DEI, fortius est hominibus*: Id est, quod homines existimant in Deo stultitiam, & infirmitatem, Justii maximam agnoscunt esse Dei sapientiam, & fortitudinem: qui sensus ex precedentibus manifestus est; dixerat enim Apostolus: *Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam*. Et subjungit: *Ipsi autem vocati Judæi atque Græci, Christum DEI virtutem, & DEI sapientiam, quia quod stultum est DEI, sapientius est hominibus, & quod infirmum est DEI, fortius est hominibus*.

CAPVT V.

De varijs nominibus Christi Domini, & præsertim superdulcissimo nomine IESU.

Christi Domini naturam egregiè admodum manifestant varia, quæ ipsi in Scriptura sacra attribuantur, nomina, varias proprietates designantia: uti sunt *Leo, Agnus, Porta, Via, Pastor, Sacerdos, Sponsus, Lucifer, Amicus, Pater, Princeps pacis, Salus, Vita, Veritas*, &c. quæ omnia Christo Domino, quatenus homini, conveniunt, secundum infinitos, quos in natura humana absconditos habet thesauros, & conformiter operibus, quæ in ipso & per ipsum operatus est, & adhuc quotidie operatur DEUS.

Omnia tamen nomina hæc, unum istud suavissimum, & dulcissimum complectitur, quod est, *JESUS*; nam hæc omnia simul mihi sonant, ut inquit S. Bernardus, *cum insoneris JESUS*: quidquid enim nominibus istis Christo Domino attribuitur, eò dirigitur, ut perfectè sit *JESUS*, sive *salvator*; sicque nomen *IESU* est propriè Christi Domini, & est Christo proprium, propriusque intrinsecum & essentialis, &c.

Nam esse Christi est *IESUS*, quidquid enim in Christo est, *salus* est, & *salvatio*, sicque nomen hoc *IESUS*, compendium quoddam est, & monumentum omnium, quæ in Christo Domino nostro continentur, excellentiarum, quæ ad tria veluti capita refertur possunt; est enim primum omnium perfectionum, quæ ei, quæ *DEUS* est, conveniunt; summa, omnium deinde gratiarum, ac virtutum, quæ eidem, quæ homo, competunt: ac demum officiorum omnium, quæ, quæ *Deus*, & homo simul est, erga homines præstat. Jure itaque licebit sic ratiocinari: Si *JESUS* est, est igitur infinitè bonus, sanctus, sapiens, omnipotens, misericors, & ipsa bonitas, sanctitas, & sapientia Dei, hæc enim omnia sunt necessaria, ut nomini *JESU* satisfiat: Item, si est *JESUS*, est igitur summe

1040. r.

mè humilis, mansuetus, patiens, fortis, modestus, obediens, charitate plenus, quia omnium harum virtutum exemplar nobis esse debet, quia de plenitudine eius nos omnes accepimus, accipientque omnes, gratias & virtutes, quibus salventur: denique si JESUS est: erit igitur Magister, Medicus, Pater, Judex, Pastor, Protector, & Advocatus noster.

Christum igitur Dominum veraciter pro vero Jesu agnoscere, est omnes divitias hoc nomine contentas, uno verbo explicare & complecti, ut hoc pacto possit animo simul & servare omnes ipsius divitias, & perfectiones, quatenus DEUS est, Mediator, & Advocatus universorum, uno vocabulo, quasi bolo delicatissimo degustare, JESUM qua contemplari, tanquam absolutissimum malorum, & miseriarum Exterminatorem, Fontemque copiosissimum omnium donorum, & gratiarum, totiusque boni nostri Authorem.

Tantam propterea in via Domini, & imitatione JESU Christi, proficientes est dulcissimo JESU nomine suavitatem, & dulcedinem hauriunt, ut scriptum legamus de sancto Francisco, quod in Concionibus, & ad populum Exhortationibus, JESU nomen pronuntiare non aunderet, ne ut solebat suavitatem, & delectationem nominis dulcissimi, præ cordis teneritudine, in lachrymas resolveretur.

Sanctus Paulus in Epistolis suis ad singula ferè verba honorificentissime atque amantissime JESUM nominat, neque contentus est, quod solum esse se amare dicat: sed insuper gloriatur se solum JESUM scire, & quidem crucifixum: quorum causa admodum rationabilis est; nam cum veri fideles agnoscant salutem universalem, thesaurum divitiasque infinitas, perfectiones innumerabiles, bonitatem, & amorem Dei erga homines ineffabilem sub nomine JESU delitescere, quasi deliciarum ubertate potati, & inebriati, in amorem suavissimè resolvuntur, & hujus nominis virtute armati, audacter, & confidenter adversus omnes tentationes, pericula, labores, difficultates prævalent, demonia eiciunt, & innumeraabilia perpetrarunt, & in dies perpetrant miracula: nam, ut inquit Christus Dominus, *in nomine meo demonia eiciunt, linguis loquentur novis; serpentes tollent; & si mortiferum quid biberint, non eis nocebit, super agros manus imponent, & bene habebunt.*

Marci
16.

CAPVT VI.

Fidei exercitium circa Passionem Christi Domini, & primò circa Crucem.

§. 1.

Quia verò Crux medium fuit, quo Dominus JESUS nostram salutem operatus est: Crucem, ceu gloriam mundi, veram laborum spem, arborem vitæ, signaculum salutis, salutem in periculis, sublimes fidei veneratione exaltabis; hæc enim nos Deo reconciliavit, veniam peccatorum obtinuit, cælum aperuit, damna sceleribus nostris illata reparavit, idololatriam exterminavit, & ad veri Creatoris sui cultum homines pertraxit, sub hanc confugientes tentati repetent aylum, pusillanimes robur, perfecti quietem, summamque lætitiã, ut de sancto Andrea legitur, qui à longè crucem aspiciens, præ exultatione spiritus clamare

cepit: *O bona Crux, qua decorem ex membris Domini suscepisti, diu desiderata, sollicitè amata, sine intermissione quaesita, & aliquando cupienti animo preparata, accipere ab hominibus, & reddere magistro meo, ut per te me recipiat, qui per te me redemit; & O bona Crux diu desiderata, securus, & gaudens venio ad te; ita, & tu exultans suscipias me discipulum ejus, qui pependit in te; huculique verba dulcissima, & sanctissima sunt sancti Apostoli.*

Nec aliis Sanctis defuit amor, & veneratio sanctæ Crucis, quam fide noverant Christi Domini passione, & admirabilibus Redemptionis nostræ mysteriis sanctificatam; unde ex frontem consignantes tanquam lorica, & galea adversus pericula, & tentationes fortissima, in omni occasione armantur.

Circa sacrosanctum Sanguinem Christi Domini.

§. 2.

Inter præcipua nostræ Redemptionis instrumenta, est pretiosissimus immaculati Agni Sanguis, cui multis in locis facti eloquii salutaris generis humani attribuitur, ut apud sanctum Paulum: *Iustificati in sanguine ipsius alii erimus.* *Et Ephel. 1. in quo habemus redemptionem, per sanguinem ipsius remissionem peccatorum. secundum divitias gratiæ ejus.* Et sanctus Petrus inquit: *Scientes, quod non corruptibilibus auro vel argenteo redempti estis, de vana vestra conversatione veteris traditionis, sed pretioso sanguine quasi agni immaculati Christi, & incontaminati.*

Sanguis ergo Christi pro nobis effusus, fidei veritate diligenter animo recollectus, profunda revelat mysteria divinæ bonitatis, charitatis, misericordie, justitiæ, sapientiæ, providentiæ, ac omnipotentie divinæ: manifestat etiam ad oculum horribilem peccati foeditatem, excellentem virtutis decorem, nec non ammirarum nostrarum tanto pretio redemptarum admirabilem dignitatem, confirmat fidem, roborat spem, incendit charitatem, omnium denique virtutum, præsertim profundissimæ humilitatis, perfectissimæ patientiæ, obedientiæ consummatæ, incomparabilis mansuetudinis, fortitudinis invictæ, absolutissimum præbet exemplar. Lac & mel est incipientibus, panis substantialis proficientibus, perfectis vinum suavissimè inebrians, & extra se raptos in eum transformans, qui sanguinem sumunt tanto pro iis amore profudit, tanque suavibus pascuntur dulcissimi Sanguinis istius oblectationibus, & delictis, ut nulla lingua explicari possit.

Aliquantenus hæc intelligere poterit, qui perlegerit Epistolam sanctæ Catharinæ Senensis, inter quas nullam reperiet, quæ non sit memoria virtutis, & dulcedinis pretiosissimi Sanguinis JESU Christi rubricata: optabat nimirum sancta Christi Domini Ancilla, omnium animas (ut ipsa loquitur) sacrosancto isto JESU Christi Sanguine irrigari, inebriari, penitusque submergi.

Qui semel donum hoc cæleste suavitatis delitiosissimæ Crucis hujus gustaverunt, res omnes creatas hæc Regis purpura tinctas intuentur quod instanter à Christo Domino petere solebat S. Bonaventura, *Quidquid aspexero, mihi tuo appareat sanguine rubricatum.*

* * *

Circa

Circa quinque Christi D. vulnera, virtutes, & miracula. §. 3.

Alii secundum affectum à Deo immisum ducere fide intrant per vulnera, præsertim verò lateris ad cor JESU sui dulcissimi, quantoque volupatis torrente poterant, soli ipsi norunt, qui accipiunt.

Virtutes quoque Christi Domini fidei vivæ oculo ita considerare debemus, ac si humilitatem, patientiam, ardentemque ipsius charitatem coram intueremur, quod maxime observandum est, in singulari vitæ ipsius mysteriis: si enim exempli causa navitatem meditari voluerimus, ita vivæ fidei efficacia Christum Dominum natum ex virgine, jacentem in præsepio, adoratum ab Angelis, & pastoribus, repræsentare nobis debemus, ac si ad latus beatissimæ virginis MARIE, quæcumque ibi gesta fuerunt, cerneremus & audiremus.

Idem dicimus de Magorum adoratione, cui nosmetipsos ita contemplando præsentem exhibebimus, quasi ex aliquo porticus angulo videremus, & gauderemus de mylica Sanctorum istorum Regum oblatione auri, thuris, & myrrhæ, quibus veram Pueruli illius Divinitatem, simul & Humanitatem protestabantur.

Pari fidei asylo perpendenda sunt Christi Domini miracula, cæteraque ipsius opera, ac præcipue reliqua profundiora vitæ, & passionis mysteria, singula quas fides tradit circumstantias exactè discutendo, ut personæ, quæ patitur, quæ DEUS est, quid patitur? summos dolores, ignominias, opprobria; pro quo? pro homine ingrato; quomodo? sponte sua, maximoque amoris, & charitatis affectu. Omnia hæc docet fides, aperitque justorum oculos, ut Dominum suum nudum, cruciq; inter latrones affixum, talidoloris sentimento contemplantur, ut affectu interiora animi viscera penetrante, in ipsum transformentur, fiatque illis Christus nudus, & Crucifixus, vitæ scopus, baculus peregrinationis, refrigerium lassitudinis, tribulationum solatium, adeo, ut sola hæc tria verba, CHRISTUS, NUDUS, CRUCIFIXUS, in alium eos mundum, & differentem ab ista regione, ubi harmoniam & consonantiam mysteriorum nostræ redemptionis depurata aure percipiunt, introducant, præbeantque dulcissimum laborum condimentum, excitent maximum peccati horrorem, & ad ardentissimum Dei amorem inflamment.

C A P V T VII.

Vita Christi Domini, liber vitæ, universalem continens animarum nostrarum medicinam.

Tria verba hæc sunt liber vivus, vitæ exemplar, abundantis compassionis seges, & quasi ad pedes Crucis stantibus, fons lachrymarum: quomodo S. Franciscum legimus ex memoria dolorum, & opprobriorum Christi D. tantos planctus edere solitum, ac si jam defæcto videret eum in Cruce mortuum: S. etiam Paulus gloriabatur dicens, non enim judicavi me scire aliquid inter vos, nisi IESUM Christum, & hunc crucifixum.

Duo sunt fontes præcipui, quibus aquam vitæ haurit justus, Scriptura facta, & vita ac passio D. Salvatoris; primus continet doctrinam scriptam, Thom. à Jesu Oper. Tom. II.

traditque præcepta ac regulas, ut secundum vocationem fidei dignè vivamus, ut priori libro latius differimus: Alter continet vivum, istum librum, sive VERBUM, amore nostri, incarnatum, in quo Deus homo, doctor ac magister noster, non verbis solum, sed exemplis suis (qui multò efficacior est docendi modus) quæ profæqui, quæque aversari debeamus, tradit.

Idcirco enim inquit Sanctus Paulus, Christum Dominum non solum nobis factum justitiam, redemptionem, & sanctificationem: sed etiam sapientiam à DEO. Fuit enim IESUS Christus inolitus mundi errores exterminans, dux, & lux, merito quoque justitia nostra dici debet, cum dolorosissima sanguinis sui effusione justitiam nostram promeruerit, nosque justificaverit.

Id ipsum significare voluit Dominus, apud S. Ioannem, cum dixit: Ego sum via, veritas, & vita: via, quia in fuso fidei habitu deducit nos per lemitas justitiæ, & salvationis æternæ; veritas, quia non irritabit Dominus promissiones suas, fidelis enim est, & justus: vita, quia peccatis mortuos resuscitavit ad vitam, vivificavit per gratiam, destinavit ad gloriam.

Quia verò nemo venit ad Patris Divinitatem, nisi per Christi Domini Humanitatem, nemo etiam ad veram pervenit justitiam, nisi sanguine JESU Christi justificetur, meritissimo jure sapientia nostra, & justitia dici debuit. Accedentibus præsertim exemplis vitæ ipsius sacrosanctæ efficacissimis, tum ad aperiendos oculos nostros, tum ad mores corrigendos, nec non ad homines per viam tantæ majestatis vestigiis tutum, ad portum vitæ æternæ deducendos. Sacra enim JESU Domini nostri passio liber est vitæ, multò profundius legentis animo, Dei cognitionem, & amorem ingenerans, quàm visibilis univèrsi mundi fabrica: unde mulierculas simplices, & ignorantes sine aliorum librorum lectione, sola consideratione sacrorum passionis Christi mysteriorum, quæ vel in concionibus explicari audierant, vel picturis repræsentata, & imaginibus, quæ idiotarum sunt libri, attenta fidei vivacitate perspexerant, ad sublimiorem aliquando pervenisse videmus charitatis, bonitatis, misericordiæ, providentiæ Dei notitiam, quàm plurimi sublimi philosophiâ, aliisque scientiis excellentes.

Sic propheta Isaiæ de Messia temporibus adimpletur varicinium; quia repleta est terra scientia Domini sicut aqua maris operientes: tanta enim ex passione Christi Domini hauritur sapientia, ut S. Paulus, post audita in tertii cæli paradiso arcana verba, se adhuc nihil scire fateatur, nisi JESUM, & hunc Crucifixum.

De tribus libris, ad studium sapientia homini à DEO datis §. 1.

Tres igitur, si diligenter consideremus, repetiemus libros, homini ad studium sapientiæ, & scientiæ Dei assignatos.

Primus est creaturarum, in quo legat divinæ sapientiæ magnitudinem, mundum istum, cum ordinatissima consonantia, & harmonia disponentis: Omnipotentiam, quæ solo nutu universa, quæ voluit, fecit: admirabilem providentiam, quæ singulis creaturis suis absque ullius indigentia abundè necessaria suppeditat, cæteraque divinas perfectiones, quas opera manuum ejus enarrant.

Magnus Antonius in hoc creaturarum libro se studere, Philosopho, inquires, alios multos, qui

IESU
spiritu

1. Cor. 2.

Circa

qui solum hunc librum, cum fide carerent, legere poterant, ad idem studium allexit.

Alius liber est vite passionis crucis Christi.

Tertius est, sanctarum scripturarum; quas soli norunt Christiani, fidei sacramento illuminati: si tamen fides, siue anima emortua corpeat, tenuem admodum, & nullum ex libris tam necessariis fructum reportabunt.

Excellentior porro ceteris est liber iste vivus, & vivificans JESU Christi in cruce extensi; etenim si Dominus Pater luminum, qui magnitudinem potentiae, & sapientiae suae operibus manifestat, aliquo insigni opere sublimitatem perfectionum suarum, sapientiae, omnipotentiae, &c. toti mundo innotescere veller, quodnam invenire posset, quo magis clarè, & manifestè perfectiones istas suas aperiret? Item si aliqua evidenti demonstratione convincere, & ostendere veller excellentem virtutis dignitatem, execrabilem peccati fecditatem, quantumque ipse illud abominetur, si in aliquo opere infinitae bonitatis suae, corda hominum sui amore incendere, & ad solidas humilitatis, mansuetudinis, patientiae, obedientiae, spei, penitentiae, paupertatis Evangelicæ, reliquasque virtutes excitare, non apparet possibile toti divinae sapientiae opus potentius, & ad fines jam dictos consequendos efficacius.

Admirabilis est quod omnibus prædictis, aliisque similibus effectibus unicuique in particulari ita subservit vita, & passio Christi D. ac si illi soli, & non alteri rei à DEO foret ordinata: Ratio est, quia unigenitus Dei filius infinita Patri Sapientia, ita malis nostris communibus, & particularibus salutare istud disposuit, & confecit phar-macum, ut totum prodesset vni, neque ullo modo obesset, si etiam prodesset alteri.

De utilitate lectionis libri hujus Sapientia incarnata.

§. 2.

EX quibus colligi liquidd potest Salvatoris nostri Passionem, medium fuisse, quod DEUS eligere poterat excellentissimum, & ad nostram doctrinam & sanctificationem efficacissimum; cum non aliqua creatura, sed ipsemet Christus Dominus verus Deus, ut superius ex Apostolo dicebamus, factus sit, proprio sanguine pro nobis effuso, Sapientia, Iustitia, & Sanctificatio nostra, in divinarum perfectionum, salutariumque, rerum claram deducens notitiam, & ad sui timorem, & amorem, reliquasque virtutes Fideles suos excitans.

In libro enim isto, si benè animadvertemus, duo deprehendimus folia, unum Divinitatis, alterum Humanitatis: In primo, si procedamus cum plenitudine fidei, legendo, intelligemus bonitatem, charitatem, misericordiam, justitiam, providentiam, omnipotentiam, & sapientiam Dei, quae in mysteriis sacrae passionis, quasi aureis literis efformata resplendent, animumque sapientia planè divina, ac caelesti imbuant.

In altero folio tota continetur moralis Theologia, siue motiva sublimissima, cum doctrina practica, & absolutissimo virtutum exemplari, ad amplexum virtutis, & virtutum fugam validissimè impellentia.

Denique libri hujus lectio, tam salutaris, & proficua est, ut si, quotquot in Ecclesia Dei fuerunt ab illuminatione Evangelii usque modo

viri spirituales & devoti interrogentur, quidnam ipsos maxime in virtutum studio adjuverit, omnes una voce respondebunt, fuisse vivam, & efficacem passionem JESU Christi considerationem, in illa reperiri integram totius vite defensionem, & refectionem, robur in laboribus, consolationem in angustiis, auxilium in necessitatibus, spem in periculis. Hic à Dæmonibus tentati, ad vulnera confugiunt Christi; ciliis, vestisque asperitate, aut lecti duritie fatigati, duro Crucis ligno cogitatione affixi, consolantur; si improprietis exagitantur mundi, crucis ignominiam animo volunt, & intimè opprobriis latentur; si paupertas vexat Apostolica, JESU nuditatem perpendentes requiescunt; si lædit, & exasperat disciplina, lenit Christi ad columnam flagellati consideratio, si insipidus cibis, & mensa paupercola appetitui displicet, Christi Domini amor refrigerii loco felle, & aceto potati placat.

Hinc igitur perspicere licet, quam generalis, & efficax sit, ista pro universis animarum nostrarum firmitatibus medicina, quamque necessarium sit in via caeli progredi desiderantibus, hæc o istin. hærete exercitio, & ex arbore vite in medio paradisi Dei, id est, Ecclesiae sanctae posita, alios pro perfectis, & demissos pro imperfectis ramos extendente indefinenter saluberrimos ad animarum nostrarum partum fructus decerpere.

C A P V T VIII.

Vitam Christi Domini vivaciter perpensam, veram esse sapientiam, & adversus fraudes mundi Collyrium.

Quamvis deficeret tam generale pro fructu, & virtute vite, & passionis Christi Domini quod supra retulimus, testimonium; quis (cui vel tenuiter fidei radius eluxerit) ultra prædicta, non statim videat duos alios superesse egregios admodum fructus; Primum veram rerum vite hujus appreciationem, & detectionem fraudum, vanitatis, & stultitiae mundi hujus: Alterum veram sanctamque justitiam.

Et de primo quidem (secundo in sequens caput dilato) sciendum est sapientiam, lucem, & deceptionis exterminationem, quae per Christum mundum universum illuminante nobis obvenerunt non solum perfectiones, & sublimem illam de Deo Theologiam respicere, sed præterea etiam nos ipsos relique omnes mundi hujus, ut eas quantum revera merentur appreciantes consonum divinae veritati, & placitum mundi omnino contrarium, de his feramus, & operibus sequamur, Christo D. præeunte, judicium. Qualiter autem viam hanc Salvator noster præcucurrerit, luculenter tradit Sanctus Augustinus lib. de vera Relig. cap. 16. *Satellitibus, inquit, voluptatum divitias perniciosae populi appetebant: pauper esse voluit, honoribus, & imperiis inhiabant: Rex fieri noluit. Carnales filios magnum bonum putabant: tale conjugium prolemque contempserunt. Contumelias superbissimè horrebant: omni generi contumeliarum iustissimè. Injurias implerabiles esse arbitrabantur: Quae major injuria quam passum innocentemque damnari? dolores corporis cecebrabantur flagellatus atque cruciatus est. Muri turbabant: morte multatus est; ignominiosissimè*

num mortis genus crucem putabant: crucifixus est. Omnia, quæ habere cupientes non recte vivebamur, carendo vilia fecit. Omnia, quæ vitare cupientes à studio deviamus veritatis, perpetuando deiecit; non enim ullum peccatum committi potest, nisi dum appetuntur ea, quæ ipse contempsit, aut fugiantur, quæ ille sustinuit; tota itaque vita ejus in terra, per hominem, quem suscipere dignatus est disciplina morum fuit, hæc sanctus Augustinus. Sancti quoque Prosperi in eandem sententiam verba sunt: *Quid est ambulare, sicut ille ambulavit, nisi contemnere omnia prospera, quæ contempsit: non timere adversa, quæ pertulit, libenter facere, quæ fecit, docere, quæ docuit: sperare, quæ promisit, & sequi quod ipse præcessit.* Ista igitur est vera, & generalis Christi Domini imitatio, contrariam omnino mundi placitis opinionem constanter tueri.

Cruce ergo Christi, quasi bilanx est, in qua appendere, & ponderare debemus res omnes spirituales, & temporales, ne dolosa statera Chanaan decipiamur, quæ mundani homines momentaneum deliciarum, parvum aliquod interesse lucri, aut honoris punctulum, Deo ipsi, & universis Dei bonis præponderant: sed Crux Christi pondus est sanctuarium, & vera rerum omnium ad cultum DEI pertinentium statera, justum unicuique pondus, & valorem assignans.

Excellentiam itaque meditationis vitæ & passionis Christi Domini, vel hinc manifestè intelligere licebit, quod per eam res omnes perfectè, funditiùs, & absque erroris periculo dignoscantur, & defectus intellectus nostri perfectè curetur, sicque pretioso hoc sanguinis JESU Christi Collyrio inunctis intellectus nostri oculis, & ab omni mundana fraude, & deceptorum vanitate liberatis, illucescere incipit Christus Dominus vera & sola Sapiencia nostra, & hic primus fructus est sacrosanctæ vitæ, & passionis.

CAPVT IX.

De altero fructu passionis Christi Domini, qui est iustitia, quæ in virtutum omnium ornatu, & complemento consistit.

Secundus fructus passionis JESU Christi, qui vivacitate fidei manducatur, est Iustitia, quæ in virtutum omnium ornatu, & complemento consistit.

Ac ut à charitate incipiamus, clarum est, nulla esse majora aliquid amandi incentiva, quam bonitatem, reciprocam amorem, & beneficia: Quænam autem major bonitas, aut excellentior charitas, aut beneficia potiora ab homine, aut Angelo excogitari queant, quam ea, quæ nobis per JESUM Christum exhibita sunt, quam rationabiliter inquebat Salvator, *ignem veni mittere in terram*: quis enim ignis tantis ad amorem motivis instructus ardentior? unde Sanctus Ambrosius dicebat aliis beneficiis nos ad Deum redamandum obligatos, isto violentatos; nam & sic dixerat Apostolus: *Charitas enim Christi urget nos, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipso mortuus est, & resurrexit.*

Nam quid sunt tot flagella, spinæ, verbera; nisi quædam quasi coactio, & amoris violentia, nos ad Deum tenerimè & fortissimè diligendum impellens, quæ tanta pro nobis suscinere non est dedignatus?

Iisdem motivis amoris, spes etiam nostra ad eum. à Jesu Oper. Tom. II.

mirabiliter fulcitur; nam quid non à tanta sperabo Bonitate, quæ tantos, ut mihi cælum aperiret, exandavit labores? Cui majori cum securitate confidere possum, quam illi, qui ita me amavit, ut ne moreretur, ipse pro me mortuus fuerit? quomodo non medebitur infirmitatibus meis nunc, cum sine ulla difficultate id possit, qui tantis suis expensis quæsitivis malis meis medicinam? aut qui possum, vel levi in petendo diffidentia titubare, cum donaverit mihi Christus Dominus & in vita, & in morte omnia sua merita, jejunia, vigiliæ, fatigationes, fletus, labores, cruciatus, famem, sitim, dolores, mortem, & universam passionem suam, quæ condolenter recolens pro meorum remissione peccatorum, & honorum impetratione, pretium ex rigore sufficientissimum offeram Deo Patri.

Deinde si ad virtutes morales descendamus, quam clarè ex omnes resplendent in vita, & passione Salvatoris? & incipiendo à fundamento, humilitate scilicet quid aliud deprædicat præsepe, stabulum, circumcisio, fuga in Ægyptum, baptismus, diaboli tentatio, &c. quid clamant aliud, quæ ipsos etiam Angelos obstupescere possunt, Deum videre captivum, & violenter, tanquam scelestissimum latronem ligatis, & concatenatis manibus, protractum, tanquam blasphemum, sputis conspurcatur, ut stultum, & morionem spretum, & illudum, ut malefactorum ac nefarium scurræ flagellatum, Barrabæ postpositum, & inter latrones crucifixum.

De obedientia Christi D. quid dicemus, nisi quod per Apostolum Spiritus sanctus, cum in forma DEI esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem DEO; sed semet ipsam exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo. Humiliter semetipsum factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.

Patientiæ opus fuit tota simul vita JESU Christi Domini nostri, licet enim in illa omnes in summo perfectionis gradu reperiantur virtutes, elegit tamen Dominus pro redemptionis nostræ medio dolores, & mortem pati, qui actus est patientiæ, à charitate tamen imperatus, & ideo non absq; fundamento dicitur virtus patientiæ vestis fuisse nuptialis, qua indutus Dei filius, in thalamo Crucis, sanctam sibi Ecclesiam desponsavit.

Longius, quam par est, procedendum foret, si singulas, quæ in vita Domini cotuscant virtutes, prolequi vellemus, velut agniam mansuetudinem, inter accusantium undique luporum, & falsa testimonia effingentium rabiem; tam extremam paupertatem, ut in stabulo nascatur alieno, & in morte non aliam possideat lectum, quam crucem, non aliam cervical, quam coronam spineam, non aliam vestem, quam ipsam nuditatem, non aliam mensam, quam fellis, & acetii, nec aliam sepulcrum, quam elemosyna à Joseph oblatam: paupertatis denique comitem, vitæ asperitatem, quam testantur exilium in Ægyptum, diversa itinera, fatigationes, cibis vilis, lectus durus, domus angusta, aut nulla; siquidem ipse dicit, *filius autem hominum non habet ubi caput reclinet.*

Hæc in isto libro à DEOPatre ad animatum nostrarum sapientiam, justificationem, ac sanctitatem tradito, legere debemus, non tamen absq; vitæ fidei excitatione, sine qua omnis serè ista lectio instructiva erit.

JESU
spirit.

rogantem, quibus
radio adjuvanti
fuisse vivam, &
Christi consideratio
in totius vita dicitur
obor in laboribus,
auxilium in necessitate
Hic à Damasceno
Christi, cuius
ritie fatigari, dicitur
xi, consolatur: i
di, crucis igitur
inimè opprobria
Apostolica, IESU
nesciam; si laquei
Christi ad columen
idus cibis, & man
cet, Christi Domini
& acetii potius ple
quam generalis
s anime nostræ
que necessarium
ibus, sancto illi
vitz in medio pane
posita, ab eo pro
perfectis tantis
ritimos ad animæ
re.

VIII.

iter persequen
& adversus
rium,
erale pro fructu
Christi Domini
um; quis (ai
Quæ prædicta
desse egregia
tam rerum
nem fraudandi
s: Altetur ve
o in frequen
eriam, lucem
n, quæ per
luminante
iones, & lib
respicere, sed
omnes mundi
erentur apper
, & placid
s feramus, &
præcænie,
hanc Salva
tradiit Sancti
Satellitum,
iosæ populi
& imperator
filios magnam
in que contem
bant: omni
ias intelledu
ria quam ju
s corpora est
i. Mori me
gnaminis
m

Hoc adumbrare voluit, antiq̄ illa cæremo-
nia efus agni paschalis, (qui Christum verum
agnum significabat) præcipiebat enim lex, *non
Exod. 12. comedetis ex eo crudum quid, nec collum aqua, sed
tantum assum igni.*

Hoc præcepto à litera occidente ad spiritum
vivificantem nos præcedit Dominus, futuros
aliquando, qui sanctum & immaculatum novi te-
stamenti agnum, non divini ignis calore & amo-
re assatum, sed crudum comesturi erant, non sine
dolo, & nausea stomachi, quales sunt non soli
hæretici, & infideles: de quibus inquit, Paulus:
1. Cor. 1. *nos autem predicamus Christum crucifixum; Iudæi
quidem scandalum, Gentibus autem stultitiam: sed
etiam Christiani quamplurimi in Dei servitio te-
pidi, & abyſſo peccatorum immerſi, qui sine igne
charitatis, & vivæ fidei luce, quam extinctam ge-
runt nullum queunt in JESU Christo agno deli-
catissimo gustum, aut saporis em invenire, sed om-
nia cruda eis sunt, & insipida.*

Verum animæ divini amoris igne succensæ,
quibus Christus Dei virtus est, nobilissimo agni
huius assati nutrimento sustentantur; dum in eo
intellectus haurit sapientiam, voluntas sanctifi-
cationem, appetitus malorum frænum, bonorum
stimulum, omnes autem piè manducantes, to-
tius animæ robur, & refectionem.

C A P V T X.

*Qualiter fides exercitanda sit circa Sacra-
mentorum cum susceptionem, cum ad-
ministracionem.*

SEPTem legis gratiæ Sacramenta, quæ Christus
Dominus in Ecclesia sua instituit, sunt instru-
menta præcipua, ac vasa gratiæ, quibus animas
nostras sanctificat, & fructum passionis, ac sacro-
santi Sanguinis sui communicat: de quibus
explicite consequenter congruum fuerit, qualiter
ad horum usum, secundum fidei lucem, practi-
cè procedere debeamus.

Primò itaque notandum est, quod sicut ex co-
sta, è latere Adæ dormientis à Deo extracta,
efformata fuit Eva ipsius sponsa: ita ex latere se-
cundi Adæ Christi Domini mortis somno in Cru-
ce dormientis, extracta fuerit sancta ipsius Spon-
sa Ecclesia. Ex ipsius enim divino latere, quasi
ex copioso, & primario fonte promanavit Sacra-
mentorum gratia, quia Sponsa Christi ornatur ceu
dote, & artha desponsatoria. Sunt Sacramenta
velut septem canales, per quos sanguinis, &
passionis Christi D. fructus, ad animas nostras de-
rivatur, & deducitur.

Vivæ ergo fide sancta Sacramenta venerari de-
bent, tanquam gratiæ divini instrumenta, vel
medicinas virtute sanguinis immaculati agni
Christi confectas, & quasi vasa sacra, pretiosum
istum redemptionis nostræ liquorum, ad vulne-
rum nostrorum medicinam, & perfectam infir-
mitatum nostrarum medelam continentia, tan-
quam fonte aquæ vivæ salientis in vitam æter-
nam: de quibus vaticinabatur Elaias Propheta,
cum dixit: *Haurietis aquas in gaudia de fontibus
salvatoris. Fontibus, inquit, septem Sacramen-
ta significans, ex quibus profluit aqua septiformis
gratiæ, diversis morborum, & infirmitatum spi-
ritualium generibus appropriata: aut sicut rivos
septem ex latere Christi JESU Crucifixi prorum-
pentes, aut etiam tanquam septem planetas, no-*

vum hunc Ecclesiæ orbem influentiarum suarum
virtute gubernantes.

Vivæ fidei praxis circa baptismi Sacramentum.

§. 1.

CIRCA baptismi Sacramentum, vivæ fidei præ-
xim ponit venerabilis Beda, sic ajenis: *Natu-
ra spiritus invisibilis est, carnis visibilis: atque iste
carnalis generatio visibiliter administratur (visibilium
enim incrementis, qui in carne nascitur, per atatum
momenta proficit) Spiritualis autem generatio tota
invisibiliter agitur: nam videtur quidem, qui bap-
tiscatur in fontem descendere, videtur aquis intungi, vide-
tur de aquis ascendere; quid autem in illo lavacra re-
generacionis egerit; minime potest videri, sola autem
Fidelium pietas novit, quia peccator in fontem descen-
dit, sed purificatus ascendit: filius mortis descendit,
sed filius resurrectionis ascendit: filius peccatorum
descendit, sed filius reconciliacionis ascendit: filius ira
descendit, sed filius misericordie ascendit: filius Dia-
boli descendit, sed filius Dei ascendit: sola hoc Ecclesia
mater, que generat, novit: neque enim cum Bap-
tismo assitimus illum solummodo bapuzandi
ritum, immersionem in aquam, exteriorisque cæ-
remontas attendere debemus, sed præcipuè ocu-
lis fidei intueri, qualiter in Christo JESU, novi-
ter regeneratus, in novam transeat creaturam, &
plena peccatorum remissione percepta, gratiaque
ornamentis decoratus, in statum descendat ad-
optionis filiorum Dei.*

Circa Sacramentum penitentia.

§. 2.

RELICTIS ceteris Sacramentis, de his solum age-
mus, quæ nobis in via spiritali sæpius fre-
quentanda occurrunt, videlicet penitentia, &
sacro sanctæ Eucharistiæ.

Ad Sacramentum igitur penitentia accedit
fidelis penitens, tanquam infirmus ad medicum
nam, & ut vere est mortuus ad vitam, & cum vero
contritionis dolore, pedibus ministri Christi
Domini advolutus, humiliter omnia sua confite-
tur peccata; quando autem ei beneficium impen-
ditur absolutionis, existimet factum animæ suæ
exhiberi balneum pretiosissimi sanguinis JESU
Christi, quo ab omnibus expurgetur, & emun-
detur peccatis, & renovata celesti in conspectu
Dei pulchritudine, nova gratiæ virtute ad eam
non amplius deinceps offendendum roborat.

Novi personam quandam, quæ ista fidei erga
Sacramentum hoc animatione, quoties factam
suscipiebat absolutionem, tanta sui recollectione
intra se feceratur, ut paulò minus extra rapere-
tur.

Vberes fructus adfert hæc in Sacramento pen-
nitentia vivacis fidei consideratio. Primò qui-
dem, quia maximi, quod confertur, benefi-
cii expensio, ad majorem, & pleniorum dispo-
sitionem, ac tantæ gratiæ frequentationem im-
pellit.

Secundò, quia cum penitens Sacerdotem
ministram, ut DEUM fidei oculo inueatur, non
erubescit, neque confunditur omnia sua pec-
cata, latentes conscientia suæ sinus aperire; in-
super remedium in angustiis, lucem in dubiis,
& difficultatibus, per ipsum à Deo expectat,
quidquid ille dixerit, aut mandaverit, tanquam
sibi

sibi à Christo Domino dictum, aut mandatum magnanimi reverentia suscipiens.

Circa vener. Eucharistia Sacramentū, & Sacrificium.

§. 3.

SANCTISSIMUM Eucharistia Sacramentum, non solum, sicut cetera, gratiam continet, sed ipsius gratia auctorem, & principium JESUM Christum, qui ut fides docet, ita realiter, ac substantialiter est sub speciebus panis & vini, ut est in caelo, ad dexteram Patris.

Cum itaque templum introimus, mox oculis fidei in Christum Dominum in sanctissimo Sacramento praesentem conjecis, tanta cum animi demissione, nos coram illo praesentare, & ab eo necessitatum nostrarum remedium efflagitare, quasi oculis corporeis eum cerneremus, hoc cum illo loqui, & de salutis nostrae negotiis tractare debemus, tanquam (sicut revera est) cum Deo vivo & vero, qui verè praesens nostra servatur corda, & audit desideria.

Credendum quoque & plurimum ponderandum est, illo Deo, cujus possessione beati latantur in caelis, nos quoque sub speciebus Sacramentalibus velato frui, & gaudere in tercis; ut alia non sit Ecclesiae militantis, & triumphantis differentia, quam quod illam clara sui visione Deus beatificet; hanc verò, sub absconditis accidentium cortinis, adversus continuos inimicorum insultus, confortet, & in sudore vultus sui, strenuè decertantem sancto pane reficiat.

Præcipue verò ardentissimè fides isto modo inflammanda est, cum ad augustissimum hoc Sacramentum suscipiendum, dignè cupimus accedere, & apta dispositione, ad vberem gratia susceptionem nos preparare: ad quæ potissimum adjumento fuerit hæc intra nos cum fidei vivacitate verba repetere.

Quis est Deus iste, quem susceperis sum? certissime est IESUS Christus filius DEI vivi, qui sub ista speciebus panis, verè ac realissimè praesens insuit a sua bonitate, & charitate erga me, in anima mea vult commorari, quæ convenienti admiratione dicta multam animæ utilitatem adferent.

Receptio verò per hoc SS. Sacramentum, isto magno Deo, tempus convenientissimum est, expectata admodum fide, ferventes offerre pro tanto beneficio gratiarum actiones, & nova ab eo fiducialissimè petere, qui ita nos amat, ut ineffabili sua misericordia ad nos venire, & seipsum animæ nostræ unire dignetur, nequeunt enim sapientæ Majestatis intra nos realissimè praesentis effectus, & fructus non esse maximi, si digna dispositio omnem sustulerit divinæ gratiae obicem.

Eph. 2. Cum. n. Apost. fateatur esse abundantes divitias gratia Dei, in bonitate super nos in Christo JESU, quæ communicatæ sunt sanctis Ecclesiae Sacramentis, quam abundanti debet ex hoc Sacramentorum omnium maximo percipi gratia thesaurus, de quo quia à plurimis multa conscripta sunt, sufficere hæc à nobis breviter annotata.

Verum, quia hoc Sacramentum simul est verum & singulare Sacrificium, quod in missa offerunt novæ legis Sacerdotes; ideo altissimo huic sacrificio assistentes, sublimibus fidei oculis intueri debemus Christum D. qui te pro nobis in ara crucis obrulit, eandem ad verba Sacerdotis punctualissimè se sub speciebus panis, & vini, stentem, semetipsum in missa offerre æterno Patri sacrificium, & infiniti valoris hostiam,

Thom. à Jesu Oper. Tom. II.

tum ad æternum Patrem placandum, tum ad gratiam, ac peccatorum nostrorum remissionem obtinendam; nec non ad necessitatum, ac infirmitatum nostrarum medelam, & ad animarum, quæ pœnis detinentur purgatoris, refrigerium.

Qui ergo huic S. Sacrificio, debito, quem fides postulat, modo interesse desiderat, ita seipsum reputet, ac si ad pedem crucis Christi genu flexus ibidem offerret Deo Patri corpus, sanguinem, vitam, ac mortem, omnemque Mediatoris sui dolores, & passiones.

Sacerdos verò, seipsum tanquam principalem summi Pontificis JESU Christi ministrum, eodem spiritu vestiat, & velut Mediator Dei & hominum (prout fides docet) in se illud Prophetae explere conabitur. *Iner vestibulum & altare plorabunt Sacerdotes, ministri Domini: & dicent: Parce Domine, parce populo tuo.* *Isa. 26.*

Ad impetrandam ergo Dei misericordiam, & auxilium in necessitatibus, plurimum, imò infinitum valet istud virtutis immense sacrificium corporis ac sanguinis Domini, quod (ut in offertorio dicitur) pro nostra, & totius mundi salute offerre debemus, continuis lachrymis, & gemitibus, offensum iniquitatibus nostris Deum, populo suo reconcilians.

Circa Sacramenta reliqua, & Sacramentalia.

§. 4.

IN reliquorum Sacramentorum administratione, & dispensatione, effectus, quem unumquodque confert, sedula meditatione fidei excuscare poteris. Baptizans, recogita qualiter mediante hoc Sacramento, anima ista in Christo regeneretur; sicque de cæteris; ac universim, quod majori reverentia, ac præparatione, ad tantum Ministerium accedas, sic te existimes, ut Dispensatorem mysteriorum Dei, & sacrosancti Sanguinis ipsius, cujus virtus & efficacia S. Sacramentis à te administratis continetur, & in alios derivatur.

Hac fide pollens quidam Dei servus, multis annis magna cum rectitudine, & puritate Confessionis munere functus, dicere solebat, magnam se concipere fiduciam obtinendæ à Deo misericordiae, eò quod triginta amplius annis, haberet manus sacro JESU Christi sanguini immerfas, propter videlicet continuam abolutionis, & dispensationis reliquorum Sacramentorum exercitium.

Præter Sacramenta instituta S. Ecclesia, potestate sibi à Christo tradita, remedia quædam, adversus quotidiana & venialia peccata, qualia sunt aqua benedicta, benedictio Episcopalis, oratio in templo consecrato, oratio Dominica, generalis peccatorum confessio, unctio peccatoris, aliaque quæ à Theologis *Sacramentalia* vocantur: nec non alia quædam particularium necessitatum remedia, exorcismus ad dispellendos demones & tempestates: benedictiones item alia, Agni Dei, panis, candelaarum, domorum, ac navium, & specialiter usus S. Crucis, aliarumque orationum, aut verborum sanctorum, quibus vel in Sacramentorum administratione, aut aliis occasionibus sancta utitur Ecclesia.

In istorum omnium usu, & exercitio, luce fidei, rerum istarum virtutem & efficaciam ex Christi Domini sanguine promanantem considerare oportet; nam eo ipso, quo à S. Matre Ecclesia instituantur, communicat iis Christus Dominus effectuum istorum, ad quos ordinantur virtutem, & efficaciam.

G;

CA.

C A P V T X I.

Media ad augendam in nobis fidei virtutem.

Cum, ut in superioribus ostendimus, tot tantæque sint vivæ fidei excellentiæ ad Thefauros gratiarum in Deo absconditos eruendos. totus Christiani conatus quantum possibile est eò tendere debet, ut in se perficiat, & adaugeat fidei virtutes: sicut enim Charitas, & Spes, cæteræque virtutes, continuo exercitio, aliisque mediis, quæ sacra Scriptura docet, augentur, ita de fidei virtute pariter dicendum est. Aliquot ergo fidei augendæ mediâ proferemus.

Primum & præcipuum est, frequens & devota augmenti fidei efflagitatio, qua cum Apostolis Dominum nocte, & die instantè rogemus, *Dominè adauge nobis fidem.* I. si enim, quæ reliquarum porta & radix est adauca, cæteræ quoque virtutes eadem proportionè augebuntur.

Luc. 17.

Ser. 31. in Cant.

Adjumento magno erit oratio, nam cum per eam visitetur à Deo anima, & cælestis vini suavitate inebrietur, ut quasi palpabiliter (si ita dici possit) in se Dei præsentiam experiat, ut S. Bernardus affirmat, ita per experimentalem illum & unitivum Dei quo inflammatur amorem, aliquando divinum lumen, eoque excrefcit, ut non jam credere, sed mysteria intueri sibi videatur.

Tertio vitæ sanctitas: sicut enim in speculo mundo clarius relucet, si lendor solis, ita in anima à passionum vitiis, quæ fordidis expurgata divina lucis radii lucidius resplendent: unde Christus Dominus præcipuum ad Dei visionem pertingendi medium posuit cordis puritatem: *Beati, Matt. 5. inquit, mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: non enim, ut bene inquit Cassianus, à meditatione legi intelligentiam, sed de fructu operis acquirentes, cum psalmodiographo canunt, à mandatis tuis intellexi. Psal. 118. & exactis passionibus universis fiducialiter dicunt, psallam, & intelligam in via immaculata.*

Matt. 5.

Cass. 6. 9. Coll. 14.

Huc etiam conducit humilis & pia consideratio eorum, quæ in fidei confirmationem operatus est Dominus, quæ alia ac tanta sunt, ut quem admodum ostendimus latius lib. 7. fidei nostræ mysteria efficiant evidenter credibilia.

Aliud magni momenti medium est, omnibus occasionibus occurrentibus, ut supra explicuimus, applicare exercitium fidei, ut sicut virtutes cæteræ charitatis exercitio perficimus: ita omnia opera ad fidei lucem, & infallibilis veritatis mensuram, & regulam reducamus: nam pauca admodum sese offerent, de quibus non reperiamus ex fide veritatem, sacrisque in litteris doctrinam utilissimam, cum Apostolus dicat: *quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam, & consolationem Scripturarum spe habeamus.*

Præcipuum autem acquirendæ vivæ fidei medium est, infallibilitatis ipsius, quæ essentialiter vero ac veracissimo divinæ veritatis testimonio nititur, atque diligens ponderatio.

Ponderandæ autem divinæ veritatis certitudinimultum subservit, sæpius occasionibus occurrentibus hæc, aut similia animo repetere, quod ista veritas sit infallibilis, quod nullo modo deficere possit, eam fundatam esse non testimonio vitæ ipsius, aut sacre Scripturæ, aut quæ ab Ecclesia credendæ proponuntur veritates. Dei ore prolata, & à Spiritu sancto Ecclesiæ Christi revelatas.

Hinc magna concipitur erga scripturam sacram reverentia, & affectio, dogmatum fidei nostræ estimatio, dum unumquodque eorum usque ad minimum sanctæ Scripturæ verbum tanquam de celo

descendens, & à DEO revelatum venerandè amplectimur.

Denique, qui obtinere desiderat fidem vivam in gradu heroico, magno venerationis affectu, non solum ipsas res fidei, sed ipsi quoque annexas prosequi necesse habet, quales sunt sacre cærimonie aliaque S. Ecclesiæ ad cultum & reverentiam Dei, tum interiorem, tum exteriorè instituit: Biblia similiter sacra, Missale, Breviarium, in quibus fidei nostræ thesauri reconditi sunt, affectuoso religionis cultu suscipienda sunt, & gratianim testimonio exofculanda.

Hoc probè intellexerat Sanctus ille, sacra Biblia genib. flexis legere, & reveri solitus: A his, quæ Dei gratia, cognovi, qui licet apprimè essent eruditi, quibusque non decant libri, & considerationes diversæ, solumaten divinæ veritatis, & substantialis fidei nostræ, doctrinæque Christianæ cõpendiolo, brevissimo temporis spatio ad altissimum pervenerunt orationis gradum: quancumque nec alios libros rejiciamus, præsertim si ad excitandam fidei lacem ordinentur, ut in præcedentibus clarius diximus.

C A P V T X I I.

Fructus exercitii vivæ Fidei.

Qui in spiritu vivæ fidei diligenter progreditur, magnos adferunt, & præclaros fructus, licet enim hanc solum perciperent utilitatè, quod in fine anni sese in virtute Fidei reperiret solidatos, & in hora mortis ad verus dæmonis tentationes firmos & constantes, plurimum sanè foret: sed præterea exercitium hoc charitatè mirabiliter auget, nulla enim alia lux æquè ad eam inflammandam efficax esse potest, cum fides sola ejusdem cum illa ordinis, hierarchiæ, & virtutis sit supernaturalis.

Certitudo quoque fidei, ad quam continuo aspiciunt, incredibilis est: adeo ut illiterati aliqui, & idiotæ hac praxi exercitati, melius solidiusque symboli fidei intelligant, quàm sapientissimi quoque, sola speculatione contenti, quorum fidem, literarum etiam mundus reprobarer, nequaquam tamen vel minimè labefactaret: tanta eis illuxit lux veritatis.

Ex qua nascitur etiam in iis profunda Scripturarum intelligentia, nam, ut inquit propheta Elias: *nisi credideritis, non intelligetis*, igitur ad intelligendum, primò necessarium est credere, quantoque magis vivit fides, tanto etiam amplius excrefcit intelligentia, & divinorum mysteriorum penetratio, ut sequenti Capite latius dicemus.

Neque solum lucem hanc specialem hoc exercitio acquirunt servi Dei, sed in super gaudio isto admirabili paulatim frui incipiunt, sive fidei fructu, quem Apostolus Romanis exoptans ait, *Deus autem spei replet vos omni gaudio, & pacem credendæ, ut abundetis in spe, & virtute Spiritus Sancti.*

Fides hæc sublimis, qua res divinæ tam mirabiliter penetrantur, alia plura secum ad vitæ spiritalis emolumenta, ut altam Dei, rerumque divinarum, ac factorum verborum, quæ à Spiritu sancto prolata sunt, æstimationem, & ponderationem. Ac præcipue quod secundum fidei intentionem, & magnitudinem, major quoque vis, & pondus voluntati ad bene operandum incumbat, excellentiora quoque, majorisque meriti reliqua sunt virtutum opera: quod significare voluit Apostolus cum dixit: *Iustitia enim Dei in eo revelatur ex fide in fidem*, Id est, gratia & virtutes homines iustificantes, secundum fidei augmentum magis magisque adaugentur, & adauca manifestantur: quandoquidem ergo fidei exercitio cæterarum virtutum habitus augeantur, operæ præmium erit

rit ad particularia descendendo praxim fidei circa illarum singulas tradere; in hanc enim curam præcipuo nobis studio incumbendum est, ut radicem fidei feracissimam diligenter excolamus, sic namque omnium nobis virtutum fructus uberri- mos germinabis; prius tamen de tribus fidei gradibus quædam dicenda restant.

CAPVT XIII.

De tribus fidei gradibus.

Sanctus Bonaventura tres distinguit fidei gra- dus.

Primus est, credere simpliciter, ut faciunt ru- stici.

Secundus: credita penetrare, & est donum in- tellectus.

Tertius: quæ credimus quasi oculorum acie cer- nere, & est sexta beatitudo: *Beati mundo corde, quoniam ipsi DEVM videbunt.*

Isti ergo, quæ capite 11. attulimus mediis ex- ercitiata fidei virtus, ad tantam, magna obscurita- tis parte deperdita, excrefcit claritatem, ut ii, qui- bus ita illucescit, jam se non fide, sed lumine ali- quo clariori divinas res cognoscere arbitrentur: eadem enim fides, quam habebant ex dono Spi- ritus sancti, quod intellectus dicitur, sive forma quædam ipsiusmet fidei, luceque superiori illu- stratur, & perficitur: donum namque istud cor ex- purgat, ut ex verbis sancti Petri, *fide purificans cor- da eorum*, colligitur, cordis verò purificatione ef- ficitor capax anima ad videndum Deum, ea lucis claritate, quæ in hac vitæ mortalitate peccmitti- tur: sic enim docet S. Thomas modum connatu- ralem cognitionis humanæ esse per speculum, & obscuras similitudines creaturarum, ad res ascen- dere divinas, ad perficiendum verò istam cog- nitionem virtutem fidei opitulari: donum verò in- tellectus (ut ex Sancto Gregorio citat) taliter in- tellectum illuminare, ut homo in ipsa hac mortali vita incipiat claræ visionis Dei frui principiis: qui & alibi tradit, hominem expurgata & illustra- ta dono Intellectus mentis acie, certo modo De- um videre posse. Nam qui cum hac perfectione lumen fidei possident, quasi ocalorum intuitu mysteria, resque divinas contemplantur, atque in hunc modum paulatim anima luce fidei clarifica- tur, ut inquit S. Paulus à claritate, in claritatem, usque dum ad perfectum diem gloriæ hujus cor- ruptibilis corporis mortalitate soluta excrefcit.

2. Cor. 3. Nam iustorum semita, ut inquit Sapiens, sicut lux splendens crescit usque in perfectam diem, paula- tim enim lucente certitudine, accrescit quoque claritas, ac magis magisque ad lumen gloriæ ap- propinquat: unde S. Bernardus: qui itaque clarior, illi propinquior, esse autem clarissimum pervenisse est: quasi diceret, quò quis fidei lumine clarius illu- minatur, pari passu propius ad gloriæ lumen ap- propinquat; qui verò jam luce illustratur claris- sima, ipsam visionis divinx gloriæ attigit, ubi fides non est, cum omnis exulet obscuritas, essen- tialis fidei comes.

Tam illustri porro fidei gradu, ceu luce, quæ- dam illustrantur animæ, quas Dominus sublimes contemplatione dignatur elevare, ut asserit san- cta Mater nostra TERESIA à IESV mansione sexta: quod hic fide tenemus, aliquid animam, quasi oculorum intuitu videre, non quod clara visionè res fidei cognoscat, sed quod tantam certitudi- nem, & claritatem experiat, quasi ipsa mytheria

cerneret: quod & de Moyle sanctus Paulus affir- mans, *invisibilem*, inquit, *tantum videns sustinuit.*

Ista autem illustratio intellectus tantò amplius intenditur, quantò cor nostrum majori munditia, & puritate, ad divini candoris lumen fuerit dispo- situm, sicut pro diversa dispositione, radiis solari- bus objecta, majori aut minori splendore coru- scant: aliter enim lucem suscipit vitrum nigrum, quam viride; & iterum album, quam alterius co- loris.

Sic quidam Doctores mystici lumen contem- plationis aurore comparant, quæ paulatim exur- gens quaquaversum progreditur, & tandem ad- ventante sole, in diem clarum definit: sic inquit est lux, quam Deus anime in contemplatione infundit: quod nos pariformiter de fide dicere possumus: Primò enim quasi tenuis quædam scintilla, in maxima obscuritate noctis tenebris quodammodo absorpta, in principiis exercitio- rum spiritualium enascitur, mox succedente pro- fectu exoritur, & exurgit lux ista, dilatur etiam, ampliusque clarescit, intellectui multa antea te- nebris obvoluta demonstrans, usque dum solari claritati vicina, in eam post vitæ hujus mortalis transitum transformetur.

CAPVT XIV.

Qualiter exerceri debeat praxi fidei circa virtutem spei.

Plurimum virtuti spei confert exercitium fidei, hæc enim nostram aperit imbecillitatem, & in- digentiam, qua sine divino auxilio nihil possumus, ut veritas inquit, *sine me nihil potestis facere*; ab alia parte, quæ in DEUM sperantibus bona promissa sunt, proponens, movet, & impellit nos ad totam fiduciam nostram in Deum collocandam: sic igitur fides principium est, & basis spei nostræ. Hinc est quod Apostolus fidem nominavit, *speranda- rum substantiam rerum*, & S. Joannes Chryost. inquit, *quoniam quæ sunt in spe videntur esse hujus- modi, ut non possint consistere: fides eis donat substan- tiam, ut consistant*; impossibile enim est non credita sperare, ut inquit S. Bernard.

Hinc apparet, præcipuum nec non solidissi- mum totius spei nostræ fundamentum esse ver- bum DEI, & promissionem quam fecit, quia non detelinque sperantes in se, & nullus speravit in Do- mino & confusus est. & ad Heb. 11. S. Paulus inquit: *Fidelis enim est DEVS, qui repromisit.* & cap. 6. ab- undantius volens Deus ostendere pollicitationis hære- ditibus immobilitem consilii sui, interposuit iurjuran- dum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri DEVM, fortissimum habeamus solacium, qui confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animæ cutam, ac firmam, & in- cedentem usque ad interiora velaminis. In quem lo- cum sic ait S. Thom. *Comparat spem ipsi anchoræ, quæ sicut in mari navem immobilitat; ita spes ani- mam firmat in DEO in hoc mundo, qui est quasi quod- dam mare: est autem diff-rentia inter anchoram & spem, quia anchora in imo figitur, sed spes in summo, scilicet in DEO; nihil enim in presentis vita est firmum, ubi posset anima firmari & quiescere.*

Sanctus Paulus Apostolus basim hanc firmam spei nostræ, & in declinabilem promissionis divi- nx infallibilitatem, plurimis locis tuarum Epi- stolarum, diversis verbis, ad fiduciam nostram roborandam, efficacibus, multum ponderat,

Joan. 15.

Heb. 11.

Hom. 21. in epist. ad Heb.

Eccles. 2.

Heb. 10.

Heb. 6.

S. Th. in cap. 6. epist. ad Hebr.

XII.

Fidei.

Allegorice...

Alleg. 15.

Sent. 3.

dist. 34.

a. 1. qu. 1.

Hom. 19.

in Eccles.

1. 2. q. 69.

ar. 2. ad 3.

2. Cor. 3.

Prov. 4.

Serm. 31.

in Cant.

revelatur...

homines ju-

venentem magis

anifestat utius

cæterarum

et pretium e-

rit

2. Tim. 2. uno loco inquit, Scio cui credidi & certus sum, quia potens est depositum meum servare in illum diem: Alitero: accedamus cum vero corde in plenitudine fidei, aspersi corda à conscientia mala, & abluti corpus aqua munda, tenemus spei nostra confessionem indeclinabilem, fidelis enim est, qui repromisit: & alibi, ille fidelis permanet, negare seipsum non potest, & impossibile est mentiri DEUM.

His enim & similibus locis Apostolus fundamentum derexit, cui spes iustorum innititur, infallibilem nimirum fidei doctrinam, verbum Dei promissorium, Deum mentiri non posse, quacunque promisit adimplere posse, iustum esse & fidelem, se in se sperantibus negare non posse, alioquin se sibi negaturum.

Illis veritatibus sacris fidem vivificare fundamentum est, cui spes vivam superedificemus, de qua loquitur Apost. Petrus. *Benedictus Deus & Pater Domini nostri IESU Christi, qui secundum misericordiam suam magnam regeneravit nos in spem vivam, per resurrectionem IESU Christi ex mortuis. viva hæc spes filia est primogenita fidei vivæ, quæ non solum divinis promissionibus generatur, ut dictum est, verum etiam passione, & sanguine filii Dei vivificatur, ut ex testimonio Apostoli Petri supra posito apparet, & ex sancto Paulo 2. Cor. 2. Fiduciam autem talem habemus per Christum ad Deum: & alibi, habentes fiduciam in introitu Sanctorum in sanguine Christi.*

Quod enim efficacius roborandæ spei nostræ medium, aut motivum excogitari potest, quam vivo fidei intuitu, considerate omnes Christi Domini passiones pro nobis toleratas esse, omnia merita ipsius nostræ esse, nostras divitias, nostros thesauros, quos Patri æterno in redemptionem prævaricationum nostrarum offerre possimus, tanquam hereditatem à Christo Domino relictam, qua Patrem obligemus, ad nos exaudientem, hæc est spei nostræ basis, & præcipuum pignus hereditatis nostræ.

Ad incrementum quoque virtutis Spei, non parum conducit fidei vivacitas circa Scripturam factam, quæ tota ferè in hoc consistit, ut invitet nos ad firmam spem in Deum concipiendam. *Respicite, inquit Ecclesiasticus cap. 2. filii nationes, & scitote quia nullus speravit in Domino, & confusus est, quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est? aut quis invocavit eum & dispexit illum? & Isaias: Qui autem sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assumunt pennas, sicut aquila volabunt, & non deficient: fortitudinem mutabunt, quia, qui ante ad maiorem fortes erant, divina spe ad bonum roborantur. Vix etiam reperies Davidis Psalmum, in quo non persuadeamus ad spem nostram firmam in DEO figendam: quin etiam huc faciunt exempla soliditatis spei Sanctorum, quam attestante Scriptura divina, in mediis injuriis, & tempestatibus inconcussam servaverunt, ut videre est in sancto Iob, Davide, Joseph, Tobia, Apostolis & Martyribus; qualiter eis Dominus adfuerit, adjutor in tribulatione fortissimus, & liberalissimus in se sperantium remunerator.*

Hoc documentum tradit Sanctus Paulus, dum inquit: *quæcunque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam, & consolationem scripturarum, id est, Sanctorum, qui nobis in Scriptura facta proponuntur, Spem habeamus: hinc igitur inferre licet ex mente Apostoli, non unam aut alteram, sed omnem, Scripturam sacram à Spiritu sancto, spei nostræ, in laboribus, & persecutionibus, rebusque aliis desperatissimis excitandæ & animandæ esse destinatam.*

Idcirco quoque nominatur Deus spei, ut in eum, tanquam scopum etiam in adversitatibus nostris tendamus, quem ex fide scimus, non solum DEUM nostrum esse, sed Deum spei, qui nunquam deest sperantibus in se, qui fidelis est, verus, Iustus Sanctus, talisque in quem quisquis sperat, non confundetur.

In patria est Deus, sed Deus possessionis nostræ, in hac mortali vita ad nostram consolationem seipsum Deum spei, vocare dignatur, sicque dicit Apostolus: *DEUS autem spei replet vos omni gaudio, & pace in credendo, ut abundetis in spe: ubi etiam ponit exercitium fidei, tanquam medium præcipuum, ad spem in nobis augendam.*

Excellenti hæc, & firma spe, Sancti facti sunt fortes in tribulationibus, ad labores magnanimi, & ad omnes mundi, carnis, & demonis insulsum infringendos potentissimi, adeo ut audeat dicere Apostolus: *omnia possum in eo, qui me confortat*; tam enim firmiter innitebatur verbo, & potentie Omnipotentis, ut certa fiducia auxilii ejusdem, ipse quoque sibi omnia posse videretur.

Verumtamen quanto amplius in Sanctis reficit fiducia in DEUM, qua, quasi animoso impetu ad omnia pro honore Dei agenda, & tolerantia animantur, tanto etiam amplius de seipsis diffidere norant: sciunt enim (quamvis experientia jugi non convincerentur imbecillitatis propriæ) Spiritus sancti sententiam: *maledictus homo, qui confidit in homine, & ponit carnem brachium suum; & quod Apostolus inquit: Sed ipsi in nobis fuerunt resurrexerunt morti habuimus, ut non simus fidentes in nobis, sed in DEO, qui suscitavit mortuos, & vobis non quod sufficientes simus cogitare aliquid à nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.*

Notandum porro circa quatuor præcipue spei virtutem versari primum circa beatitudinem futuram, & media ad illam obtinendam necessaria; secundum, circa remissionem peccatorum, quæ spei fructum impediunt: tertium, circa imperatorem & exauditionem orationum nostrarum: quartum denique, speramus auxilium, & protectionem Dei in tentationibus, & periculis. Ad quæ omnia spei virtus se extendit, in illoque adjutore magis perficitur, quam viva fidei exercitio, modò tradito, & infra tradendo, cum de exercitanda fide in oratione, & tribulationibus agemus.

Verum multi è medicina hauriunt venenum, cum de misericordia DEI, & Passione Christi Domini præsumere omnia libertate in vitia proni ferantur: scite debemus talem debere esse spem nostram, ut divina auxiliante gratia, simul annitatur bonis operibus insudare, & hoc in omnibus ferè docet Scriptura facta, *sacrificat sacrificium iustitiæ, & sperate in Domino, Salvator noster ait: querite primum regnum Dei, & iustitiam ejus, & hæc omnia adficiuntur vobis, ut igitur secura sit spes, bonorum operum iustitiam tanquam verum comitem secum habere debet.*

C A P V T X V.

Quantum accendat divina majestas in amore vivæ fidei exercitium.

VNum ex præcipuis impedimentis, quæ hominem à Cordiali divinæ Majestatis amore retardant, est naturalis illa animæ in corporalis materie villatæ immersio, ut nequeat quidam

Thom

Oper

quam intellectu concipere, nisi per imagines rerum sensibilem, sine quibus quoque non facile ad amorem accenditur, neque res spirituales quamquam multo ceteris nobiliores, valet apprehendere. Cum ergo DEUS sit Spiritus altissimus, & purissimus, & infinite omnes creaturas excellens, neque ab intellectu humano imaginabilis ad normam eorum, quæ in terra amantur, maximam difficultatem experitur homo ad divinæ Bonitatis amorem concipiendum: crescit arduitas, ignorantia perfectionum, ac proprietatum divinarum, quæ, quia illa majestas omnem intellectus nostri capacitatem infinitè transcendit, nequaquam ab homine cognosci possunt.

Nillum porro huic malo remedium inveniri potest efficacius, & excellentius, quam vivæ fidei exercitium, quæ aciem humanam sublimius divinæ cognitioni proportionatam elevat, clarè depingens, & demonstrans proprietates, & conditiones, ad Deum totius visceribus adamandum impellentes: Quid enim nobis appetitius manifestat DEUM infinite esse dignum omni servitio, honore, & amore, quam fides: hæc nobis ob oculos ponit DEI potentiam, Bonitatem, Misericordiam, Pulchritudinem, Suavitatem, Sapientiam, aliasque perfectiones, quæ simul junctæ, & singulæ cor hominis elevat, & post se mirabiliter abripiunt.

Specialiter tamen Christiani voluntatem ad amorem inflammat fides Incarnationis, & tam dolorosæ passionis, ceterorumque mysteiorum redemptionis nostræ, quam in carne mortali consummavit unigenitas DEI Filius.

Tria etenim amorem alicujus personæ causare solent. Primum Bonitas. 2. Beneficia: tertium Amor quo erga nos afficitur, quæ ita in JESU Christo reperitur, ut nec Bonitatis, nec Beneficiorum, aut amoris demonstratio ulla major excogitari possit.

Bonitas quippe immensa fuit, quæ tam intimam DEI cum humana natura communicationem, & unionem efficit. Beneficia incomparabilia, cum ipse Filius Dei unigenitus nobis datur, cumque illo, & per illum incomprehensibiles donorum, gratiarum, ac æternarum promissionum thesauri: Amor Christi erga nos, ut fides docet, ardentissimus fuit, à quo ad tales deductus est extremitates, ut hominibus, quorum gratia susceptæ sunt, incredibiles videantur, quæ omnia, rapidissimæ ignis scintillæ sunt concremantæ cor nostrum ardentissimo amore DEI sumamè amabilis, ac tantæ benefactoris & amatoris nostri.

Hinc ponderando Charitatem, & amorem Dei erga nos maximum, exclamat Apostolus: *2. Cor. 5. Charitas enim Christi urget nos, & pro omnibus mortuus est Christus: ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est*: sentiebat enim se Apostolus non solum invitari, sed etiam compelli, & violentari ad amorem, Charitate Christi Domini, & merito: nulla enim alia remelius amorem compensare possumus, quam amore, & aliquatenus satisfacere obligationi quam habemus erga Dominum, nisi ipsius præceptum *Matt. 22. adimplendo: diliges Dominum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua*: ut nihil in nobis sit, quod non totum in amore Dei occupetur, non osecitauer, sed cum toto animi ferventis annis, & contentione.

Singula hæc Christi Domini amoris demonstratio, validissimè quoque hominem ad capitale peccati, quod tantæ bonitati adversatur, odium, & abominationem excitat, ubi enim clarius ex-

pressam gravitatem peccati, & excellentiæ amoris Dei, contemplari licebit imaginem, nisi in ea, quam certissimo fidei penicillo depictam videmus, unigeniti filii Dei incarnatione, & morte crucis, ignominia, ac doloribus plenissima.

Vbi & cernere erit innocuorum, ac tenerrimorum ejus membrorum flagellationem acerbissimam, fœdam conspersionem, colaphos, & verbera tremenda, crudelissimam spinarum coronationem, irrisiones despectusque tantos, ut Barrabâ vilior publicè ab omnibus proclamaretur, quæ omnia patientissimè ac voluntariè pro nobis sustinuit Agnus innocens, ut nos à peccato mundaret, & crearet sibi populum acceptabilem, *sectatorem bonorum operum.*

Quæ si vera sunt, ut sunt infallibili fide verissima, quodnam remedium concipi potest fortius, aptiusve ad mentem humanam medullitè instillandam execrationem vitii, & summæ bonitatis amorem? quidquid enim usquam conscriptum est, vel conscribi unquam poterit, ad ista duo ordinari necesse est, ad divinæ charitatis persuasionem, & turpitudinis peccati abominationem.

Omnis tamen simul, non ita valent peccati maculas, & divinæ charitatis incendia demonstrare, sicut mysterium Passionis, & Incarnationis, Filii Dei quandoquidem sine temeritatis nota dicere possumus, etiam si Deus tota sua omnipotentia, & Sapientia incomprehensibili, aliquo præclaro facinore, vel si dicere liceat, philtro, aut veneficio homines ad sui amorem attrahere voluisset, & ad cognitionem dignitatis virtutum, & enormitatis peccatorum perducere, non apparet amplius agere potuisse, quam quæ in eum finem de celo ad terram descendens, tandemque cruci affixus egit, & perpeffus est.

Nam quamvis libri multiplices, & voces, & voces multatæ prophetarum, & fabrica mundi hujus, enarraverint multa divinæ magnitudinis encomia, omnia tamen in comparatione libri hujus vivi Dei, amore hominum ex virgine natæ, & in cruce mortui, picta sunt, & umbratica.

CAPVT XVI.

Fidei praxis circa amorem proximi.

Fidei doctrina est, *Diliges proximum sicut teipsum*, omnem quoque scripturam, & quidquid Christus fecit, aut docuit ad amorem Dei, & proximi ordinari: Nam, ut inquit Apostolus, *plenitudo legis est dilectio*. & Christus Dominus: *In his duobus mandatis universa lex pendet, & Prophetia.*

Ad dilatandum igitur corda nostra, viva, & sincera proximi dilectione, fidei in primis oculis aperire debemus, & aperto ore, attrahere ignem ardentissimum pectoris JESU Christi, qui tam ardentè erga animas mortalium exarsit, ut amor hominum eum è sinu Patris ad MARIÆ traxerit uterum, & tanta in assumpta natura pati impulerit, sic enim fides docet, dicente Salvatore: *ego veni ut vitam habeant, & abundantius habeant.*

Cum igitur luce fidei tantum Christi erga animas amorem videamus, si veri, ac legitimi æstimari volumus amici, & filii JESU Christi, ipsi quoque intus eas visceribus amate debemus.

De Sancto Francisco scribit sanctus Bonaventura, *Lib. 1. vitæ ejus, non se Christi reputabat amicum, nisi animas foret, quas ille redemit, salutem animarum nihil præferendum esse dicebat: eo maxime probans, quod unigenitus DEI pro animabus dignatus fuerit in Cruce pendere.*

Sancta Catharina Senensis, cum quadam die

JESU
CHRISTUS

ut Deus sit, in omni, in
diverfibus nobis
immo, non solum DE
in fidei, qui magis
dilectus est, verus, justus
quis sperat, non
eus possessio non
nostram consolatio
dignatur, hoc
in fidei repleat, hoc
abundantia in fidei: ubi
tanquam medium
augendam.
, Sancti fidei sunt
magis, & ab omni
de demonis infestis
ed ut audeat et dicere
, qui me confortat, &
verbo, de potentia
a auxiliis ejusdem,
ideetur.
ius in Sancti cre
ali animo impo
genda, & toleran
plus de fidei de
amvis expectantia
vilitatis propria
aliquid homo, qui
brachium fuit
vult in nobis, ut
on finem salutem
tuis, & ideo, au
aliquid à nobis, sed
(C)

or precipit
eati in ment
dam necessit
ccationem, quæ
, et ca impet
um nostram
ium, & pro
& periculis, ad
nulloque ad
fidei exercitio,
cum de exerci
tationibus ag
nt venenum,
sione Christi
te in vita pro
debere esse
e gratia, si
dare, & hoc
ca, sacrifici
ue, Salvator
Dis, & just
i, ut igitur
n justitiam
habere de
V,
at in amo
que ho
tis amore
corporalis
eat quid
quam

revelasset ei Dominus pulchritudinem, & splendorem animarum sanguine IESU Christi redemptarum, ita salutis earum amore, & zelo incensa fuit, ut diceret, tanta est dignitas & pulchritudo animarum, ut labor nullus quantumvis maximus, earum dignitati valeat comparari.

Quis porro labores, & difficultates quas Sanctus Paulus, & Apostoli, alique Sancti quam plurimi, pro bono animarum passi sunt, enumerare sufficiat? plena sunt sacrae Scripturae eloquia, & historiarum Ecclesiasticarum monumenta, praclarissimis charitatis proximi exemplis: ubi videre est, quantis se viri sanctissimi exposuere periculis, quanto fervore in remotissimas extraneasque regiones peregrinari, quanta magnanimitate in medio Haereticorum, Gentilium, & Barbarorum sicut agni inter lupos versati, commoditates, & quietem propriam pro salute proximi, animarumque profectu in sudores, pericula, & immensos labores commutarint; maximè verò quanta fortitudine, & Spiritus Sancti robore vitam suam libenter pro fide, & proximorum salute impenderint, quod illustrissimum est, & firmissimum inventis zelus, amorisque, ac charitatis excellentis testimonium; *major enim hac dilectionem nemo habet, ut animam suam ponat quis pro amicis suis.*

Nascitur praeterea in servis Dei amor & aestimatio animarum, ex ferventi desiderio sanctificationis divini nominis, ut DEUS ab omnibus cognoscatur, glorificetur, laudetur, ad ametur: etenim cum fidei veritas ostendat, DEUM infinitè omni creaturarum amore dignissimum, ipsaq; eum ardentissimè amant; nequaquam patienter sustinere valent tantum, talemq; DEUM, non ita, ut meretur cognosci, & amari; sed immensa ipsius beneficia, ab innumerabilibus hominibus idololatricis, aliisque erroribus excaecatis ignorari, & ab ingratia contemni.

Effectus hi sunt Fidei vivae, & amoris divini, qui cum semel cor fervorem Dei possiderit, mirum est, quantum eos excrucient peccata in Deum admittit; cum enim videant, & cognoscant, quam graves, & enormes sint offensae innumerabiles, quas in Deum quotidie homines audent committere, fidei acie, execrabilem illam rebellionem unius peccati mortalis, adversus divinam majestatem, & infinitam creaturae in Creatorem suum injuriam, clarè perspicentes, succenduntur zelo salutis animarum ardentissimo, ad destruendum & debellandum, quantum in se est, tam grande peccati malum.

Non minus etiam commoveri solent viscera charitatis, & commiserationis, in Sanctis Dei, perspicaci intuitu damnorum & calamitatum incomparabilium, in quae demeritae sunt per peccatum animae: vident enim lumine fidei, Deo inimicas, omni abominatione turpiores, omni spurcicia fetidiores, aeternis inferni poenis addictas, & medullitus tantis condolentes malis, eas eruere satagunt, ut dum CHRISTVM Dominum, Vivae Fidei oculis in proximo considerant, secundum quod ipse dixit: *Quod fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis*; hac fidei veritate, omnem animarum necessitatem sive temporalem, sive spiritualem, Christi Domini necessitatem arbitrantur, quidquid ad earum consolationem, & salutem pertinet, strenuè procurant.

Hinc verorum Christianorum in operibus misericordiae sollicitudo, quia in egeni & mendicis habitu, Christum Dominum latentem aspiciunt: qua Fidei vivacitate S. Martinus adhuc Catechumenus Christum Dominum divisa veste con-

textit; & S. Franciscus non sine miraculosa sanitate, Christum Dominum in leprosis excolabatur, illud recolens Prophetae de Messia vaticinium: *Et nos putavimus eum quasi leprosum, & percussum à Deo & humiliatum.*

Dignitatem praeterea animarum admirandam convincit, pretii, quo redemptae sunt, valor infinitus: nam, ut inquit Sanctus Petrus; non corruptibilibus auro vel argento redempti estis, sed pretioso sanguine, quasi agni immaculati Christi, & incontaminati. Memento ergo homo & pondera dignitatem tuam, & à tam Sapiente mercatore tanti aestimatum, tam sublimi pretio redemptam animam, noli mundanarum mercium vanitatibus, degeneri conversatione commutare: In hanc rem est, quod Sanctus Augustinus dicere solitus erat: *Cum cognovissem animam meam pretioso sanguine unigeniti filii Dei esse redemptam, nolui eam amplius pro ulla re exponere venalem.* Similiter hac ratione perspicere licet, quanti proximum, etsi vilissimum forè mancipium, aestimare debeamus, quem Dominus noscitur IESUS Christus tanti fecit, ut non dubitaret pro eo manibus tradi nocentium, & crucis subire tormentum: quantumque ab omni scandalo, & peccati, praesertim mortalis, occasione cavere, ne animae fratris nostri occideret effectus, pretiosum Christi Domini sanguinem effundamus in terram: si enim aurum est, quod auro aequivaler, sanguis Christi est, quod Christi Domini sanguine constitit; qui profectò impudenter crudelissimè in terram profunditur, cum in interitum anima precipitur.

Hinc quoque valorem gratiae & charitatis, gloriaeque aeternae colligere poterimus, hec enim omnia, magno isto Sacrosancti, & divini Sanguinis pretio comparata sunt, in caeque causam nec Spiritus sanctus fuit datus, nec apertae caeli januae, anteq; iam pretium istud dolo-rosissima sanguinis effusione persolutum foret.

C A P V T XVII.

Praxis Fidei pro oratione vocali, & mentali.

Ratio duobus modis fieri solet, vocaliter, aut mentaliter: utriusque ritum in modum huiusmodi servavit.

Sanctus Augustinus *Serm. 36. de verbis Domini* fusè probans, fidem esse fontem orationis, inter cetera sic ait: *si fides deficit, oratio perit*; & ut ostenderet fidem fontem esse orationis, nec posse iterum, ubi caput aquae siccat, adjunxit atq; inquit: *modo autem invocabunt, in quem non crediderunt. Ergo oremus credamus, & ut ipsa non deficiat fides, qua credamus, oramus, fides fundat orationem, fusa oratio fides in petra firmitatem.*

Verum cum plurima, & clarissima suppetant Sancti Evangelii in hanc rem testimonia, frustra laboramus in quaerendis Sanctorum Patrum sententiis.

Primum enim docet nos fides orationis necessitatem, cum enim sine Deo nihil possimus, & Apostolus docente non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis quasi ex nobis, restat sola oratio, per quam divini favorem auxilii ad bene operandum impetrare possimus: idcirco inculcabat Salvator noster, oportet semper orare, & nunquam desistere. *Et vigilate itaque omni tempore orantes, admo-*

Matt. 25

Quod fecistis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis

hac fidei veritate, omnem animarum necessitatem sive temporalem, sive spiritualem, Christi Domini necessitatem arbitrantur, quidquid ad earum consolationem, & salutem pertinet, strenuè procurant.

Hinc verorum Christianorum in operibus misericordiae sollicitudo, quia in egeni & mendicis habitu, Christum Dominum latentem aspiciunt: qua Fidei vivacitate S. Martinus adhuc Catechumenus Christum Dominum divisa veste con-

admonens, ut omni tempore, semperque oremus, ut nunquam a cordibus nostris exulet oratio, cum enim tanta nos undique circumstant mundi hujus pericula, continuo orationis excubiis insistere oportet, ne adversariorum insidiis incauti opprimamur.

De tribus orationis partibus, & primo de elevatione mentis in DEUM sive presentia DEI.

§. 1.

Quia verò tres sunt orationis partes; prima Elevatione mentis in Deum, sive in Dei presentia constitutio: secunda rerum divinarum gratia, & pia animi affectione meditatio: tertia petitio; nostrum erit ostendere qualiter unamquamque illarum fidei praxi adjuvare valeamus.

Imprimis igitur, ut faciliori negotio nostrum in Deum elevemus, efficitur fides, qua certè credimus Deum ubique, & in omnibus rebus presentem, ut non necesse habeamus in cælum ascendere, aut aliò commutare, quandoquidem immensitate sua cælum & terram repleat. Significare hoc voluit D. Samaritanæ, cum dixit; veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. In spiritu sive voluntatis fervore, & veritate, fidei nimirum, qua DEUM ubique, & non solum in templo Ierosolymitano presentem agnoscant.

Stabit quoque plurimum animum in Dei presentiam elevatum, fides illa, qua docemur, quod non longe sit DEUS ab unoquoque nostrum, & quia in ipso vivimus, movemur & sumus, ut inquit Apostolus, significans Deum magis in nobis esse, quam ipsi in nobis simus, & quod intemè in centro sit animæ, in qua experiuntur contemplativi capacitatem immensam, quam DEUS inhabitat. Multum profectò valet hæc fidei doctrina ad continendas animas in reverentia, & puritate, in conspectu tantæ majestatis intemè nobis presentis, & unitæ, ad quam in omnibus necessitatibus nostris recurrere possumus, intra nos ipsos in templum Dei vivi confugiendo, ut ibi cum Moyse ad deserti interiora recollecti, coram Deo necessitates, & miseras nostras representantes, consilia salutaria in dabiis, & auxilia opportuna in tribulationibus impetremus; prout inquit Sapiens: In oratione consistebit Domino, & ipse diriget consilium ejus, & disciplinam, & in abscondito consiliabitur.

Solutium fidei magnum est: non movet hominibus sua, ut loquatur Domino, & exaudit Dominus; quia ipse, ut inquit sponsa, stat post parietem nostram: neque potest non audire verba cordis nostri, & habemus in medio cordis nostri Consiliarium fidelissimum, & amicum potentissimum, ad quem accessum habemus omni hora, & loco, in omnibus difficultatibus, & negotiis multis, & paucis, magnis, & parvis.

De meditatione, qua est secunda pars orationis.

§. 2.

Secunda orationis pars est meditatio, quæ est Consideratio earum rerum, quæ vel ad amorem, aut timorem Dei, vel peccati detestationem commoveat, ut iis quasi stimulis excitetur voluntas, vel ad affectum boni, aut abominationem mali.

Huc reduciuntur contemplatio perfectionum divinarum, & earum, quæ Deo auctore in creaturis coruscantes, creatoris sui laudem annuntiant, quibus omnibus nihil æquè letare potest, quam ex-

citata fidei notitia, eorum præsertim, quæ Christus Dominus nostri gratia, & amore fecit, & pertulit, aliorumque mysteriorum redemptionis nostræ, nec non divinarum perfectionum, quæ clarissimè in sapientia incarnata resplendent, veluti superius dictum est, cum de viva fide circa articulos creationis, & redemptionis nostræ ageremus.

Circa 3. orationis partem, qua petitio est, fidei praxi.

§. 3.

NUM ex præcipuis adjumentis tertiæ partis orationis, sive petitionis est fides viva; ut clarè colligitur ex verbis Christi apud Mattheum, omnia quacumque petieritis in oratione credentes, accipietis. & alibi; si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis monti huic, transi hinc illuc, & transibit.

unde inferunt Sancti Doctores, unam ex præcipuis conditionibus orationis, ut post illa impetret esse vivacem istam fidem: adeo, ut in petitione magis necessaria sit viva fides, quam sine viva fide charitas: & clarum est, quandoquidem multi peccatores fide hac, maxima à Deo obtinere, ut videre est in Publicano, Maria Magdalena, Filio prodigo; iustis vero ea destituitur multoties, quæ petunt denegentur. Ratio est, quia impetratio non in meritis petentis, iustitia, aut amicitia fundatur, sed in mera liberalitate, & benignitate Dei, verboque promissorio, quo se iis daturum obtinere, qui cum sincera humilitate, & fide oraverint: sicque oratio, ut inquit S. Th. innisitur principali ter fidei, quantum ad efficaciam impetrandi.

Et ob hanc eandem causam idem S. Doctor alibi asserit impetrationem miraculorum fidei effectum esse; ut hoc modo magnarum gratiarum à Deo obtentio, miraculorum perpetratio, ex natura sua vivæ fidei correspondeat & non charitati, aliisque virtutibus, quæ tamen magnoperè adjuvant: multum n. valet deprecatio iusti, & amicitia, neque ordinariè aliis DEUS dona sua elargiri solet; ipsa tamen fides est, quæ impetrat, & ita quidem, ut doceant Theologi, infallibiliter impetrare debere sive iustus sit, sive peccator, quisquis fide ista viva Deum rogaverit; sic etiam S. Chrysost. super jam citato Matth. loco sive iustus sit, inquit, sive peccator, de omnibus equaliter loquitur.

Quæ profectò primò quidem magna est & præclara fidei prærogativa; tum etiam excellens admodum divinæ benignitatis demonstratio, quæ neniini misericordie suæ fores claudit. Denique magna iustorum & peccatorum consolatio, cum certam sibi promittere possint DEI clementiam; quoties viva fide ad eam accellerint. Distingui tamen oportet fidem hanc impetratoriam ab ea, quæ divina quidem est, sed solum speculativè credit DEUM benignissimum, & misericordissimum, & omnia quæ petierimus, concedere omnipotentia sua valentem, sed insuper adeo vivax esse debet, ut promissioni innixa divinæ, excitet certam ac firmissimam fiduciam, quidquid petierimus impetrandi.

Quia verò ista fiducia filia naturalis est fidei vivæ, eoque loca & comes individua, idcirco fidei vivæ gratiam impetrandi attribuimus, cum omnis obtinendi fiducia in fidei vivacitate radiceatur. De hac fide loquebatur Christus Dominus apud Marcum, cum dixit: quicumque dixerit monti huic tollere, & mittere in mare, & non hesitaverit in corde suo, sed crediderit, quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei.

Sic legimus de Sancto Francisco, quod cum dixerit, quod cum

duobus

Matth. 6. 21.

Matth 17

2. 2. 9. 23.

art. 15.

ad 3.

De precat. q. 6.

art. 9.

homil. 18.

Marc. 11

IESU

PIET.

fine miraculosa... in leprosis... trophæz... arimus cum... a Deo &... nimirum admirand... empta sunt, valio... Sanctus Petrus;... redempti... immaculati Christi;... ergo homo & pondo... tam Sapiens micro... sublimi petio... mundanarum mero... conversatione con... quod sanctus Aug... cum cognovisset an... unigeniti sui Dei... pro illa ut expon... tione perspicua, in... simum fontem man... quem Dominus... cit, ut non dubit... tiam, & crucis sicut... omni scandalo, &... occasione cuent, o... res effecti, preno... nem effundam in... quod auto equivo... Christi Domini... ctedo impudenc... ditur, cum in in... ita & charitas, v... emus, heretico... sancti, & divi... ant, in eaque... datus, nec spe... titium istud do... perfolutum sub... XVII. ali, & mentali, Toler, vocaliter, m in modum... de verbis Domini orationis, inter... & ut ostendat... nec posse iten... tate atq; resp... tim... a creditur... Cap... fides, que... oratio fidei in... S. Paul... ma suppetat... monia, fructu... Patrum seu... mentis... tionis neces... q. 4. ossimus, &... egi, are absp... o, perquam... ndum impe... Salvarior no... nam deserv... e orantes, Luc. 2. admo...

duobus annis gravi & molesta tentatione ita di-
vexaretur, ut quietis omnis expertus, omnique solatio
defectus, lata Fratrum conversatione abstrah-
tus viveret, cum vice quadam pro liberatione
orasset, vocem audisse: *O homuncio, si haberes tan-
tam fidem, sicut granum sinapis, diceres monti tenta-
tionis huius, transi, & transiret: quo monito, cum
S. Pater fidem vivificasset, mox tentatio, & tribu-
lacio vento citius dissipata evanuit.*

*Qualiter vivam impetrandi fiduciam meritis vacui
concipere possumus. S. 4.*

Sed statim dicit aliquis: quis hominum tan-
tam in se fidem, & fiduciam excitare audebit;
cum ita pleni simus peccatis, omnique meritorum
genere inanes & vacui? Resp. nunquam deficere
merita Christi Domini, ad quae liberè confugere pos-
sumus, quandoquidem testamento, in morte &
languine confirmato, haeredes nos fecerit om-
nium meritorum, & laborum suorum: sicut enim
de caelo pro nobis in terram descendit, ita quoque,
quidquid à primo instanti incarnationis, in pu-
rissimo beatissimae MARIE virginis utero (in
quo ita plenus gratia & gloria fuit ac modò est in
caelis in sinu Patris) usque ad ultimum spiritum è
cruce in manus Patris commendatum meruit, &
passus est, totum in nostram cessit utilitatem.

In hac thesauri abyfso, fundatur fides & con-
fidentia nostra, quae cum viva est, totam istam æ-
terni testamenti hereditatem, & substantiam
propriam, nihilominus peculiarem efficit, eamque
Patri aeterno offerens, auxilium, & gratias, per dul-
cissimum, & unigenitum Filium, Patrem, Ad-
vocatum, Sacerdotem, & Regem nostrum fidu-
cialiter petit, & impetrat: sic enim Christus Domini
promisit, dicens: *si quid petieritis Patrem in nomine
meo, dabit vobis.* Quid enim aliud per nomen JE-
SU intelligere possumus, nisi ipsius merita, cum
nomen ejus sit JESUS, id est, Salvator & Re-
demptor, quod certè constitit ipsi immensis la-
boribus, & doloribus, quibus salvationem, & re-
demptionem nostram meritus est, Petere ergo in
nomine JESU, est petere intuitu meritorum, quae
pro nobis egit, & passus est JESUS, & Salvator
noster.

Advertere similiter licet, ut simul infinito pas-
sionum & meritorum Christi Domini cumulo,
paucillum etiam, quod est nostrorum laborum,
adjungamus, & tam excellenti unione nobilita-
tum, simul offeramus Patri aeterno. Quod signifi-
ficare voluisse videtur Apostolus cum dixit: *Omne
quodcumque facitis sive in verbo, sive in opere, omnia in
nomine D. JESU Christi facite,* quasi diceret: verba,
& opera quaecumque facitis, meritis, & sanguini
Christi Domini conjungite, non solum ea in ipsi-
us gloriam dirigendo, sed insuper in ipsius nomi-
ne, id est, innixi virtuti sacrosanctae passionis, &
sanguinis Domini nostri JESU Christi; ut cum
gratiarum actione pro tam praestanti debilitatis
nostrae fulcimento, tantorum Christi D. merito-
rum comitatu, ad divinum valorem, & pretium,
nostra quoque eleventur.

Verum ut redeamus ad motiva, quae fiduciam
nostram roborant, & fortificant non, solum ha-
bemus hereditatem immaccessibilem meritorum
Salvatoris nostri, sed advocatum habemus, &
Summum Pontificem, qui penetravit caelos, JE-
SUM, in quo aeterno Patri benè complacuit, qui
in conspectu Divinae majestatis sacrorum vulne-
rum exhibitione, semper postulat, & interpellat
pro nobis, per quem habentes fiduciam acceden-

di ad thronum gratiae, fatigari non debemus; sed
sapientissimè merita, labores, & dolores mediatoris
nostri, pro nobis DEO offerre.

Et licet frequentissimè labatur homo, plurimi-
que alii in nomine isto de innumeris necessitati-
bus remedium quarant, nequaquam tamen ani-
mo concidere oportet, quali aut his patientia la-
deretur divina, aut meritorum Christi exhaustirentur
abyfso: quantumcumque enim magnis importu-
nitatibus, & frequentibus petitionibus, etsi su-
per arenam maris innumerabilibus, sollicitemus
in Christi nomine, nunquam tamen aude de-
trechabit: ille enim quantumcumque multae sint,
finitae manent, merita autem summi sacerdotis
nostri sunt infinita: sicque licet jugiter in omnibus
mundi altaribus, divinisque officis, orationibus,
& petitionibus, quae omnes mentis Christi con-
cluduntur, per JESUM Christum, tot personae vo-
ces, & infinitè amplius petitionarent, & mille mil-
lies nomen istud sacrum allegaretur, & reperetur,
nequaquam tamen divinis auribus radio aut
molestiae forent, sed sacrificium perpetuo accip-
tum, & placabile.

Quis igitur tot tantisque orationis munimen-
tis instructus, irrefragabili divinae promissionis
affecturatus, infinitis meritorum Christi thesa-
uris, ipso Christo Domino advocato, & pontifice
nostro apud Patrem, causas suas diffidere aude-
bit? & non potius cordialissima fiducia & viva-
cissima fide effundet in conspectu Dei orationes
suas.

*Vnde fides viva tanta in impetrando efficacia, & de
orationis instantia. S. 5.*

Ratio una ex praecipuis tantae efficaciae vive
fidei est, quia haec secum adducit firmam di-
vinæ bonitatis, & misericordiae fiduciam, quae
praecipuè DEUM honorificamus, & glorifica-
mus, cui maxime proprium est glorificantes se
glorificare.

Pro cuius rei intellectu sciendum est, duobus
modis rem aliquam laudari. Uno verbis: Altero
operibus. Medicus Theriacam extollit plurimis
verbis, virtutem ejus amplificans adversus om-
nis generis venenas; sed amplius tacendo laudat,
qui se à vipera coram aliis mordeat, & insinuat
permittit, ac deinde adhibito medicamento san-
nat: clarum enim est, quanto certius huic, quam
isti fidem adhibere debeamus, cum non absque
solido fundamento, sed rei experientia, alium
inanibus verbis res appetiendi modum, longè
anteceat.

Porrò fides orationis, hoc potiori modo di-
vinæ bonitatis, & misericordiae abyfsum mirum
in modum glorificat, cum in mediis periculis &
militia mundi hujus, ster hac fiducia securus, &
hilatis spiritualis agonothea, audacter prochi-
mans si consistat adversum me castra, non timebit
cor meum: si exurgat adversum me praelium, in hoc ego
sperabo.

Hac fiducia roboratus ardua quaeque pro Dei
honore aggredi non veretur, qualiter fide obtu-
lit Abraham Isaac, cum tentaretur; & Apostoli,
alique Christi Domini: fideles Ecclesiae primiti-
vae, & reliqui post ipsos; qui singulari divinae
bonitatis fiducia, & securitate, quae nunquam in se
sperantes derelinquit, universa, quae habent dele-
runt, & dant pauperibus, ipsique se laboribus, &
necessitatibus, Christi amore exponunt.

Pauci sunt etiam inret virtuosos, qui ad hanc
fiduciam gradum conscendunt; illique profectò
beati,

THEO

Operum
T. I.
O. I.

Coloss. 3.

psal. 11.

Legen-
das de
hoc tri-
fici per
fectio-
nari N
Domen-
a Je-
Maria,
qui tr
pariter
operes
mea
bi plu
es recu

beati, inter quos numerari non immerito potest Chananea Evangelica, dum inter tot Domini repullas, non tamen animo contracta diffidit, sed inigni fiducia, nunquam defaturam sibi divinæ bonitatis misericordiam vivacissimè credidit, hinc à Domino laudata audire meruit: *O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut vis.* Tota ergo im-

petrandi difficultas, & defectus ex defectu vivæ fidei, quam Christus D. exigit, originem habet, ut clarè admodum explicat Sanctus Hieronymus, *non orarem, inquit, si non crederem, sed si crederem illud cor, quo DEVS videtur mandare, manibus tenderem peccata, genas lacrymis rigarem, corpore inborrescerem, ore pallerem, facerem ad Domini mei pedes, eosque statu perfunderem, crine tergerem, & herem certe trunco Crucis, nec prius dimitterem, quam misericordiam impetrarem, hincque S. Hier. Viva hæc fides in S. August. in hortio ita vixit, tantaque quodammodo vi DEUM devicit, ut Augustinum peccatorem, tantum effecit Sanctum.*

Hæc quoque pollebat S. Gregorii Nazianzeni foror, quæ, ut ipse testatur, cum non prius se caput suum ad altari dimissuram denunciasset, quam sanitatem obtinisset, statim liberatam se morbo sensit. Sed & sanctissimæ Matris nostræ THERESIÆ invicta fidei vivacitas resplendit, in multis quidem aliis, sed nominatim in hoc orationis exemplo, cum post annos viginti annorum bellorum spiritualium, post communionem, ante Crucifixi imaginem, magna fide, vitæ mutationem confidenter postulans clamare cepit: *Domine non discedam hinc, nisi prius concesseris mihi, quod peto* 3 qua certè fidei nobilitate, quod viginti annorum spatium nequiverat, uno momento obtinuit.

Ac denique plurimi SS. hæc fide viva cum Deo quasi luctati sunt, sicut Jacob, nec dimiserunt Dominum, nisi benedixisset eis.

Instantia, & perseverantia hæc orationis est, secundum fidei doctrinam medium efficacissimum, ad Dominum devincendum, ut ipse nos in Evangelio docet, exemplo viduæ, quæ orationum suarum importunitate, & perseverantia, quod antea nequiverat, tandem obtinuit: & alterius amici, qui ab amico media nocte tres panes commoda: o postulans, idcirco, quia rogare non desistit, desiderio suo non est frustratus.

Verùm etsi dicamus fide viva omnia, quæcunque petimus obtineri, nequaquam tamen excludere volumus alias orationis conditiones à S. Thoma traditas, ut sunt humilitas, perseverantia, & spiritualis necessitas.

CAPVT XVIII.

Pro tribus orantium statibus fidei praxis.

Legendus de **T**Res sunt eorum, qui oratione exercentur status, sive gradus, Primus incipientium, Secundus proficientium, Tertius perfectorum. Qui pluri per sunt velut tres ætates spirituales, correspondentes seditionis tribus vitis, quas mystici nominant *purgativam, illustratam, & unitivam*, ut latius alibi dissectui Dominus. Sicut ergo diverso alimento educantur parva Maria, h. & vitæ perfecti: ita quoque istorum statuum qui tri- spiritualium diversa sunt exercitia, ciborumque paritio differunt: parvulus enim, qui jam orationis opere Ro- cem aspiciere incipit, lacte opus est. Proficientibus aucto stomachi calore, paululum solidiore cibis. At perfectis, solidissimo. Erit ergo necessarium, singulis fidei face præ Thom. à Jesu Oper. Tom. II.

lucere, ut quisque sibi commoda via, absque offendiulo possit progredi, & ex viridario fidei; convenientia erati suæ edulia decerpere.

Pro statu incipientium.

§. 1.

Incipientes, & qui in via purgativa versantur (quorum exercitium est deslere antea vitæ peccata, carnem castigare, penitentiam agere, & excavatione patetis amotis proprii, ad sui ipsorum cognitionem, & odium penetrare) fidei exercitio, in hoc præcipue incumbere debent, ut vera justaq; ietruina, peccati mortalit gravitatem ponderare norint, his rationibus:

1. Quia est injuria infinita, in ipsam divinam majestatem admitti.
2. Quia privat animam gratia, amicitia Dei, & incomparabilibus æternæ gloriæ bonis, ipsamque reddit DEO exosam & inimicam.
3. Quia reddit hominem obnoxium, & dignum penis inferni horribilissimis, in æternum sine redemptione tolerandis.
4. Quia causa fuit incredibilium poenarum, & intolerabilium tormentorum vniigeniti Filii DEI, quem pro redemptione, & liberatione nostrâ à servitute & tyrannide peccati, incarnati, & pati oportuit.

Hæc in statu vitæ purgativæ, fidei lance probè æstimare debet incipiens, & ex summa peccati gravitate, ejusque abominatione, intimum sui ipsius, ob gravia, quæ commisit peccata, odium concipere, sic unumque propositum non peccandi de cætero: nec non dolorosissima JESU Christi passio, cujus ipse peccatis suis causa fuit, medullitus compati.

Extimulare adhuc seipsum poterit rationibus, similitudinibus, exemplis, discursibus, excitandæ veritati, & certitudinis fidei idoneis: exemplum sit, desiderat aliquis animare se ad offensam mortalis enormi aitem ponderandam, & hæc consideratione & ratiocinatione semetipsum convinicit.

Quanto excellentior est persona offensa, tanto altius excelsit injuria, quæ in eam committitur, enormitas: sicut major est injuria in judicem commissa, quam quæ in plebeum: major nem, quæ in præsidem, ac maxima, quæ in Regem; coque amplius, quo, qui offendit vilior est, culpa aggravatur; qualis ergo, & quanta erit offensa in DEI majestatem infinitè bonam, & summam, à peccatore vilissimo perpetrata? vel sic inquires: magna est profecto peccatorum meorum gravitas, ad quorum remissionem necessarium fuit DEUM incarnari, & tam horribilia pati tormenta, mea peccata crucifixi erunt DEUM meum, quam horribilia sunt, in conspectu DEI mei, scelera mea; quæ filio ejus intulerunt crucis mortem, qualemque vindictam sumer de peccatis meis propriis in anima & corpore meo, qui talem exercuit in vniigenito suo pro peccatis alienis.

Vide & considera divinæ Justitiæ exactissimum rigorem, & peccati malitiam, tam stupendè in morte JESU Christi demonstratam. Compungere in intimis animæ tuæ visceribus, compulsionem dolorum, quibus propter crimina tua à planta pedis usq; ad verticem capitis repletus est amantissimus Salvator tuus. Quanto ergo gemitu deplorare debet peccata tua, præcavere & timere justitiam irati iudicis? quanto reipsum odio prosequi, & castigare in carne tua tantam adversus DEUM rebellionem?

Argumento similiter ducto ab æternis inferni cruciatibus sic agere poteris, Si DEUS, qui mitor dis-

de illo differt, & ubertim exponit, & nost. Joan à Is. su Maria Tom. 2. oper. suorum in lib. Scholæ oration. Tr. Statu 7. de; stat. 66.

JESU
SPIRIT.

ari non debemus, sed
de dolores mediastini
ferre.
batur homo, plurim
numeris nocentiss
quaquam tamen mi
si sur his patientia
Christi exaltatione
enim magnis impo
penitentibus, est fa
bilibus, sollicitena
tam ramen ad dicit
conque multa dicit
no sumis faceretur
et jugiter in omnia
officiis, orationibus
entibus Christi con
tot personarum
narent, & mille mil
aretur, & repetito
is auribus tadio su
cium perpetuo acco
rationis munimen
divine promissio
rum Christi thesp
ocato, & penite
sua diffidit ad
ma fiducia & vir
tu Di orationa
do efficacia, &
5.
tae efficacia vite
ducit firmam de
æ fiduciam, qua
is, & gloria
glorificantes se
um est, dicitur
o verbis: Almo
colit plurimi
adversus con
cendo laudar
, & infici prout
dica mento su
vis huic, quam
m non absque
rentia, aliam
idum, longè
ori modo di
yllum miram
is periculi &
ia securus, & p
ictet proclu
s, non tantu
iam, in vno
ne pro Dei
tri fide obu
& Apostoli,
sæ primiti
divinæ bo
quum in se
abenti dolo
ribus, &
f.
ui ad huic
e profecto
beati,

ricordissimus est, & clementissimus, peccatum mortale quod momento transit, æterna pena damni & sensus, id est, gloriæ privatione, & ignis æterni terribilibus cruciatibus castigat, impossibilis est peccati mortalis feditatem non esse maximam.

Hujusmodi considerationibus & meditationibus luce fidei in oratione excitata, voluntas movetur ad dolorem, & contritionem suorum peccatorum, abominationem sui, compassionem Christi Domini, corporis castigationem, & austeritates, quæ sunt exercitia incipientium propria.

Pro statu proficientium, ubi etiam de S. obedientia.

§. 2.

Vid. supra cit.

IN via illuminativa (cujus præcipuum exercitium est mortificare & eradicare passiones, virtuti tripartiteque inserere) vivæ fidei praxis erit, diligentertitum o-
annotate, quænam circa quasque virtutes doceat
pus part.
2.

fides, affectum ad amorem earum impellendo, sumpto prototypo actuum & exemplorum, quæ nobis in Scriptura sacra imitanda proponuntur. Exemplum utile erit in S. Obedientia; de qua inquit Scriptura S. *melior est obedientia, quam victima, & vir obediens loquetur victoriam;* quæ S. obedientiæ laudes sunt, quibus spiritualis exercitator, voluntatem ad hujus virtutis affectum movere debet, tanquam, qui hac armatura, victoriam suarum tentationum, passionum, & laborum obtinet, & in æternum triumphabit.

Præcipua tamen, quibus animus ad obedientiæ amorem excitatur, sunt ista sacratissimo Christi Domini ore prolata verba: *quis vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit:* si enim semel mentibus nostris impresserimus vocem S. obedientiæ esse vocem Christi Domini, & hanc veritatem infallibilem esse, & divinam; certum est, obedientiam nostram futuram multo faciliorem, & promptiorem; & quod non minoris æstimandum est, simplicem & cæcam.

Ad hanc virtutem consequendam, quid Scriptura sacra doceat diligenter attende: obedientiam nimirum exerceri debet, intellectum captivando simpliciter, & sine discursu, inde enim Abraham collaudat Apostolus dicens: *Fide qui vocatur Abraham obediit in locum exire, quem accepturus erat in hereditatem: & exiit, nesciens quo iret.* Sic & fide obtulit Isaac & c. Præterea in hac, sicut & in cæteris omnibus virtutibus, in vivum virtutum omnium speculum Christum Dominum intendere debemus, qui ut inquit Apostolus, *humilitavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis.*

Si velimus insuper aliqua consideratione fidei lumē suscitando, nos ad sanctā obedientiā animare, hoc vel alio modo dicere poterimus: Errare nō potest, qui ab Obedientia sanctā dirigitur; quandoquidem ipse DEUS decet; *quis vos audit, me audit;* quodnam ergo majus sanctæ Obedientiæ bonum excogitari potest, quæ securo, & certo itinere ducit ad regnum cælorum; & si Christus Patri æterno per omnia æqualis, ut nos sanctam doceret Obedientiam, Patri suo putativo & nutritio, sponso sanctissimæ matris suæ MARIÆ, gloriosissimo JOSEPH obediit, cur ergo recuso obedire ipsi DEO, quandoquidem prælatus sit ipsius locum tenens, & ejus nomine me regat & gubernet?

Istiusmodi ad virtutem stimulis nos ipsos exper-

gefacere possumus, ad junctis aliquot sanctæ Scripturæ testimoniis, in omnibus imitationem Salvatoris nostri JESU Christi, quæ scopus vivæ illuminativæ, nobis præfigentes. Considerationes quoque alias adhibere poterimus, quæ quanto infallibili fidei veritati propinquiores, aut quasi agnate fuerint, tanto etiam potentius intantum assequantur.

Ad hunc orationis statum pertinet Dei cognitio: mox enim, ut anima mortificatis passionibus, virtutibus ornata fuerit, capax redditur ad divinam majestatem cognoscendam, cui apprimè conducit scala secuta, & compendiosa divinorum beneficiorum creationis, & redemptionis generis humani, quæ nulla, præterquam fidei luce, amplius meliusque ponderari & æstimari possunt, ut latius superius à nobis explicatum est, cum de fidei exercitio circa DEUM & Redemptorem nostrum ageremus.

Pro tertio Orationis statu.

§. 3.

TERTIUS orationis status est vivæ unitivæ, quando jam anima eousque pervenit, ut extrinsecus virtus, mortificatis passionibus, virtutibus condecorata, & lumine divinæ cognitionis irradiata, pro quotidiano exercitio, & scopo habet amoris fervore in Deum se unione mediante transformare; ad quod nihil æquè conducit, ac divinæ bonitatis cæterarumque perfectio num, & beneficiorum à supræma illa majestate, nobis collatorum, grata & amorosa contemplatio, quæ luce & certitudine admirabili fides manifestat, ut diximus in exercitio fidei circa charitatem Dei.

C A P V T XIX.

Virtutis atque fidei exercitium in patientiæ tribulationum.

HVCUSQUE tradidimus modum exercitandi fidem circa virtutes Theologicas Fidem, Spem, Charitatem, circa etiam virtutem Religionis, nominatim orationem, quæ nobilissimus actus est divini honoris, quo eum tanquam Dominum, nostrarum necessitatum auxiliatorem humiliter protestamur. Restat modò, ut aliquid subjungamus circa virtutes morales, & specialiter, circa earum nobilissimas, patientiam & humilitatem.

Primo itaque, ut firmiter munici securo patientiæ in omnibus hujus vitæ tribulationibus & laboribus constemus, fides baculus & sulcum est firmissimum: si enim attente consideremus, reperiemus totam Scripturam sacram à Spiritu sancto ad nostram patientiam roborandam esse ordinatam, quæcumque enim scripta sunt, ut inquit S. Paulus, *ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus.*

Tanti æstimat DEUS patientiam, ut eam tanquam scopum Scripturæ suæ præfigat, neque hoc solum, sed insuper seipsum appellat *DEUM patientiæ, & solatii, & spei;* ut nos ad eas virtutes sectandas, fortius animaret. Prius vocabatur *Deus Abraham,* nunc vero postquam affixus fuit Crucis, vocatur *Deus patientiæ,* & eorum, qui patiuntur, ut non desponderemus animum in laboribus: ipsi enim adjuvabit nos, & patientia firmabit cor nostrum; *Deus vocatur solatii,* quia eadem mensura, qua immitit tribulationes admittat

Praxis fidei circa virtutem humilitatis.

Dvabus fidei veritatibus, altissimum humilitatis fundamentum jacere debemus.

Prima veritas.

§. 1.

Sine me, inquit Christus D. nihil potestis facere. Joan. 15. & Apost. quis enim te discernit? quid autem habes quod non accepisti? si autem accepisti, quid gloriaris quasi non accepisti? quasi diceret, quis in te posuit gratiam istam, aut donum, quod non posuit in fratre tuo, quo ab eo discerneris, magisque excellens, & honorabilis videris? quid habes quod alius non habet, nisi quod DEUS dederit tibi fortasse istud ingenii acumen, istud robur, gratiasque naturales, aut supernaturales, aliis non equaliter concessas: sed unde, aut à quo, an te ipso ea accepisti? nequaquam, nihil enim habes quod non accepisti, quis ergo te ab alio discernit? si à Deo accepisti, quid vanè gloriaris, quasi non accepisti? ubi sanè notandum est, non eos hic ab Apostolo reprehendi, qui bona à DEO accepta sibi attribuant, istud enim superbiae genus in intellectu, si dei lumine vel tenuiter illustratum, imo & in ipsum diabolum cadere nequaquam potest; condemnat autem Apostolus eos, qui divinæ bonitatis dona ad vanam gloriam, & estimationem propriam transferant, quasi propria forent, illique cæca benignitatis, & misericordiae Dei oblivione, sine gratitudine, & humilitate, bonorum omnium authori & fonti debita abutuntur.

Idcirco ergo, ut huic tam grandi malo lux fidei obviet, docet nos omnia dona, gratiasque continuo intuitu, quasi à DEI manu descendentes agnoscere, nostramque fateri vilitatem, qui nihil sumus, nihil habemus, nihil possumus, ut magna certitudine, & veritate cordi nostro impellum geramus: omne datum optimum, & omne donum perfectum descendere à Patre lumine. Confirmat humilem nostri ipsorum cognitionem alia etiam fidei cognitio; qua docemur, quam cæci remanserimus post peccatum, quam ad omne malum proni, & ad omne bonum reprobi, repidi & impotentes: quo discamus non nobis ipsis fidere, aut à nobis ipsis aliquid boni sperare.

Secunda fidei veritas ad humilitatem excitans.

§. 2.

Altera fidei doctrina, qua humilitatem consolidare, & fundare debemus, est peccatum mortale offensam esse contra divinam majestatem gravissimam, & æternorum suppliciorum castigatione dignissimam; quam si benè perpendat peccator, procul dubio judicabit se omni pœnâ, afflictione, despectu, & confusione dignissimum; nec cessabit ea desiderare, si non obviant; & si obvenerint, minima cordis lætitia in illis gaudere, quæ humilitatis summa perfectio est; sic ergo humilitas, ex duobus his leatuit fontibus.

Primò practica cognitione necessitatis & dependentiæ nostræ à DEO, quodque ab ipso omne nostrum bonum roburque descendet ad eum modum, quo infans, si intelligere posset, suam imbecillitatem clarè cognosceret, dum se paternis

nistrat etiam consolationes: ac denique Deus ipse, quia absque ulla ambiguitate aut fallacia promissa sua infallibiliter explet.

Admiratio sanè digna est ista horum nominum Dei cum sacrae Scripturæ scopo correspondentia: si enim Scriptura, ponendo ob oculos consolationem eorum, qui in afflictione in Deum speraverunt, ad patientiam, & spem in Deum firmam animos fidelium sublimiter erigit, quid præterea amplius excogitari potest, quam quod Deus seipsum nominare dignetur, Deum patientiam, solatium, & spem?

Hinc videre est, innumera illa loca ad patientiam exhortantia, nec pauciora exempla patientiæ Sanctorum, qui in mediis tribulationibus à Deo liberati, consolatione amplissima, & mercede potiti sunt.

Quædam ponderemus ad exercendam praxim fidei patientiam. Primò Christus D. dicit in patientia vestra possidebitis animas vestras Lucæ 21. significans patientiam sui ipsius dominium acquiri, nostrarumque passionum mortificationem. Hinc

Hier. 11. S. Paulus inquit, Patientia vobis necessaria est, ut reportetis repromissionem. Et, per patientiam curramus ad propositum nobis certamen, aspicientes in adversorem fidei. & consummatorem IESU M., qui propositio sibi gaudia sustinuit crucem confusione contempta.

Particulariter autem in afflictionibus, quas absque culpa nostra patimur, virtute fidei nos animare debemus, verbis fidei per Apostolum Petrum

1. Pet. 4. prima Epistola cap. 4. prolatis: Nemo autem vestrum patietur ut homicida, aut fur; aut maledicus: si autem ut Christianus, non erubescat; glorificet autem Deum in isto nomine: quia enim, ut inquit

idem Apostolus, est gloria si peccantes, & colpibzatis sufferitis? quia & Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus, qui peccatum non fecit.

Quæ calore fidei vivæ concocta plurimum in virtute patientiæ enutriunt Fidelem, quando quidem veritate divina cognoscat institutum & vocationem perfecti Christiani in hoc præcipue consistere, ut sine culpa ad imitationem Christi Domini, ad verba quæque pariat.

Ad hilariter amplectendum eas, quæ nobis à

Psal. 33. Domino immituntur, tribulationes, vide quanti

Psal. 90. eas faciat ipsa veritas, & invenies. Iuxta est Dominus

Iacob. 1. nis iis qui tribulatio sunt corde Psal. 33. & cum ipso

2. Cor. 1. sum in tribulatione, eripiam eum & glorificabo eum

2. Cor. 4. & alibi, Beatus vir qui sufferit tentationem; Item: scientes quod sicut socii passionum estis, sic & eritis consolationis. Et apud eundem Apostolum, id enim quod in presenti est momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate, æternam gloriam pondus operatur in nobis.

Ita fidei luce, aliisque tribulationum fructibus,

Psal. 33. quæ Scriptura sacra docet, multum roboratur, &

Rom. 5. stabilitur patientia nostræ: sic enim legitur: multa tribulatione sustorum, & de omnibus his liberabit eos Dominus. & ad Rom. 15. gloriamur in tribulationibus, scientes, quod tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem. spes autem non confundit: quoniam probasti nos Deus, igne nos examinasti, sicut examinatur argentum, transivimus per ignem & aquam, & induisti nos in refrigerium.

Hic, aliique innumera sunt peccatoribus immituntur: illis quidem, ut in via Justitiæ divinæ perficiantur; his verò, ut necessitate compulsi ad Deum se convertant.

Alis aliquot sanctis
ibus imitationem
ti, quæ scopus
es. Consideratio
imus, quæ quanto
quiores, aut quasi
potentius intencio
um perinet Dei
ortificatis passio
capax redditor ad
dam, cui apponit
endiola divorum
redemptiois gener
quam fidei luce
& affimati possunt,
ratum est cum de
Redemptorem
tionis statu
vix univrsæ, quæ
erent, ut certip
virtutibus cond
gnitionis itradita
scopo habet amon
ediane transitu
citæ divinæ boni
num, & benefici
nobis collatorum,
quoque luce & co
flectat, ut dicitur
em Dei.
XIX.
in patientiâ
exercitandi
ca fidei, spem
Religionis, spe
simum ad
Dominum, po
humiliter po
id subjugatur
er, circa eum
litate.
iti leato pati
tionibus & li
& fulcrum est
deremus, ego
Spiritu sancto
um esse ordina
quit S. Paulus,
per patientiam
habemus,
ut eam un
pat; neque hoc
DEI M. pati
truces lectan
atur Deu
fuit Crucis,
patriuntur,
obibus: ipse
ia firmabit
quia eadem
nes admi
nistrat

IESU

PIET.

ternis brachiis videt sustentari, nec aliter valere subsistere.

Secunda cognitione, & vera miseriarum nostrarum explicatione; ex quo fonte etiam humilitas ortum habet: principaliter tamen ex priore, quo totum bonum DEO referimus acceptum, & omne malum nobis proprium, libenter profiteamur, vnum enim ex alio consequens est.

Proderit etiam humilitatis assecutioni, considerare, quantum Scriptura sacra extollat humiles, quantumque superbos DEUS abominetur; sed præcipue aspiciere vivæ fidei oculus JESUM Christum cruci inter duos latrones affixum, & cum iniquis reputatum, proclamatum malefactorem, probrosissimè irritum & proculcatum, tanquam vilissimum terræ vermiculum. Ad eum ut diligenter meditantem, facile sit videre, nullam virtutem majoribus fulgoribus in tota Christi Domini vita, & præsertim in circumcissione, ac passione irradiare, quam humilitatem, unde & suo exemplo nos ad eam invitans ait, *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

Matt. 11.

C A P V T XXI.

Pro cæteris virtutibus generale documentum.

His duarum præcipuarum virtutum exemplis, quisq; in aliis virtutibus, fidei praxim pro suo captu philosophandè invenire poterit, & exercere, elevata fidei face, quid de cujusque virtutis necessitate, utilitate, dignitate, modo, & praxi, sacra Scriptura censeat, diligenter investigando.

Magni quoque momenti erit animæ suæ necessitates funditus perscrutari, & congruas infirmitatibus, & vulneribus medicinas, & emplastra à verbo DEI mutuari, quod si facere non valeat, aut non possit, Confessarii aut alicujus docti viri labore adjuvari se curet, ut magnus ille Pater & rerum spiritalium peritissimus magister, Ioannes Avila Cap. 45. tract. Super Audi filia, docet: roga, inquit, eum, qui animæ tuæ habebit curam, ut in Scriptura sacra, Sanctorumque doctrina, inquirat tibi verba necessitatibus animæ tuæ appropriata, ut te adversus tentatoris insidias exemplo Domini, post jejunium in deserto contra diabolum dimicantis, defendas, aut ut debite te erga Deum geras, aut erga te ipsum aut proximum, superiorem, inferiorem, vel æqualem, sive in prosperitate, sive tribulatione, ut possis dicere: *In corde meo abscondi eloquia tua, ut non peccem tibi: lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.*

Cave tamen, ne in nimiam curiositatem incidas, plura aut altius sapiendi desiderio, quam salutis tuæ, aut eorum, qui tuæ curæ subditi sunt, conveniat: sublimiora etenim iis relinquere debes, qui ad eruditionem populi à DEO super candelabrum Ecclesiæ positi sunt, ut secundum S. Pauli consilium, sapias ad sobrietatem. Huculque supradicti Authoris est sententia.

C A P V T XXII.

Fidei exercitium efficacissimum esse verendum adversus quascunque insimicentationes.

Illus, ut inquit Propheta Abacuc, in fide sua vivit. Porro non solum fides Christiano vitam tribuit, quia eum quasi alimentum sustentat, sed

insuper quia adversus omnes insulas, aggressiones, & vrbum Dei, arma sunt offensiva & defensiva, præbet quasi cataphractus miles, adversario congregitor, & victoriam ab hoste reportans, gloriose triumphat. Immo & ipse adversarius noster diabolus, eotantum probatissimo scuto seipsum tuetur.

De utroque genere armorum tam offensivo, quam defensivo, quo te miles Christianus ad spirituale bellum istud instruat, & armare debet, atque imprimis de offensivis loquitur Sponsus in Canticis, ubi laudans sexaginta fortes ambientes lectulum Salomonis inquit, *omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi*, gladius his S. Greg. Lib. 19. mor. cap. 29. intelligit Scripturæ sacre veritates, & ut idem S. Doctor nota: non dicit Scripturæ *Omnes habentes, sed tenentes gladios*, quia videlicet verbum Dei non est mirabile solummodo scire sed facere: habet quippe, sed non tenet gladium, qui divinum quidem eloquium novit, sed secundum illud vivere negligit; & doctus esse ad bella jam non valet, qui spirituale quem habet gladium minimè exercet; nam resistere tentationibus non sufficit, significans his verbis fidem, nisi vivax & incensa sit parum ad spirituales pugnam adjuvat: sed sicut gladium in vagina, aut medicinam in pharmacopæo, nisi ad usum extrahatur, inutilem esse.

Ad hunc fidei gladium in manibus sumendam clarè nos adhortatur S. Paulus. *galeam, inquit, salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei, de cujus efficacia alio loco inquit, vivo enim est sermo DEI & efficiat, & penetrabilior omni gladio accipit: & perit gens usque ad divisionem anime & spiritus, compagum quoque ac metallicum, & discors cogitationum, & intentionum cordum.*

Quare fides dicatur scutum.

S. 1.

Aрма defensiva, quibus adversus fortis amissus insultus defendimur, ipsa similiter præbet fidei officina. Hinc Scriptura divina monet nos fidei scutum amplecti, quia viva fide muniti victores in tentationibus omnibus evademus: & ideo appellat *scutum fidei*, quia scuto in pugna omnia corporis membra Proteguntur, & in illo cunctas hostium nostrorum sagittas excipimus, sicque videtur esse in Proverbiis, Spiritum sanctum verbum Dei nomine scuti, appellat. *Omnis sermo Dei*, inquit Proverb. 3. *Clypeus est omnibus sperantibus in eum.* S. Paulus etiam eodem nomine illud compellat, dum ait ad Ephes. 6. *in omnibus sumentes scutum fidei*, &c. liquidem verbum Dei omnibus ipsi fidentibus, est tanquam pelta quædam ænea, clypeusque fortissimus, quo cor ipsum contingitur, & totus denique homo ab hostium jaculis toratur: ubi annotandum est, singulari laudi verbo Dei vertendum esse, quod à Spiritu sancto *clypeus* vocetur: idem enim est, ac si diceret, ipsum universale quoddam præsidium esse, contra omnes inimici tentationes, quemadmodum scutum est contra omnes hostium insultus. Galea, gutturale, superhumeralale, manica, armilla, ceterale, arma defensiva sunt. Est tamen inter ipsa non medicis discrepantia, galea namque solum caput defendit, eolum gutturale, pectorale pectus, superhumeralale humeros, manica manus, bra-

ca.

ehia armilla, crura crurale, & cætera armorum genera, cæteras corporis partes, unumquodque sua tutatur: scutum universale propugnaculum est omnia protegens, servansque; hoc enim brachia, & pectus, & caput, ipsosque lacertos contuetur. Denique nullum datur membrum, quod ab ipso subsidium non capiat: etenim quaquaversum ad elidendos ictus faciliè protendi potest. En tibi energiam verbi Dei, graphicè depictam, multum enim differt à cæteris peculiaribus virtutibus, quæ partes sunt armaturæ Christianæ, & unaquæque eorum proprii sibi contrarii ictus solum propulsat. Castitas libidinem & lasciviam, superbi- am debellat humilitas, iram retundit mitis, avaritiam reprimat liberalitas, sic demum reliquæ singulæ virtutes singulis sibi contrariis vitiis sese opponunt: At verò fides & verbum divinum, habent se instar clypei, ad tuitionem omnium directi, omnibus omnium tentationum ictibus obviantis, & generatim, & speciatim, præsentaneum contra omnia vitia remedium præstantis.

Quocirca S. Petrus, ceu dux quidam militaris artis peritissimus admonet nos, & hortatur, ut scutum fidei, quod diabolo anemicidæ resistere possit, amplectamur, ne à leone illo rugiente, & circumeunte quærendo quem devoret, subito prosternamur. Et quoniam res ista tanti est momenti, statuit Ecclesia, quod diebus singulis sub Completorium, hæc verba recitentur: *fratres sabbati estote & vigilate, quia adversarius vester diabolus sicut leo rugiens circum, quærens quem devoret, & resistite fortes in fide, inculcans nobis quotidie discriminosum illud certamen, quo demon nobiscum configit, & ob oculos nobis statuendo defensiva arma, quibus nos munite valeamus, ipsum scilicet fidei scutum.*

Ex quo liquet, appetiti nobis in sacra pagina, & dogmatibus à fide traditis armamentarium quoddam præclarum, omni armorum defensorum & offensivorum genere instructum, adversus multiformes demonis insidias appositisimorum: quod & sponsa in canticis hinc verbis adumbravit, quibus de Ecclesia sancta sic fatur, Cant. 4. *sicut turris David collum tuum, quæ adificata est cum propugnaculis, mille clypei pendet ex ea.* Porro D. Gregor. homil. 15. in *Exchielem* asserit hanc turrim Ecclesiæ, esse ipsam Scripturam sacram, in qua sive per exempla, sive per doctrinam arma salutaria contra hostes nostros nobis præbentur; prout idem sanctus Doctor fuse professus est. Addit Sponsa latere in hac turri omnem armaturam fortium, ac si diceret, omne genus armorum offensivorum & defensorum, adeo ut ne unum quidem, adversus ullum hostium nostrorum præliandi telum in ea desideretur, vnde potest constare, quævis Sanctorum certamina, qualvis victorias, ac triumphos, quos reportarunt unquam, fidei hujus vivæ præsidio eos reportasse, velut id insinuat D. Joannes Apost. in sua Canonica, *hæc est, inquit, victoria quæ vincit mundum, fides nostra, fides sanè est, quæ vincit mundum, id est, quæ sub pedibus mundi gloriam subjicit & conculcat, alto despectu universa mundi bona contemnens, de ipso omnibusque amicis & adhaerentibus, & fautoribus hujusæculi gloriose triumphat.* Latè deducit hanc victoriam & triumphum S. Paulus, longaque serie facinoræ, factæque heroicae sanctorum Patrum contextens, qui per fidem vicerunt regna operati sunt justitiam, adepti sunt repro- misiones, obriverunt ora leonum, exstinxerunt imperum ignis, effugerunt aciem gladii, convulnerunt de infirmis artibus, fortes facti sunt in bello, castra vertè-

runi exterorum, acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos. Incipiens enim à sacrificio Abel per sanctos Patriarchas & Prophetas, quales fuerint Abraham, Isaac, & Jacob discutrens, mirabiles & prodigiosos vivæ fidei Sanctorum triumphos recenset: tandemque subdit, *desicet me tempus anarrantem de Gedeon, Barac, Sampson, Iephthæ, David, Samuele, & Prophetis, &c.*

Modi vincendæ hostem armis viva fidei.

§. 2.

EX diâis clarè colligi poterit, cur in sacra Scriptura, victoriam de inimicis nostris armis vivæ fidei, attributam legamus; Cardio enim difficultatis, in benè præliando & de hoste triumphando, hic est, ut arma quibus ad bellandum accingimur in fide sint solidata, quandoquidem, ut vidimus, non solum scutum, & lanceam fides nobis subministrat; sed insuper docet nos qualiter scutum apprehendere, & lanceam vibrare, & gladio uti debeamus; quod utique bifariam potest intelligi.

Primo modo generali, & ordinario, quod scilicet tempore tentationis iis armis utamur, quibus utendum fides nos admonet, quæ sunt jejuni- um, oratio, humilitas, spes, & fidei vivificatio; sic quippe fiet, ut his armis instructi, diffisi nobis ipsi, & Deo, ejusque paternæ providentiæ, quam decertantibus in nomine suo gerit, confisi, victores evadamus, certo credentes, eum nobiscum esse, & manus nostras ad prælium movere, nosque præsidio suo tutari, nec demonem citrà ejus licenti- am, vel unum, capitis nostri capillum posse divellere: denique cum res, & tempus exegerit, ipsum tempestati imperaturum, & ventis, ut procella sedetur, omnesque hæc tentationes eum permittere ad bonum & utilitatem nostram, ad gloriam nominis sui, & ad triumphos ex hostibus nostris reportandum; quippe qui fidelis est, & in se confidentibus negare se haudquaquam potest.

Hic modus prior est, secundum quem virtute fidei roborati, præliari possumus, qui, ut magis innotescat, subjecto declarabitur exemplo. Vrgeret & angit anguis ille tartareus, vehementi tentatione puellam aliquam, ut honestatem castitatis abjiciat: tunc fidei armis taliter pugandum est, attendendo nimirum, quid fidei lumen hoc casu nobis suggerat, & ante omnia mente retinendo, & revolvendo inastimabilem virginitatis, & castimonie dignitatem, mox perpendendo supplicium, quod momentaneæ voluptati, teste fidei doctrinâ, correspondet, & quod fidelis sit DEUS, qui neminem supra id quod potest patitur tentari, quodque decertantibus in suo nomine, nunquam desit planè; qui sic perseveranter agit, trophæum ab hoste tandem aliquando referet.

Secundus se munendi modus hic est; aliquem sacre Scripturæ locum quærere, qui huc faciat, ejusque in fallibili veritati insistendo, cunctis hostium insultibus & tentationibus fortiter resistere.

Hunc autem modum cum hoste nostro configendi, Christus Dominus Redemptor noster salubriter nos docuit, quando in eremo tentatus à demonio cunctis ejus suggestionibus, sacre Scripturæ dogmata opposuit.

Primæ namque tentationi respondit: *scriptum est, non in solo pane vivit homo.* Secundæ: *scriptum est, non tentabis dominum Deum tuum.* Tertiæ: *scri- ptum est Deum tuum adorabis & illi soli servies,*

D 3

Itaque

Heb. 11.

1 hom. à Jesu Oper. Tom. II.

Itaque non ei per ratiocinationes discursusve respondit (hos siquidem facile solet convellere, & eludere, sed percipitum est quasi diceret: Contra quod scriptum est, quod fides docet, quodque suum beneplacitum esse DEUS declaravit, in vanum labores, oleum & operam perdens.

Quapropter utilissimum, & saluberrimum remedium est, pro peculiaribus suis necessitatibus peculiariter sacra Scriptura loca ad manum habere, quae in caput caeodemonis se instantis valeat projicere, sicque illum procul à se propellere.

Denique praxis utendi & defendendi se hoc fidei scuto, non solum est in verbo Dei scripto, sed maxime in omni tentatione recurrendum est ad verbum illud vivum pro nobis incarnatum crucisque affixum; ut aspectu istius formae divinae ita deformatae & figuratae miserabiliter deformatae, corporisque istius innocentissimi omnino sanguinolenti, & dispersis tortorum tyrannide ossibus & nervis omnino dissoluti considerantes, insuper faciem, in quam desiderant Angeli prospicere, sanguine, phlegmatibus, sudore deurpatam, caput corona spinea perforatum, humeros flagellis conscissos, & oculos mortis praesentia obcuratos, praesertim cum, ut fides docet, omnia haec pro satisfactione peccatorum nostrorum DEUS patiatur, intimis suspiriis, & cordiali affectu exclamemus: *Domine DEVS meus, qui tam atrocia tormenta pro peccatis meis pateris, quomodo? qua fronte audebo peccare adversum te, istaque amore mei suscepta vulnera, plagaque acerbissimas renovare? absit, absit, ne permittas Domine hanc rem.*

Adjuva me Domine DEVS meus, Redemptor meus, nec permittas sanguinem istum pretiosum inutiliter pro me effundi, nec pereat anima mea, quam tanto pretio redemisti. Generale remedium est istud adversus omnes inimici hostilitates.

Particularia porro contra quaslibet particulares tentationes, à Christi Domini sanguineis fontibus haurire nequaquam difficile erit, quod enim majus adversus ambitionem antidotum, quam Christi Domini in medio latronum suspensi, altissimus omnium hominum despectus? Avaritiam largissima proptii sanguinis pro salute nostra profusio confundet; deliciarum amorem procul fugabit meditatio immensorum dolorum istorum, quos agnus innocentissimus, & tenerimus pro remissione iniquitatum nostrarum passus est, sicque per omnia discurrendo nullum vitium inveniemus, cui desit particulatis medicina, è vita & passione Christi Domini.

C A P V T XXIII.

Qualiter vir spiritualis per viam vivae fidei, ab omni consolationum gustuum, & sentimentorum spiritualium affectione nudus & purus incedere debeat?

Qui in orationis cursu progredi ferventer desiderant, praeter ea quae diximus procedere debent via fidei vivae nuda, non ab operibus (hoc enim maximus error & stultitia foret) sed ab affectu consolationum, gustuum, experientiarum, sentimentorum, & revelationum, ut hoc capite, Deo dante, ostendemus.

Duo modi, quibus Dominus DEVS justos in suo servitio continet. Primus consolationum.

§. 1.

Porro ad probe intelligendam hanc fidei nuditatem, sciendum est: DEUM duobus modis providere Electis suis, quibus mediane gratia, quae praecipua est, incitentur ad currendam mandatorum viam, & constantem in servitio Dei perseverandum.

Primus est, visitatio, & consolatio divina cum Dominus suavem animae infundit Lætitiam, gaudium, & robur spirituale, quibus ad virtutem delectabiliter se moveri, & incitari sentit.

Hanc experiebatur sanctus Rex David cum diceret, *viam mandatorum cucurri, cum dilatasti cor meum*, quam cordis dilatationem, animique alacritatem & promptitudinem, ad divinae voluntatis executionem multis modis Deus operatur: aliquando enim mira sua vitate, & delectatione, alia gaudio & lætitia inenarrabili, lubinde etiam fragantia & odore suavissimo, qui ab ipso sensu olfactus exteriori percipi videtur, aliisque diversorum sentimentorum modis, gustibusque, vel interiorum, vel exteriorum sensus replet, communitalique nonnunquam particularibus fulgoribus, intelligentiis, visionibus, revelationibus animam consolatur; & quasi ex abundantissima illa felicissima beatitudinis menta, quibusdam micis laetitiaeque delectat.

Quas omnes Communicationes doctores mystici nomine generali consolationum, sentimentorum, revelationum, visionum, aut devotionum sensibilibus, complectuntur.

Hic enim percipit & experitur anima, quid in ipsa circa Deum agatur, simulque suaviter eam degustat, experitur bonitatem ac providentiam, percipit praesentiam, & quasi manibus tangit divinae bonitatis, qua in laboribus & tentationibus sustentatur, admirandum favorem.

Alterum Iustorum in via Domini sustentaculum est fides.

§. 2.

Alterum medium in Ecclesia Dei Iustorum solatio relicum, est Dei verbum, sive fidei & Scripturae sacrae doctrina, quae clarè nobis regni caelorum viam demonstrat, & qualia, ad finem tam sublimem consequendum, amplecti debemus media, quae sunt, firmissimè omnibus, quae DEUS Ecclesiae suae sanctae revelavit assentiri, adimplere mandata, viam insuper regni regni caelorum esse viam crucis, laborum, tribulationum, tentationum, in quibus qui viriliter certaverit, gloriose coronabitur.

Docet praeterea fides DEUM praesto esse, & paratissimum auxiliari nobis: tum ut universis mundi, & inferni phalangibus intrepidè resistamus, tum ut sine timore, de manu inimicorum nostrorum liberari, serviamus illi in sanctitate, & iustitia coram ipso omnibus diebus nostris; neque hominem deserat, aut derelinqui à Deo, nisi primò ab ipso derelinquatur Deus, nec unquam defuisse misericordiam DEI tam fiducialiter sperantibus.

Hinc Scriptura sacra sapientissimè clamat, ut in DEUM speremus, totam nostram spem in eum projiciamus, ne in tribulationibus desiciamus, sed fortiter tentationibus resistentes, armis, quae nobis in verbo sancto suo proponit, magnanimiter

ter adversus adversarios nostros præliemur, futurum proculdubio promittens, ut insigni de terribili hoste victoria, coram Deo, Angelis, & hominibus triumphemus.

Solatio ergo iustorum, & virorum perfectorum, fidei baculus est, quo in hac peregrinatione fulciuntur, & firma spes, & fiducia inniuntur certius profecto, solidiusque, quam in ullis aliis consolationibus & visionibus; fundati super immobilem nimirum certissimam primamque veritatis petram, & insolubilem spei basim, quæ nec divelli nec concuti potest: *fideli enim est* (inquit Apost.) *qui repromisit.*

Plena est Scriptura sacra vivis, ad virtutem, & perfectam mandatorum Dei custodiam admonitionibus: *quæcumque enim scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per consolationem scripturarum spem altam concipiamus*, & invictam in omnibus adversitatibus, & angustiis patientiam: scientes, secundum fidei doctrinam, isthæc omnia ad majorem suam gloriam operari, & permittere Dominum, aspicientes in autorem fidei, & consummatorem, ducem, & magistrum nostrum IESUM, aliosque Sanctos, qui propositi sibi gaudio sustinerunt crucem, confusione contempta, magis eligentes improperium Christi, quam temporalis peccati habere jucunditatem.

Certè instillar in cordibus nostris fides spem invictam, dum multò ampliorem, & certiorum fiduciam, quam omnes revelationes, visiones, experientia aut gustus ingenerat, certò credit, nunquam, sine gravi peccato nostro, divinam gratiam à nobis recessuram: & (quod multis voluminibus pro dignitate tractari deberet) maximum procul dubio fidei solatium est, testimonium bonæ conscientia: & perfectionis Christianæ substantiam, non sentientis istis, visionibus, aut revelationibus, cæteriisque rerum spiritualium experientia, sed in justitia ac veritatis operatione consistere, quod Regius Prophetæ hoc modo cecinit: *mandasti justitiam testimonium tuum, & veritatem tuam nimis*; quasi diceret, secundum declarationem sancti Bonaventuræ, Testimonia præsentia tuæ Domine in anima, sunt justitia, & legis tuæ adimpletio, ac veritas solida fidei, verbi que tui. Et hæc iusto titulo devotionis essentialis nomen sibi vindicare potest.

Hæc solidissimo fidei fulcro innixi fuerunt omnes Sancti; nam si attendere volumus veteris testamenti Sanctorum historias; quid aliud, nisi vivæ fidei odorem spirant preces, & petitiones ipsorum, in quibus tum verba pollicitationisque divinæ veritati proponunt, tum toties promissum ad se confugientibus in tempore tribulationis subsidium: unde inquebat David: *Memor esto verbi tui servo tuo, in quo mihi spem dedisti: hæc me consolata est in humilitate mea: quia eloquium tuum vivificavit me*: & alibi: *sicut circumdabit te veritas ejus: non timebis à timore nocturno, à sagitta volante in die, à negotio per ambulante in tenebris, ab incurso, & damonio meridiano, cadent à latere tuo mille, & decem mille à dextera tua, ad te autem non appropinquabit*. Significavit id Christus Dominus dicens in Evangelio: *Beati qui non viderunt & crediderunt*, ubi per videre non solum intelligitur visus corporalis, sed etiam omnium reliquorum sensuum exteriorum & interiorum operationes; ut clarius ostendimus l. 1. c. 2. adeò ut ad veram fidei puritatem, necessaria sit omnium sentimentorum, & gustuum, saltem quantum est ex parte fidei nuditas & evacuatio.

Et ob hanc causam S. Thomam, tanquam

parvæ fidei, reprehendit Dominus, quia ad credendum humanorum sensuum requisiverat experimentum; nec non sanctam Magdalenam à contactu suo post resurrectionem aicens *noli me tangere*, inquit, *nondum enim ascendi ad Patrem meum*.

Neque mysterio caret Christum D. corporis sui tactum non permisisse Sanctæ Mariæ Magdalene, Sancto Thomæ verò, reliquisque Apostolis ultra carnem suam sanctissimam obrulisse palpandam: nam (ut quidam doctores animadvertunt) Sancta Maria Magdalena in fide solida, & consummata fuerat, per Angeli in monumento residentis verba, antequam Dominum videret, & ideo minime ei necessarius erat dominici corporis tactus, cum vera fides non querat humanorum sensuum experimentum, verum quia S. Thomas, cæteri que discipuli, etiam videntes non crediderunt, his quidem dicit: *palpate & videte*. S. Thomæ verò: *infer digitum tuum huc, & vide manus meas & affer manus tuam & mitte in latus meum*: ut carnis tux contactu, sensuumque experientia eos in veritatem deducat: simul beatos edocens eos, *qui non viderunt & crediderunt*; qui sola fidei nuditate contenti, verbo Dei constantissimè inniuntur, unde S. Bernardus de S. Magdalena loquens: *non est veritas*, inquit, *in oculo, non sapientia; bona, & vera sapientia irahitur de oculis, nec queras sapientiam in oculis carnis, quia caro & sanguis non revelat eam, sed spiritus: non in gustu oris, nec enim invenitur in terra suaviter viventium: non in tactu manus, & infra: Multo minus oculus, qui nihil videt, solus habet auditus verum qui percipit verbum. Merito carnem redidit verbi prohibetur tangere mulier carnaliter sapiens, plus tribuens oculo, quam oraculo, id est, carne sensui, quam verbo Dei. & infra, Cessavit à siletu in visu oculi, quæ noluit consolari in verbo Domini, plaris habens experimentum, quam fidem. At experimentum fallax.*

Mittitur ergo ad certiorum fidei cognitionem, quæ utique apprehendit, quod sensus nescit, experimentum non invenit. *Noli me tangere*, inquit, *disjunctus huic seducibili sensui inniti, verbo fidei assuesce*: quibus omnibus S. Bernardus probat fidei puritatem, sensuum experientiam excludere. Hæc facit, quod alio loco dicit, *noli me tangere*, ait, *nondum enim ascendi ad patrem meum*: verbum gloria est: *nempe filius sapiens gloria patris: noli ergo me, ait, gloria, noli me tangere. Quare gloriam fuge potius, & vide omnino ne me tetigeris, donec perveniamus ad Patrem, ubi sit gloriatio jam securus, ibi in Domino laudabitur anima mea, audiam mansueti & latentur; nunquid non videtur audisse dicentem: noli me tangere, nondum ascendi ad Patrem meum, quæ in cantico clamat, fuge dilecte mi, fuge; hoc est enim quod supra meminimus. Hæc S. Bernardus, & hoc fortasse est, quod alibi Sponsæ significare voluit Sponsus, inquit: *Averte oculos tuos à me, quia ipsi me avolare fecerunt*: quia fidei nihil magis officit, quam sensuum notitiam requirere, & ideo inquit Dominus S. Thomæ: *Beati, qui non viderunt & crediderunt*.*

Differentia inter duas istas vias consolationum & fidei.

§. 3.

DUO hæc viæ spiritualis sustentacula, unum consolationis, & visitationis, alterum fidei & verbi Dei, multum inter se differunt. Nam primum

Hb. 10.

Serm. 28. in Cant.

IESU

JOH.

DEUS iustus in suis sententiarum consolationum.

nam hanc fidei DEUM duobus modis mediare possunt ad curandum stantem in servitio Dei

consolatio divina cum fundit Levitico. quibus ad virtutem decitari sentit.

us Rex David cum decurreret, cum dicitur in omni, nimisque aliquid ad divinæ voluntatis Deus operatur: & delectatione, aliquid, subinde etiam fiti ab ipso sensu oblati, aliusque directorem utique, vel inveniunt, communicatioque fulgoribus, intelligentibus animam consummationem illa solida micis laudat.

icationes doctorum consolationem, sententiarum, aut devotio.

tur anima, quidam que suavitatem que ac providentiam, manibus tangit deus & tentationibus em.

ius sustentaculum

ta Dei Iustorum bum, sive fidei & clarè nobis regni qualia, ad finem amplecti debent omnibus, que avit afferunt, ad regiam regnicem, tribulationum, milititer certavit,

presto esse, & tum ut universis in trepidi reditu in inimicorum in sanctitate, & nos non inique Deo, nisi primò inquam defuisse er sperandibus clamant, ut in spem in eam se respiciamus, sed armis, que magnanimitet

mum quidem quod est divisa consolatio, perceptibiliter hominem exteriorem & interiorem reficit, & exhilarat: velut hominem membris enervatum, olei alicujus confortativi unguentum ita penetrat, ac confortat, ut jam imbecillitate cessante consolidatus sanitateque restitutus, saltate ac curere incipiat; ita omnino divina ista Spiritus sancti unctio ac caelestis ros animam ad alacritatem, & ad currendam cum exultatione viam bonorum operum, spiritu vitali restituit, & roborat.

Alterum, quod est fidei, magis spirituale est, non tamen minus efficax: DEUS enim licet non ita sensibiliter, per venas fidei vias secretas, verbi sui vim, & efficaciam in animam diffundat, qua ad divinæ voluntatis diligenter adimpletionem vires, ac fortitudinem acquirit.

Et ideo vivum & efficacem sermonem Dei appellat sanctus Paulus, quia virtute Dei, quam in se habet inclusam potens est animam vivificare & sustentare.

Sic ergo apposita similitudine dictam utriusque mediæ differentiam manifestius explicare poterimus; illi enim qui consolationibus innutuntur, sicut arbores, quæ pluvia roreque caelesti excreverunt, & fructificant; hæc enim irrigatio adeo sensibilis est, ut si arbor sensu polleret, de ea, tanto beneficio fruens dubitare nequaquam posset; adeoque in omnes dispergitur partes, ut ad summis ramis ad radices ipsas, pluvia suo madore contingat, & perpluat.

Verum, qui soliditatem & consolationem suam in Dei verbo posuerunt, sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum, quæ secretò, & quasi absque ulla arboris mutatione, aut ut ita dicamus sensu, radicibus tetræ absconditis sensum illabentes, altiusque penetrantes, universæ arbori virtutem, & vitalem aquæ humorem communicant, ex quibus altera dictarum viarum differentia consequitur.

Devotionis enim solatium temporaneum est non perpetuum, aut commune, sed sicut aqua cœli, & (ut propheta dicit) pluvia voluntaria, quam segregat, & dat Deus cui vult, quomodo vult, & quando vult. Sed aqua verbi divini universalis est, & omnibus absque ulla exceptione communis, omnes omni tempore, absque ulla prohibitione irrigans, invitante Domino per prophetam, *Omnes sitientes venite ad aquas.*

Ob hanc ergo causam Spiritus sanctus de viro perfecto loquens, huiusmodi comparisonem instituit: *Beatus vir qui in lege Domini meditatatur, voluntas eius permanet die, ac nocte. Et erit, inquit, tanquam lignum, quod plantatum est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo; & folium eius non defluet.* &c. qui primus Davidis Psalmus plurimos fructus recenset eorum, qui in lege Domini meditantur die ac nocte, quorum præcipuus est divini verbi sustentatio juxta illud prophetae, *Iustus ex fide vivit, eo quem modò tradidimus sensu: dicit autem Psalmista, folium eius non defluet, quo devotio essentialis significatur, quæ promptitudo animi est, non in gustibus, sed in doctrina fidei fundata, ad ea, quæ divinæ voluntatis sunt, studiosè peragenda: & hic est primus fructus. Secundus est, & fructum suum dabit in tempore suo, id est, quocumque tempore voluntas Dei opus aliquod exigit, sive in tentatione, sive tribulatione, adversitate, aut prosperitate, illud absque dubio implebit; non enim in tempore adversitatis recedet, quandoquidem nec vento devotionis, nec rore suavium sentimentorum indigens, radice venam aquarum viventium verbi Dei*

hauitens, tempore suo, sine ullo impedimento fructificet.

Tertius est, & omnia quacumque faciet prosperabuntur, & in ipsis cedent emolumentum, quod amantium DEUM proprium est, quibus, ut Scriptura ait, *omnia cooperantur in bonum*, qui ex tentatione eliciunt coronas, ex cruce patientiam, ex tribulatione gratiam & meritum, ex prosperitate timorem, ex adversitate spem: neque mirandum id est, cum divini verbi virtute, omni tempore secuto inexpugnabili, ad defensionem suam sint circumdati, & romphæa utrinque acuta adversario formidabiles, lucem quoque habeant ne aberrent, *Lucerna enim pedibus meis verbum tuum & lumen semitis meis*, saluti quoque, & robori, ad constantem usque in finem perseverandum. Sæpius divini verbi, & vivæ fidei virtute, defectum devotionis ita abundanter suppleat, ut majori prerogativa gratiæ & meritorum, majorem quoque sibi præparent fidei coronam.

Qualis & quanta debeat esse fidei nuditas.

§. 4.

Sine consolationum & devotionum spiritualium adiutorio, aut desiderio in nuditate spiritus in via Domini progredi, vocant mystici doctores, *ambulare per fidem*; non tamen sic hoc intelligendum est, ut contemni debeant huiusmodi Cruce, divinæ bonitatis visitationes, & caelestia auxilia, quibus Dominus animam roborat, & extirpat: sed ut cum affectus proprietate, iis non innituntur, sicut in spiritu nuditate & paupertate ambulandum est, ut nec desideremus, nec proculdubio curamus, multò autem minus divinitus nobis communicata dona appropriemus; sed magis Alacritate auctorem donorum, quam dona respicientes, & contentos confidentes, ad solum divini beneplaciti usum, magna resignatione utamur, contenti privati, per quos quotiescunque Deo libitum fuerit, & quandoquidem fortasse, cum nihil tale suspicari fuerimus, vacuos nos, & solatio destitutos reperimus; sed tagamus interim providere nobis, & virtutum cumulo, mortificationibus patientiæ, aliisque quæ fides docet, prævenire nos in die bonorum, pro tempore futurorum malorum, ne præoccupati tentationibus, & ariditatibus, virtutibus vacui cadamus in opprobrium inimicorum nostrorum.

Quam enim stultus & omnis rationis inops esset pauper ille, qui à Domino aliquoties ad mensæ reliquias invitatus laboraret, & superventuris vitæ necessitatibus tempori providere negligeret, non considerans, vitam esse longam, reddidit istum esse incertum, victum quotidianum esse necessarium, & cras fortasse Domini favorem immutandum, ipsumque loco epularum, magnas vexationes immisurum.

Docet quoque hæc fidei nuditas, nullis se ita adstringere, & coarctare particularibus exercitiis, quantumvis devotis, etiam confitendi, communicandi, libros spirituales legendi, jejunandi, aliorumque similium, ut taliter nostrum profectum iis affixum æstimemus, quasi legitima horum omissione, in via Domini progredi non possumus.

Nam licet mediæ istæ optima & convenientissima sint, docet tamen fides iis aliquando, vel ob impotentiam, vel aliam justam causam cessantibus non solum iis nos perfici posse: quia super hæc omnia est constantis in DEUM fiducia, & sanctissima voluntatis ejus adimpletio, in qua quia sita est sanctificatio nostra, si voluntas Domini fuerit, ut absque culpa

nostra,

nostra, iis privemur, potens est Dominus omnes istorum exercitiorum in nobis supplere defectus.

Denique fides magnam suis cultoribus instillat paupertatem spiritus, & nuditatem interiore sciendi, fruendi, gustandi videlicet illustrationes, notitias particulares, & sentimenta solo divinae voluntatis, & mandatorum Dei scopo desiderii nostris proposito: neque necesse habeat, aut visiones, aut revelationes appetere, instinctibus aut sentimentis inhærere, cum ista omnia supergressi sint fundati in universali, certa & infallibili Scripturae sacrae revelatione.

Fides affectus consolationum expurgat, & evacuat, docens viam caeli regiam cruces esse & tribulationes. Illustrationibus quoque, & particularibus de Deo notitiis cor purificat quando-

quidem omne id, quod de Deo cognoscimus & intelligimus fides transcendat.

Hinc ergo apparet viam hanc nuditatis fidei, utilissimam esse, cujus officium est, duobus affectibus animam evacuaré. Primo affectu gustuum & consolationum, docens nudè quærere JESUM crucifixum, & huic soli placere velle. Secundo affectu revelationum & visionum particularium animam emundat, dum altiore modo, certiorque infallibilis veritatis cognitione eam illustrat.

Verum hæc fidei nuditas, non ita incipientibus convenit, sed iis demum, qui jam ad viam unitivam pervenerunt, & hi, facili jam cursu, in via Domini exultant, virtutesque heroicas operantes, multos acquirunt gradus gratiae in terris, & eadem proportione sempiternae gloriae in caelis.

VENERABILIS PATRIS
THOMÆ à JESU
 VIA BREVIS & PLANA
 ORATIONIS MENTALIS.
PROLOGUS
 AD LECTOREM.

BREVISSIMVS hic orationis mentalis acquisita (id est ejus Orationis, qua labore nostro & industria, divina cooperante gratia, acquiritur) Tractatus, de eo agit orationis genere, quod omnibus Christianis commune est, ipsa pluribus in locis Luc. 18. Matt. 29. Phil. 4. nos ad illam invitante, imo & præcipiente Scripturae sacrae. Oportet semper orare. Et, Vigilate & orate. Item: in omni oratione & obsecratione, petitiones vestrae innotescant apud DEVM. Nam cum de oratione & contemplatione à DEO infusa, quae non omnibus communia, sed specialia sunt DEI dona, duobus libris nuper in lucem editis latissime tractaverimus: plurimi, qui necdum experientia, aut intelligentia, sublimem illam capere poterant contemplationis, & divinae theoriae doctrinam, merito faciliorem quandam & omnium captui magis accommodam, communemque ad perfectionem tendentium orandi methodum desiderabant. Quare, cum omnibus debitores simus, ut inquit Apostolus, opera pretium existimavimus, nuper à nobis editis, quos diximus, de divina contemplatione libris, hanc methodicam orationis acquisita explanationem praefigere; ac viam planam & compendiosam omnibus aperire: quò non solum sublimibus istis animabus, quae quasi aquila generosiores altissimo contemplationis volatu terrea hac transcendentes, purioris aera salubritate vescuntur, sed etiam illis, quae in sudore vultus sui laborioso orationis acquisita pane vescuntur, satisfaciamus.

Conabimur igitur brevi isto compendio animam spiritualiter in CHRISTO renatam excipere brachiis, lactare, atque ab lactare, pauloq; solidiore cibo, donec ad maturam aetatem & virilem perfectionem veniat, enutrire; ab ipso nimirum spiritualis vitae tyrocinio per omnes illius aetates, veluti per quosdam gradus, certis quibusdam regulis, documentis atque exercitiis paulatim quasi supputatis ac mensuratis profectus spiritualis passibus, manuducere: usq; dum factis solidis vitae omnino spiritualis fundamentis, mediante unione ac divina transformatione, occurrere possit Domino in animam perfectam. Multiquidem hæc aetate auctores, varios, maximo animarum commodo, hac de re Tractatus edidèrunt: verum alii ita proluxos, ut vix perlegi; alii ita breves & obscuros, ut vix possint intelligi. Brevisimo igitur & clarissimo compendio ea, quae ab aliis copiosius, vel minus clarè pertractantur, digesta atque explanata trademus: breviter exponentes, quid sit